

Lokalna Strategia Rozwoju

**BOROWIACKA
GRAPA**

Lokalna Grupa Działania „Bory Tucholskie”

Tuchola, styczeń 2009

Lokalna Strategia Rozwoju

BOROWIACKA GRAPA

*Dokument został opracowany przez zespół
w składzie:*

- *Magdalena Kurpinowicz*
- *Teresa Cherek Kanabaj*
- *Beata Wiśnioch*
- *Barbara Piasecka*
- *Justyna Wilkiewicz*
- *Andrzej Kowalski*
- *Krzysztof Bujny*
- *Magdalena Ryś*
- *Paulina Skarupa*

Konsultanci merytoryczni:

- *dr Ryszard Kamiński*

Lokalna Grupa Działania „Bory Tucholskie”

plac Zamkowy 1, 89 – 500 Tuchola
BIURO – ul. Pocztowa 7c, 89 – 500 Tuchola
tel./fax: 052 33 61 213
e-mail: lgd@borytucholskie.pl
www.lgd.borytucholskie.pl

Spis treści:

Wstęp.....	5
1. Charakterystyka LGD jako jednostki odpowiedzialnej za realizację LSR	6
1.1. Nazwa i status prawny LGD oraz data wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego i numer w tym rejestrze	6
1.2. Proces budowania partnerstwa	6
1.3. Charakterystyka członków LGD i sposób rozszerzania składu LGD	7
1.3.1. Struktura LGD.....	7
1.3.2. Sposób rozszerzania składu LGD	9
1.4. Struktura Rady Decyzyjnej	10
1.4.1. Reprezentatywność składu Rady.....	10
1.4.2. Określenie sposobu powołania i zmiany w składzie Rady Decyzyjnej	11
1.5. Zasady i procedury funkcjonowania LGD oraz Rady Decyzyjnej	11
1.5.1. Zasady i procedury funkcjonowania LGD.....	11
1.5.2. Zasady i procedury funkcjonowania Rady Decyzyjnej	15
1.6. Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład Rady Decyzyjnej	17
1.7. Doświadczenie LGD i członków LGD w realizacji operacji	17
2. Opis obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności.....	18
2.1. Wykaz gmin wchodzących w skład LGD	18
2.2. Uwarunkowania przestrzenne, geograficzno – przyrodnicze i historyczno - kulturowe	18
2.2.1. Uwarunkowania przestrzenne (mapa).....	18
2.2.2. Uwarunkowania geograficzno - przyrodnicze	19
2.2.3. Uwarunkowania historyczno - kulturowe	22
2.3. Sytuacja społeczno - gospodarcza obszaru LSR.....	27
2.4. Specyfika obszaru LGD	34
3. Analiza SWOT dla obszaru objętego LSR oraz wnioski z przeprowadzonej analizy .	37
4. Określenie celów ogólnych i szczegółowych LSR oraz wskazanie planowanych przedsięwzięć służących osiągnięciu poszczególnych celów szczegółowych, w ramach których będą realizowane operacje, zwanych dalej „przedsięwzięciami”	46
5. Określenie misji LGD	60
6. Wykazanie spójności specyfiki obszaru z celami LSR	61
7. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć	63

8. Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć.....	64
9. Określenie procedury oceny zgodności operacji z LSR, procedury wyboru operacji przez LGD, procedury odwołania od rozstrzygnięć organu decyzyjnego w sprawie wyboru operacji w ramach działania, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 21 ustawy z dnia 7 marca 2007r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, kryteriów, na podstawie których jest oceniana zgodność operacji z LSR oraz kryteriów wyboru operacji, a także procedury zmiany tych kryteriów	65
10. Określenie budżetu LSR dla każdego roku jej realizacji	99
11. Opis procesu przygotowania i konsultowania LSR	103
12. Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR.....	104
13. Zasady i sposób dokonywania oceny (ewaluacji) własnej	105
14. Określenie powiązań LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR	106
15. Wskazanie planowanych działań, przedsięwzięć lub operacji realizowanych przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze objętym LSR.....	109
16. Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich.....	110
17. Informacja o załącznikach.....	112

BOROWIACKA GRAPA

Przedstawiamy Państwu „**Borowiacką grapę**”. W naszej gwarze „grapa” oznacza wielki garnek, w którym gotowano posiłki ze składników dostarczonych przez otaczającą nas przyrodę. Duża pojemność „grapy” umożliwiała umieszczenie w niej wielu składników, z których powstawała jedna potrawa, stanowiąca pożywienie dla całej rodziny. Podobnie jest w naszej Lokalnej Strategii Rozwoju: zakładamy realizację kilku przedsięwzięć, które wykorzystują lokalne zasoby i przyczynią się do osiągnięcia wspólnego celu.

Co więc znajduje się w naszej „grapie”? Są **WANDRYCHY Z RUBZAKIEM, RAJBY ZE SPADKOWIZNĄ, jest LUFCIK NA ŚWIAT i NASZ FYRTEL**. Dla niektórych z Państwa prawdopodobnie brzmi to dziwnie. Dla wielu mieszkańców Borów Tucholskich są to jednak bardzo swojsko brzmiące nazwy, ale wszystkich, mamy nadzieję, zaciekawiać. Zachęcamy do zapoznania się ze strategią, żeby przekonać się, o co właściwie chodzi. Przeczytać, to jednak nie wszystko – to dopiero początek. Każdy może coś wrzucić do naszej „grapy”: rolnicy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, samorządy, szkoły, domy kultury. Dopiero wtedy powstanie posiłek, którym pożywi się cała **RODZINA**, a i dla gości coś zostanie.

Lokalna Grupa Działania
"Bory Tucholskie"

1. Charakterystyka LGD jako jednostki odpowiedzialnej za realizację LSR

1.1. Nazwa i Status prawny LGD oraz data wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego i numer w tym rejestrze.

a) Nazwa:

Lokalna Grupa Działania „Bory Tucholskie”

Zgodnie z § 1 pkt 2 Statutu może ona posługiwać się skrótem LGD „Bory Tucholskie” oraz nazwą w języku angielskim Local Action Group „Tuchola Forests” i skrótem LAG „Tuchola Forests”.

b) Status prawny:

Związek stowarzyszeń

c) Data wpisu do KRS:

Rejestracja w Sądzie Rejonowym w Bydgoszczy, XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, nastąpiła w dniu 02.02.2006r

d) Numer KRS:

0000250135.

1.2. Proces budowania partnerstwa.

Proces tworzenia partnerstwa w ramach podejścia Leader na terenie Borów Tucholskich rozpoczął się w 2004 r. Kolejnym etapem budowania partnerstwa były spotkania (maj-sierpień 2005r.) z przedstawicielami trzech sektorów: NGO, lokalnymi przedsiębiorcami oraz przedstawicielami sektora publicznego. W wyniku tych spotkań zaczęła krystalizować się początkowa struktura LGD jako związku stowarzyszeń o nazwie "Bory Tucholskie".

Propagowanie zasad podejścia Leader i budowanie partnerstwa odbywało się w ramach realizacji projektu "Stymulowanie zrównoważonego rozwoju gmin: Cekcyn, Gostycyn, Kęsowo, Lubiewo, Śliwice i Tuchola" w ramach Schematu I PPL +. Projekt ten był realizowany w okresie jesień 2005 - zima 2006 i zakończył się stworzeniem Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich LGD "Bory Tucholskie" 2006-2008.

Wykorzystano olbrzymi potencjał drzemiący w liderach lokalnych społeczności oraz animatorach życia społecznego, kulturalnego i gospodarczego. Dzięki temu strategia była dokumentem umożliwiającym realizowanie dążeń lokalnej społeczności do poprawy jakości życia i zaspokajaniu aspiracji mieszkańców obszarów wiejskich.

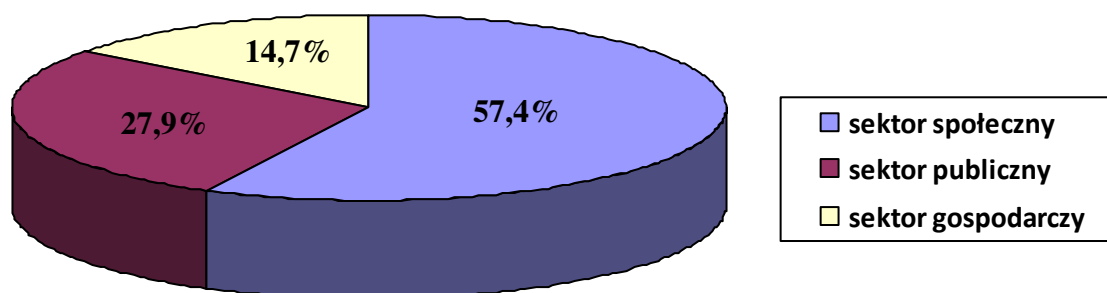
W wyniku realizacji projektu związek stowarzyszeń Lokalna Grupa Działania „Bory Tucholskie” został wpisany 2 lutego 2006r. do Krajowego Rejestru Sądowego i uzyskał osobowość prawną. Członkami założycielami było pięć stowarzyszeń:

- Stowarzyszenie „AKCES” z siedzibą w Tucholi;
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kęsowa z siedzibą w Kęsowie;
- Towarzystwo Miłośników Ziemi Śliwickiej „KNIEJA” z siedzibą w Śliwicach;
- Stowarzyszenie „REZLER” – Wielki Kanał Brdy z siedzibą w Tucholi;
- Stowarzyszenie Gminna Rada Kół Gospodyń Wiejskich z siedzibą w Lubiewie.

Dzięki realizacji II Schematu Pilotażowego Programu Leader + partnerstwo nasze rozszerzyło się o kolejnych członków. Na dzień 1 stycznia 2009r. LGD Bory Tucholskie liczy **68 członków**.

Są to przedstawiciele trzech sektorów: **społecznego (39 członków)**, **gospodarczego (10 członków)** i **publicznego (19 członków)**.

Liczba członków LGD „Bory Tucholskie” z podziałem na sektory:

1.3. Charakterystyka członków LGD i sposób rozszerzania lub zmiany składu LGD.

1.3.1. Struktura LGD

Członkowie LGD zgodnie ze statutem dzielą się na członków zwyczajnych, wspierających i honorowych, reprezentują trzy sektory: publiczny, społeczny i gospodarczy.

Członkowie zwyczajni:

Zgodnie z § 5 Statutu członkiem zwyczajnym może zostać stowarzyszenie, bądź osoba prawna nie działająca dla zysku (non-profit), która złoży pisemną deklarację przystąpienia do Związku oraz zobowiąże się do przestrzegania Statutu Związku. Osoby prawne mające cele zarobkowe mogą być członkami wspierającymi.

Członkowie wspierający:

Członkiem wspierającym może zostać każda osoba fizyczna i prawna, także zagraniczna oraz jednostka nie posiadająca osobowości prawnej, która uznaje Statut i zasady programowe Związku oraz zadeklaruje pomoc merytoryczną, rzeczową lub finansową dla Związku (§ 9 Statutu).

Członkowie honorowi:

Na podstawie § 10 Statutu członkiem honorowym może zostać każda osoba fizyczna i prawna, także zagraniczna, która szczególnie zasłużyła się dla Związku.

Na dzień 19 stycznia 2009r. LGD Bory Tucholskie liczy 68 członków, z terenu wszystkich gmin objętych LSR:

- 46 członków zwyczajnych, w tym: 31 z sektora społecznego, 15 z sektora publicznego
- 22 członków wspierających, w tym: 8 z sektora społecznego, 4 z sektora publicznego, 10 sektora gospodarczego.

Tab. Członkowie LGD „Bory Tucholskie” reprezentujący SEKTOR SPOŁECZNY:

L.p.	Nazwa	Delegat	Funkcja w LGD
1.	Towarzystwo Rozwoju Regionalnego „Promocja Borów Tucholskich”	Magdalena Kurpinowicz	PREZES
2.	Towarzystwo Miłośników Ziemi Śliwickiej „KNIEJA”	Teresa Cherek Kanabaj	Wiceprezes
3.	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kęsowa	Beata Wiśnioch	Skarbnik
4.	Stowarzyszenie Społeczno – Kulturalne „BURCHAT”	Barbara Piasecka	Sekretarz
5.	Stowarzyszenie na Rzecz Ekorozwoju Sołectwa Krzywogoniec	Fryderyk Sikorski	Członek Zarządu
6.	Towarzystwo Miłośników Ziemi Cekcyńskiej	Justyna Wilkiewicz	Członek Zarządu
7.	Gminne Zrzeszenie Ludowych Zespołów Sportowych Gminy Osie „GROM OSIE”	Franciszek Moch	Członek Zarządu
8.	Bractwo Czarnej Wody	Andrzej Kowalski	Członek Zarządu
9.	Towarzystwo Piłkarskie Oldboyów „SOKOŁY”	Krzysztof Bujny	Członek Zarządu
10.	Gminna Rada Kół Gospodyń Wiejskich w Lubiewie	Jadwiga Pik	Członek Komisji Rewizyjnej
11.	Stowarzyszenie „REZLER” – Wielki Kanał Brdy	Waldemar Wencel	Przewodniczący Komisji Rewizyjnej
12.	Stowarzyszenie „AKCES”	Wojciech Kociński	Członek Zwyczajny
13.	Stowarzyszenie Gospodarstw Agroturystycznych „BORY TUCHOLSKIE”	Małgorzata Talarek	Członek Zwyczajny
14.	Gminny Ludowy Klub Sportowy „CIS” Cekcyn	Marek Januszewski	Członek Zwyczajny
15.	Stowarzyszenie „Gminna Rada Kół Gospodyń Wiejskich” w Tucholi	Zenobia Majka	Członek Zwyczajny
16.	Towarzystwo Rozwoju Gminy Lniano	Hanna Urban	Członek Zwyczajny
17.	Stowarzyszenie na Rzecz Ocalenia Śladów Przeszłości w Gminie Cekcyn „ŚWIATŁO”	Renata Staniłko	Członek Zwyczajny
18.	Stowarzyszenie „VIA NATURA”	Paweł Cieślewicz	Członek Zwyczajny
19.	Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. Jakuba Apostoła w Tucholi	Krystyna Janowicz	Członek Zwyczajny
20.	Towarzystwo Rozwoju Gminy Świekatowo	Danuta Megger	Członek Zwyczajny
21.	Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Lubiewo „BORY”	Wioletta Szymczak	Członek Zwyczajny
22.	Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Specjalnej Troski	Maria Lewandowska	Członek Zwyczajny
23.	Stowarzyszenie Rozwoju Sołectwa Bładowo „BLASK”	Arkadiusz Rychlicki	Członek Zwyczajny
24.	Ludowy Klub Sportowy „RAWYS”	Marian Hoffmann	Członek Zwyczajny
25.	Stowarzyszenie „EDUKACJA I AKTYWIZACJA” im. W i A Janta – Połczyńskich	Jadwiga Ryduchowska	Członek Zwyczajny
26.	Stowarzyszenie Rozwoju Sołectwa Stobno	Jadwiga Krajecka	Członek Zwyczajny
27.	Kurkowe Bractwo Strzeleckie	Włodzimierz Malinowski	Członek Zwyczajny
28.	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Promocji Gminy Śliwice	Andrzej Urbański	Członek Zwyczajny
29.	Towarzystwo Rozwoju Gminy Osie	Michał Grabski	Członek Zwyczajny
30.	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Sołectwa Żalno	Ewa Szczypiorska	Członek Zwyczajny
31.	Centrum Rozwoju PROGRES	Maciej Kowalski	Członek Zwyczajny
32.	Polski Związek Wędkarski Zarząd Koła nr 135	Sławomir Kryś	Członek Wspierający
33.	Magdalena Czupryniak	Magdalena Czupryniak	Członek Wspierający
34.	Genowefa Bonk	Genowefa Bonk	Członek Wspierający
35.	Józef Bonk	Józef Bonk	Członek Wspierający
36.	Maciej Korda	Maciej Korda	Członek Wspierający
37.	Maciej Gierszewski	Maciej Gierszewski	Członek Wspierający
38.	Adam Bloch	Adam Bloch	Członek Wspierający
39.	Grupa Miłośników Pojazdów Zabytkowych	Zbigniew Brzuchalski	Członek Wspierający

Tab. Członkowie LGD „Bory Tucholskie” reprezentujący SEKTOR PUBLICZNY:

L.p.	Nazwa	Delegat	Funkcja w LGD
1.	Gminy Ośrodek Kultury w Śliwiczach	Marek Janicki	Członek Zwyczajny
2.	Gminny Ośrodek Kultury w Osiu	Karolina Powierża	Członek Zwyczajny
3.	Gminny Ośrodek Kultury w Gostycynie	Janina Kołodziejska	Członek Zwyczajny
4.	Gmina Cekcyn	Jacek Brygman	Członek Zwyczajny
5.	Gmina Lubiewo	Kazimierz Rogowski	Członek Zwyczajny
6.	Gmina Śliwice	Piotr Spica	Członek Zwyczajny
7.	Gmina Osie	Wojciech Kater	Członek Zwyczajny
8.	Gmina Świekatowo	Marek Topoliński	Członek Zwyczajny
9.	Gmina Lniano	Zofia Topolińska	Członek Zwyczajny
10.	Gmina Kęsowo	Radosław Januszewski	Członek Zwyczajny
11.	Gmina Gostycyn	Barbara Kołomyjska	Członek Zwyczajny
12.	Gmina Tuchola	Danuta Magadzia	Członek Zwyczajny
13.	Powiat Tucholski	Tadeusz Zaborowski	Członek Zwyczajny
14.	Gminna Biblioteka Publiczna w Świekatowie	Anita Łysek- Gracz	Członek Zwyczajny
15.	Gminny Ośrodek Kultury w Cekcynie	Izabela Złotowska	Członek Zwyczajny
16.	Kujawsko – Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie	Wiesława Weltrowska	Członek Wspierający
17.	Zespół Szkół w Osiu	Marek Mieszała	Członek Wspierający
18.	Rada Powiatowa Kujawsko – Pomorskiej Izby Rolniczej	Władysław Wysokiński	Członek Wspierający
19.	Zespół Szkół w Lubiewie	Jolanta Kowalska	Członek Wspierający

Członkowie LGD „Bory Tucholskie” reprezentujący SEKTOR GOSPODARCZY:

L.p.	Nazwa	Delegat	Funkcja w LGD
1.	Ośrodek Rehabilitacji i Wypoczynku „PERŁA” Dom Seniora Sp. z o.o. w Tleniu	Adam Zapałowski	Członek Wspierający
2.	Firma Turystyczno – Transportowa „ALEKSANDER”	Aleksander Cieślik	Członek Wspierający
3.	Gospodarstwo Agroturystyczne „Borowa Dolina”	Eugeniusz Szczepiński	Członek Wspierający
4.	Firma „RAWYS”	Maria Jasionowicz	Członek Wspierający
5.	Pensjonat – Restauracja „Samotna nad Wdą”	Justyna Semrau	Członek Wspierający
6.	OMNI ART Aleksander Ziółkowski	Aleksander Ziółkowski	Członek Wspierający
7.	Agencja Rachunkowo – Informacyjna „WIDMAR”	Mariusz Słomiński	Członek Wspierający
8.	Auto – Serwis SKP Szulczyński, Szwoch, Wiese	Ryszard Szulczyński	Członek Wspierający
9.	„Stare Dworzysko” Agroturystyka Genowefa Glaza – Nispel	Genowefa Glaza - Nispel	Członek Wspierający
10.	Restauracja „Pod Sosną” Tomasz Janicki	Tomasz Janicki	Członek Wspierający

1.3.2. Sposób rozszerzania składu LGD.

Sposób rozszerzenia składu LGD o kolejnych partnerów następuje zgodnie ze Statutem, na zasadach otwartości. Przed przystąpieniem potencjalni członkowie mają możliwość uczestnictwa w spotkaniach LGD "Bory Tucholskie" jako obserwatorzy, mogą także otrzymać pomoc logistyczną i merytoryczną w zakresie realizowanych przez siebie inicjatyw. Ze względu na otwartą formułę LGD nabór nowych członków ograniczony jest tylko wymogami statutowymi i odbywa się w sposób ciągły. W tym celu wykorzystuje się wszelkie możliwe kontakty i relacje członków LGD zarówno formalne, jak i nieformalne. Z naszych doświadczeń wynika, że odpowiednia promocja, zwłaszcza efektów programu LEADER+ skutkuje przystępowaniem do partnerstwa nowych członków.

Zgodnie z § 7 Statutu LGD „Bory Tucholskie” przyjęcie członka zwyczajnego następuje na pisemny wniosek zainteresowanej organizacji w drodze uchwały Walnego Zebrania Delegatów. Aby wniosek został rozpatrzony musi on uzyskać pisemną rekomendację przynajmniej 3 członków zwyczajnych Związku. Wstępujący członek zwyczajny określa przynależność do jednej z trzech grup sektorowych: sektora publicznego, sektora społecznego lub sektora gospodarczego. Odpowiednio do członków wspierających i honorowych także stosuje się postanowienia § 7 Statutu.

1.4. Struktura Rady Decyzyjnej.

1.4.1. Reprezentatywność składu Rady.

Zgodnie z § 22 pkt 2 i 4 statutu Rada Decyzyjna może składać się z 23 do 25 osób. Członkowie Rady Decyzyjnej wybierani są spośród przedstawicieli Członków Zwyczajnych i Wspierających, przy zachowaniu zasady, że co najmniej 50% członków Rady stanowią przedstawiciele sektora społecznego i gospodarczego. Członek Rady nie może być równocześnie członkiem Komisji Rewizyjnej ani Zarządu.

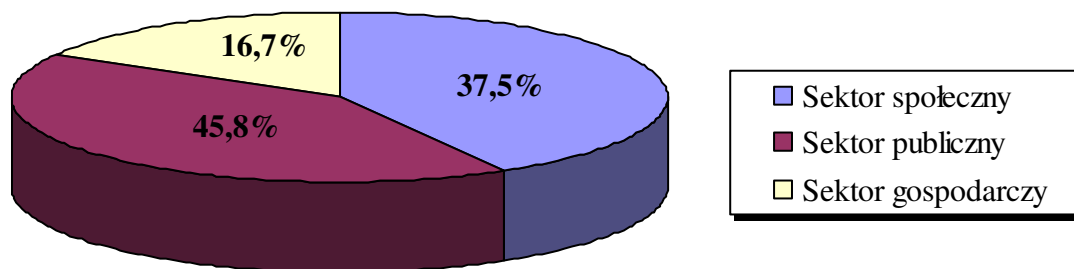
Zgodnie z uchwałą Nadzwyczajnego Walnego Zebrania Delegatów z dnia 11 grudnia 2008r. nr 5/III/08 Rada Decyzyjna LGD Bory Tucholskie liczy **24 osoby**, w tym:

- **sektor publiczny 11 osób – 45,8%**
- **sektor społeczny 9 osób – 37,5%**
- **sektor gospodarczy 4 osoby – 16,7%**

Tab. Członkowie Rady Decyzyjnej LGD „Bory Tucholskie”

L.p.	Imię i Nazwisko Członka Rady	Nazwa instytucji/organizacji/firmy	Gmina	Reprezentowany Sektor	Miejsce zamieszkania na terenie LGD od co najmniej 3 lat (Tak/Nie)
1.	Hanna Urban	Towarzystwo Rozwoju Gminy Lniano	Lniano	Sektor społeczny	TAK
2.	Renata Staniłko	Stowarzyszenie na Rzecz Ocalenia Śladów Przeszłości w Gminie Cekcyn „Światło”	Cekcyn	Sektor społeczny	TAK
3.	Danuta Megger	Towarzystwo Rozwoju Gminy Świekatowo	Świekatowo	Sektor społeczny	TAK
4.	Wioletta Szymczak	Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Lubiewo „BORY”	Lubiewo	Sektor społeczny	TAK
5.	Andrzej Urbański	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Promocji Gminy Śliwice	Śliwice	Sektor społeczny	TAK
6.	Jadwiga Krajecka	Stowarzyszenie Rozwoju Sołectwa Stobno	Tuchola	Sektor społeczny	TAK
7.	Michał Grabski	Towarzystwo Rozwoju Gminy Osie	Osie	Sektor społeczny	TAK
8.	Ewa Szczypiorska	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Sołectwa Żalno	Kęsowo	Sektor społeczny	TAK
9.	Maciej Korda	Maciej Korda	Gostycyn	Sektor społeczny	TAK
10.	Magdalena Czupryniak	Magdalena Czupryniak	Tuchola	Sektor społeczny	TAK
11.	Tadeusz Zaborowski	Powiat Tucholski	Tuchola	Sektor publiczny	TAK
12.	Piotr Spica	Gmina Śliwice	Śliwice	Sektor publiczny	NIE
13.	Wojciech Kater	Gmina Osie	Osie	Sektor publiczny	TAK
14.	Zofia Topolińska	Gmina Lniano	Lniano	Sektor publiczny	TAK
15.	Radosław Januszewski	Gmina Kęsowo	Kęsowo	Sektor publiczny	TAK
16.	Danuta Magadzia	Gmina Tuchola	Tuchola	Sektor publiczny	TAK
17.	Janina Kołodziejska	Gminny Ośrodek Kultury w Gostycynie	Gostycyn	Sektor publiczny	TAK
18.	Anita Łysek- Gracz	Gminna Biblioteka Publiczna w Świekatowie	Świekatowo	Sektor publiczny	TAK
19.	Izabela Złotowska	Gminny Ośrodek Kultury w Cekcynie	Cekcyn	Sektor publiczny	TAK
20.	Jolanta Kowalska	Zespół Szkół w Lubiewie	Lubiewo	Sektor publiczny	TAK
21.	Adam Zapółowski	Ośrodek Rehabilitacji i Wypoczynku „PERŁA” Dom Seniora Sp. z o.o. w Tleniu	Osie	Sektor gospodarczy	NIE
22.	Eugeniusz Szczepiński	Gospodarstwo Agroturystyczne „Borowa Dolina”	Osie	Sektor gospodarczy	TAK
23.	Mariusz Słomiński	Agencja Rachunkowo- Informacyjna „WIDMAR”	Tuchola	Sektor gospodarczy	TAK
24.	Genowefa Glaza- Nispel	„Stare Dworzysko” Agroturystyka Genowefa Glaza- Nispel	Śliwice	Sektor gospodarczy	TAK

Struktura Rady Decyzyjnej LGD „Bory Tucholskie” w ujęciu graficznym:

Przedstawiciele sektora społecznego i gospodarczego stanowią 54,17% składu Rady Decyzyjnej.

W składzie Rady Decyzyjnej LGD „Bory Tucholskie” znajdują się przedstawiciele wszystkich gmin będących członkami LGD.

1.4.2. Określenie sposobu powołania i zmiany w składzie Rady LGD.

Zgodnie ze Statutem członków Rady Decyzyjnej powołuje Walne Zgromadzenie Delegatów spośród przedstawicieli Członków Zwyczajnych i Wspierających, przy zachowaniu zasady, że co najmniej 50% członków Rady stanowią przedstawiciele sektora społecznego i gospodarczego. Członek Rady nie może być równocześnie członkiem Komisji Rewizyjnej ani Zarządu. Przewodniczącą Rady wybiera Walne Zebranie Delegatów.

Zgodnie z § 22 pkt 5 Statutu odwołanie członka Rady następuje w drodze uchwały Walnego Zebrania Delegatów w przypadku cofnięcia mu pełnomocnictwa przez Członka LGD, którego reprezentuje lub na podstawie pisemnej rezygnacji członka Rady z udziału w pracach Rady. Uzupełnienie składu Rady musi nastąpić, gdy brakuje 1/3 składu Rady.

Procedura wyłączenia członka Rady Decyzyjnej od udziału w dokonywaniu wyboru operacji opisana została w § 21 i § 22 Regulaminu Organizacyjnego Rady Decyzyjnej LGD „Bory Tucholskie”:

1.5. Zasady i procedury funkcjonowania LGD oraz Rady Decyzyjnej.

1.5.1. Zasady i procedury funkcjonowania LGD.

LGD „Bory Tucholskie” działa na podstawie Statutu uchwalonego w dniu 11 grudnia 2008r. § 13 Władzami są:

- Walne Zebranie Delegatów,
- Zarząd,
- Komisja Rewizyjna.

Kadencja władz trwa 3 lata. W przypadku konieczności uzupełnienia składu Zarządu, Komisji Rewizyjnej lub Walnego Zebrania Delegatów przeprowadza się wybory uzupełniające. Głosowania odbywają się w trybie tajnym lub jawnym, o wyborze trybu głosowania decyduje dany organ władzy.

Walne Zebranie Delegatów:

Zgodnie z § 14 Statutu Walne Zebranie Delegatów jest najwyższą władzą Związku. Walne Zebranie Delegatów może być:

1. zwyczajne;
2. nadzwyczajne.

Do kompetencji Walnego Zebrania Delegatów należy (§ 15 Statutu LGD „Bory Tucholskie”)

- a) uchwalenie Statutu Związku oraz jego zmian,
- b) wybór Zarządu i Komisji Rewizyjnej,
- c) przyjmowanie i wykluczanie członków zwyczajnych i wspierających,
- d) rozpatrywanie odwołań dotyczących spraw członkostwa,
- e) ustanie kierunków i wytycznych działania Związku,
- f) uchwalanie regulaminu pracy Walnego Zebrania,
- g) przyjmowanie sprawozdania merytorycznego Zarządu,
- h) uchwalanie wysokości i terminów opłacania składek członkowskich,
- i) nadawanie honorowego członkostwa Związku,
- j) inne sprawy niezastrzeżone do kompetencji innych organów Związku,
- k) udzielanie absolutorium Zarządowi,
- l) rozwiązywanie Związku oraz przeznaczenie jego majątku,
- m) w każdej sprawie wniesionej pod obrady, we wszystkich sprawach nie zastrzeżonych do kompetencji innych władz Związku,
- n) powoływanie i odwoływanie członków Rady Decyzyjnej oraz jej Przewodniczącego.

Zarząd:

Na podstawie § 17 pkt 1,2,3 i 4 Statutu Zarząd kieruje całokształtem działalności Związku, zgodnie z uchwałami Walnego Zebrania Delegatów, reprezentuje go na zewnątrz.

Zarząd składa się z:

- Prezesa;
- Wiceprezesa;
- Sekretarza
- Skarbnika;
- od 0 do 5 członków.

W skład Zarządu wchodzi przedstawiciele poszczególnych sektorów, w ten sposób, że co najmniej 50% członków Zarządu stanowią partnerzy społeczni i gospodarczy, natomiast pozostałą część stanowią członkowie pochodzący z sektora publicznego. Zarząd jest organem wykonawczym Związku.

Do kompetencji Zarządu należy (§ 18 Statutu LGD „Bory Tucholskie”):

- a) kierowanie całokształtem bieżącej działalności Związku, w tym jego działalnością organizacyjną, gospodarczą i finansową,
- b) zwoływanie Walnych Zebrań,
- c) reprezentowanie Związku na zewnątrz,
- d) powoływanie zespołów do opracowania analiz i ekspertyz,
- e) przygotowanie i przedstawienie Walnemu Zebraniu sprawozdań merytorycznych i finansowych z działalności Zarządu,
- f) powoływanie grup dyskusyjnych,
- g) składanie oświadczeń woli,
- h) podpisywanie umów,

- i) wykonywanie uchwał Walnego Zebrania Delegatów,
- j) realizacja celów Związku,
- k) przygotowanie projektów regulaminów,
- l) weryfikowanie deklaracji o przynależności do danego sektora,
- m) inne sprawy określone w statucie.

Komisja Rewizyjna:

Na podstawie § 20 pkt 1 i 2 Statutu Komisja Rewizyjna składa się od 2 do 3 osób wybieranych przez Walne Zebranie Delegatów spośród kandydatów zgłoszonych przez Delegatów. Każdy członek może zgłosić tylko jednego kandydata. Komisja Rewizyjna jest organem kontrolnym Związku.

Do kompetencji Komisji Rewizyjnej należy (§ 21 Statutu LGD „Bory Tucholskie”):

- a) badanie wykonania budżetu oraz gospodarki finansowej Związku,
- b) kontrolowanie działalności Zarządu,
- c) przedstawienie Walnemu Zebraniu Delegatów oceny działalności Związku i zgłaszanie wniosków wynikających z kontroli.
- d) Prawo wystąpienia z wnioskiem o zwołanie Walnego Zebrania Delegatów,
- e) Składanie wniosków w przedmiocie absolutorium dla Zarządu na Walnym Zebraniu Delegatów.

Komisja może uczestniczyć w posiedzeniach Zarządu z głosem doradczym.

Biuro LGD:

Na podstawie § 19 Statutu biurem Związku kieruje Dyrektor Biura.

Do zadań Dyrektora Biura należy:

- a) organizowanie pracy biura,
- b) kierowanie pracą biura i zatrudnionymi pracownikami,
- c) wykonywanie zadań zleconych przez Zarząd.

Warunki techniczne i lokalowe biura:

Powierzchnia biura	26 m ²
Liczba pomieszczeń	1
Liczba stanowisk pracy	3
Wydzielone miejsce na archiwum	tak
Możliwość obsługi potencjalnych beneficjentów	tak
	<u>Opis miejsca:</u> w biurze wydzielone zostało miejsce do obsługi interesantów z dostępem do Internetu i telefonu.
Dostęp do Internetu	tak (3 stanowiska)
Dostępny sprzęt biurowy	2 komputery stacjonarne z oprogramowaniem, 1 notebook, jedno urządzenie wielofunkcyjne (ksero, drukarka, skaner, faks), projektor multimedialny, telefon.
Dodatkowe informacje	Obiekt dostępny jest dla osób niepełnosprawnych. LGD „Bory Tucholskie” posiada umowę użyczenia na wynajem sali na posiedzenia Rady o powierzchni ok. 31 m ² , w terminach ustalonych przez LGD
Dokładne dane teleadresowe	ul. Poczтовая 7c, 89 – 500 Tuchola

Opis wymagań koniecznych i pożądanых w odniesieniu do kandydatów do pracy w biurze LGD

	Dyrektor biura	Specjalista ds. projektów	Księgowa
WYMAGANIA KONIECZNE	<ul style="list-style-type: none"> • Znajomość LSR • Znajomość zagadnień PROW 2007 – 2013 • Znajomość problematyki w zakresie finansowania projektów ze środków Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • obsługa komputera i programów pakietu MS OFFICE (Word i Excel); • umiejętność obsługi urządzeń biurowych; • znajomość LSR 	<ul style="list-style-type: none"> • wykształcenie średnie • kwalifikacje do prowadzenie księgowości
WYMAGANIA POŻĄDANE	<ul style="list-style-type: none"> • Doświadczenie w zarządzaniu projektami • Znajomość zagadnień dotyczących funkcjonowanie LGD • Umiejętność organizacji pracy • Sumienność, rzetelność, odpowiedzialność • Własna inicjatywa i zaangażowanie • Umiejętność śledzenia zmian w przepisach 	<ul style="list-style-type: none"> • znajomość zagadnień PROW 2007 – 2013; • doświadczenie w pisanu, realizacji i rozliczaniu projektów; • umiejętność pracy w zespole; • umiejętność organizacji pracy; • sumienność, rzetelność, odpowiedzialność 	<ul style="list-style-type: none"> • doświadczenie w prowadzeniu pełnej księgowości organizacji pozarządowych

Procedura naboru pracowników, w tym procedura postępowania w sytuacji wystąpienia trudności w zatrudnianiu pracowników spełniających wymagania konieczne:

1. Nabór nowych pracowników, na poszczególne stanowiska, odbywa się w drodze otwartego konkursu ogłaszanego na stronie internetowej LGD.
2. Ogłoszenie zawierać będzie opis stanowiska, wymagania konieczne i pożądane, dokumenty jakie należy złożyć oraz termin składania ofert.
3. Rekrutację ogłasza i przeprowadza Zarząd LGD.
4. Rekrutacja odbywa się w II etapach:
 - I etap:** Weryfikacja oferty pisemnej
 - II etap:** Rozmowy kwalifikacyjne
5. Wyniki naboru podane są do publicznej wiadomości poprzez umieszczenie na stronie internetowej LGD.
6. W przypadku braku ofert od kandydatów spełniających wymagania konieczne, dokonuje się wyboru kandydatów w oparciu o pozostałe kryteria.
7. W przypadku niedokonania pozytywnego wyboru spośród złożonych ofert, procedurę naboru rozpoczyna się od nowa.

Zakres czynności i odpowiedzialności pracowników biura

1. Dyrektor Biura:
 - a. Kierowanie pracą biura podczas realizacji i rozliczania Lokalnej Strategii Rozwoju.
 - b. Wykonywanie zadań zleconych przez Zarząd.
 - c. Kierowanie zatrudnionymi pracownikami, w tym prowadzenie spraw kadrowych.
 - d. Przygotowanie informacji o postępie realizacji LSR.
 - e. Doradztwo w zakresie przygotowania wniosków o przyznanie pomocy na realizację operacji w ramach LSR.
 - f. Stałe podwyższanie swoich kwalifikacji zawodowych poprzez udział w szkoleniach, konferencjach, seminariach, itp.
 - g. Prawidłowe wykonanie zadań zawartych w zakresie obowiązków.
 - h. Odpowiedzialność za prawidłowe administrowanie działalnością LGD.
 - i. Odpowiedzialność materialna za sprzęt znajdujący się na wyposażeniu LGD.

2. Specjalista ds. projektów
 - a. Realizacja i rozliczanie Lokalnej Strategii Rozwoju.
 - b. Przygotowywanie i obsługa zebrań Zarządu.
 - c. Doradztwo w zakresie przygotowania wniosków o przyznanie pomocy na realizację operacji w ramach LSR.
 - d. Stałe podwyższanie swoich kwalifikacji zawodowych poprzez udział w szkoleniach, konferencjach, seminariach, itp.
 - e. Bieżąca obsługa biura i interesantów LGD „Bory Tucholskie”.
 - f. Wykonywanie innych czynności zgłaszanych przez przełożonych.
 - g. Prawidłowe wykonanie zadań zawartych w zakresie obowiązków.
 - h. Odpowiedzialność materialna za sprzęt stanowiący wyposażenie stanowiska pracy.
3. Specjalista ds. projektów
 - a. Realizacja i rozliczanie Lokalnej Strategii Rozwoju
 - b. Przygotowywanie i obsługa posiedzeń Rady Decyzyjnej LGD „Bory Tucholskie”.
 - c. Doradztwo w zakresie przygotowania wniosków o przyznanie pomocy na realizację operacji w ramach LSR.
 - d. Stałe podwyższanie swoich kwalifikacji zawodowych poprzez udział w szkoleniach, konferencjach, seminariach, itp.
 - e. Bieżąca obsługa biura i interesantów LGD „Bory Tucholskie”.
 - f. Wykonywanie innych czynności zgłaszanych przez przełożonych.
 - g. Prawidłowe wykonanie zadań zawartych w zakresie obowiązków.
 - h. Odpowiedzialność materialna za sprzęt stanowiący wyposażenie stanowiska pracy.
4. Księgowa
 - a. Prawidłowe prowadzenie dokumentacji księgowej.
 - b. Prowadzenie dokumentacji płacowej.
 - c. Sporządzanie sprawozdań finansowych i bilansów.
 - d. Przygotowywanie informacji finansowych na potrzeby LGD.

ZAŁĄCZNIK NR 1

Opis stanowisk dla pracowników LGD „Bory Tucholskie”

1.5.2. Zasady i procedury funkcjonowania Rady Decyzyjnej.

Na podstawie § 22 pkt 1 Statutu do wyłącznej kompetencji Rady Decyzyjnej należy wybór projektów do realizacji w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju.

Rada Decyzyjna LGD „Bory Tucholskie” działa na podstawie Regulaminu Organizacyjnego uchwalonego 06 stycznia 2009r., określającego organizację wewnętrzną i tryb pracy Rady Decyzyjnej.

Procedura wyłączenia członka Rady Decyzyjnej od udziału w dokonywaniu wyboru operacji w razie zaistnienia okoliczności, które mogą wywoływać wątpliwości co do jego bezstronności, w szczególności w przypadku ubiegania się przez członka Rady o wybór jego operacji opisana została w § 21 i § 22 Regulaminu Organizacyjnego Rady Decyzyjnej LGD „Bory Tucholskie”, gdzie czytamy:

§ 21

Przed dyskusją i głosowaniem nad wyborem operacji, członkowie Rady składają pisemne deklaracje o swojej bezstronności co do wyboru operacji, nad którymi prowadzone będzie głosowanie. Wzór deklaracji stanowi załącznik do Regulaminu.

§ 22

1. *Z udziału w dokonywaniu wyboru operacji wyłączany jest członek Rady, jeżeli istnieją wątpliwości co do jego bezstronności, w szczególności jeżeli:*

- a) wniosek o wybór operacji składany jest przez członka Rady lub podmiot, którego reprezentantem jest członek Rady,
 - b) wniosek o wybór operacji składany jest przez podmiot, którego członek Rady jest Delegatem na Walne Zebranie LGD,
 - c) wniosek o wybór operacji składany jest przez podmiot, w organach którego zasiada członek Rady,
 - d) wniosek o wybór operacji składany jest przez podmiot, z którym członka Rady łączy stosunek pracy,
 - e) wniosek składany jest przez małżonka, zstępnych, wstępnych, pasierba, zięcia, synową, rodzeństwo, ojczyma, macochę lub teściów członka Rady.
2. W przypadkach innych niż wymienione w ust. 1 o wykluczeniu decyduje głosowanie członków Rady.

Wzór deklaracji poufności i bezstronności:

.....
Pieczęć LGD

**DEKLARACJA POUFNOŚCI I BEZSTRONNOŚCI
CZŁONKA RADY DECYZYJNEJ**

oceniającego wniosek nr.....
(wprowadzić numer z rejestru wniosków)

Ja, będący (-a) członkiem Rady Decyzyjnej Lokalnej Grupy Działania „Bory Tucholskie”, legitymujący (-a) się dowodem osobistym nr.....

niniejszym oświadczam, że:

- zapoznałem/am się z Regulaminem Organizacyjnym Rady Decyzyjnej Lokalnej Grupy Działania „Bory Tucholskie”,
- zobowiązuję się, że będę wypełniać moje obowiązki w sposób uczciwy i sprawiedliwy, zgodnie z posiadaną wiedzą,
- zobowiązuję się do zachowania w tajemnicy wszystkich informacji i dokumentów ujawnionych mi, wytworzonych przeze mnie w trakcie lub jako rezultat oceny i zgadzam się, że informacje te powinny być użyte tylko dla celów niniejszej oceny i nie mogą zostać ujawnione stronom trzecim,
- zobowiązuję się nie zatrzymywać kopii jakichkolwiek pisemnych lub elektronicznych informacji dotyczących ocenianej operacji,
- nie ubiegam się o wybór operacji w ramach wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Działania „Bory Tucholskie”
- nie pozostaję w związku małżeńskim lub innej zależności, w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa w linii prostej, i nie jestem związany/a z tytułu przysposobienia, opieki, kurateli z osobą fizyczną ubiegającą się o dofinansowanie.

W przypadku stwierdzenia takiej zależności zobowiązuję się do niezwłocznego poinformowania o tym fakcie Przewodniczącego Rady lub jego zastępcy i wycofania się z oceny danej operacji.

.....
Data

.....
Podpis

ZAŁĄCZNIK NR 2

Regulamin Organizacyjny Rady Decyzyjnej Lokalnej Grupy Działania „Bory Tucholskie”.

1.6. Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład Rady Decyzyjnej.

- **91,7% składu Rady posiada stałe zameldowanie na obszarze objętym LSR**
- **2 członków Rady posiada udokumentowaną znajomość języka roboczego Unii Europejskiej w stopniu umożliwiającym swobodne porozumiewanie się (1 osoba – angielski, 1 osoba – niemiecki)**

ZAŁĄCZNIK NR 3

Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład Rady Decyzyjnej.

1.7. Doświadczenie LGD i członków LGD w realizacji operacji.

LGD „Bory Tucholskie” i jej członkowie posiadają szerokie doświadczenie w realizacji projektów o zakresie podobnym do operacji, które mogą być realizowane w ramach osi 3 i 4 PROW, projektów w ramach II-go Schematu PPL+ oraz innych projektów realizowanych na obszarach wiejskich.

Gmina Tuchola (członek LGD) była beneficjentem projektu w ramach I Schematu Pilotażowego Programu Leader+ realizowanego w latach 2005 – 2006, natomiast projekt w ramach II Schematu PPL+ realizowała już Lokalna Grupa działania „Bory Tucholskie”. LGD posiada również doświadczenie w realizacji projektów miękkich z Funduszu Inicjatyw Obywatelskich. Samorządy będące członkami LGD posiadają duże doświadczenie w realizacji projektów z funduszy europejskich, m.in. w ramach Odnowy Wsi. Wiele projektów na obszarach wiejskich realizowały także organizacje pozarządowe, będące członkami LGD „Bory Tucholskie”

ZAŁĄCZNIK NR 4

Doświadczenie LGD i członków LGD w realizacji operacji.

2. Opis obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności

2.1. Wykaz gmin wchodzących w skład LGD.

Lokalna Strategia Rozwoju realizowana będzie na obszarze Lokalnej Grupy Działania „Bory Tucholskie”, czyli na terenie 8 gmin wiejskich: Cekcyn, Gostycyn, Kęsowo, Lubiewo, Śliwice, Osie, Lniano, Świekatowo i gminy miejsko – wiejskiej Tuchola.

Identyfikatory GUS gmin LDG „Bory Tucholskie”.

Gmina	Typ gminy	Identyfikator GUS
Cekcyn	wiejska	0416012
Gostycyn	wiejska	0416022
Kęsowo	wiejska	0416032
Lubiewo	wiejska	0416042
Śliwice	wiejska	0416052
Tuchola	miejsko-wiejska	0416063
Lniano	wiejska	0414052
Osie	wiejska	0414072
Świekatowo	wiejska	0414102

Źródło: Regionalny Bank Danych GUS

2.2. Uwarunkowania przestrzenne, geograficzno – przyrodnicze i historyczno - kulturowe

2.2.1. Uwarunkowania przestrzenne (mapa)

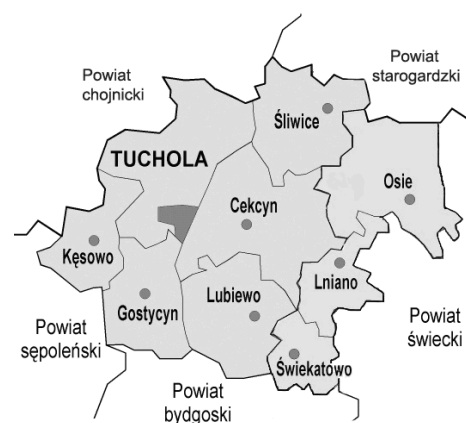
Obszar objęty Lokalną Strategią Rozwoju położony jest na północy Województwa Kujawsko – Pomorskiego. Gminy Cekcyn, Gostycyn, Kęsowo, Lubiewo, Śliwice, Tuchola należą do Powiatu Tucholskiego (są to wszystkie gminy powiatu), a gminy: Lniano, Osie, Świekatowo do Powiatu Świeckiego. Obszar działania LGD „Bory Tucholskie” graniczy od północy z dwoma powiatami z Województwa Pomorskiego: Powiatem Chojnickim i Starogardzkim. Na południu sąsiaduje z Powiatem Bydgoskim, pd. – zach. z Powiatem Sępoleńskim, a na pd. – wsch. z 5 gminami z Powiatu Świeckiego: Warlubie, Jezewo, Drzycim, Bukowiec, Pruszcz. Położenie obszaru objętego LSR ilustrują poniższe mapki.

Mapa. Położenie LGD „Bory Tucholskie” na tle Polski.

Mapa. Powiaty w Województwie Kujawsko - Pomorskim.

Mapa. Granice gmin wchodzących w skład LGD „Bory Tucholskie”

Lokalna Grupa Działania „Bory Tucholskie” obejmuje swoim zasięgiem teren 9 gmin, zajmujących łącznie powierzchnię 1438 km², co stanowi 8% powierzchni Województwa Kujawsko - Pomorskiego. Łączna powierzchnia gmin LGD wchodzących w skład Powiatu Tucholskiego wynosi 1075 km², co stanowi 100% powierzchni powiatu i 74,8% powierzchni LGD. Obszar LGD „Bory Tucholskie” jest spójny przestrzennie.

W skład Powiatu Świeckiego wchodzi 2 gminy miejsko – wiejskie (Nowe i Świecie) oraz 9 gmin wiejskich (Bukowiec, Dragacz, Drzycim, Jeżewo, Lniano, Osie, Pruszcz, Świekatowo, Warlubie). Z podanych gmin 3 należą do LGD „Bory Tucholskie”: Lniano, Osie i Świekatowo. Ich powierzchnia wynosi 363 km² – tj. 24,7% powierzchni Powiatu Świeckiego i 25,2% powierzchni LGD.

Łączny obszar działania LGD „Bory Tucholskie” to w 99,99% to obszary wiejskie, a 0,01% to obszar miasta Tuchola.

Powierzchnia i typ gmin LGD „Bory Tucholskie”.

Gmina		Powierzchnia km ²
Cekcyn		253
Gostycyn		136
Kęsowo		109
Lubiewo		163
Śliwice		175
Tuchola	Razem	256
	w tym miasto	17
	w tym obszary wiejskie	239
Lniano		88
Osie		210
Świekatowo		65
Razem		1438

Źródło: Regionalny Bank Danych GUS

2.2.2. Uwarunkowania geograficzno – przyrodnicze

Ukształtowanie powierzchni:

Pod względem fizyczno – geograficznym obszar LGD wiąże się z pld. – wsch. częścią makroregionu Pojezierzy Południowopomorskich, podprowincji Pojezierzy Południowo-Pomorskich i prowincji zaliczanej do Niżu Środkowoeuropejskiego.

Na jego terenie wyróżnia się następujące jednostki rangi mezoregionalnej, różniące się genezą i właściwościami krajobrazu: część zachodnia zaliczana jest do Pojezierza Krajeńskiego, część południowo-wschodnia do Wysoczyzny Świeckiej. Północne rejony należą do dużego regionu Borów Tucholskich, wysunięta na południe jednostka to Dolina Brdy. Wysoczyzna Świecka to płaski obszar urozmaicony niewielkimi morenowymi wzgórzami i dolinami.

Od północnego-wschodu do Wysoczyzny Świeckiej przylega rozległa piaszczysta równina sandrowa Borów Tucholskich, lekko nachylona w kierunku południowym, charakteryzująca się wysoką lesistością i obecnością polodowcowych rynien, wypełnionych licznymi jeziorami. Duża atrakcyjność wewnętrznych zespołów polan i łąk, jezior, dolin rzecznych, licznych torfowisk, a także zróżnicowanie drzewostanów znakomicie wpływa na zmienność krajobrazu.

Formy wypukłe związane z akumulacyjną działalnością lądolodu występują na Pojezierzu Krajeńskim, w gminach **Kęsowo** i **Tuchola** oraz w południowej części gminy **Gostycyn**. Są to przede wszystkim moreny czołowe, moreny martwego lodu i kemy.

Elementem różnicującym rzeźbę terenu są doliny rzeczne Brdy i Wdy. Najdłuższa i największa jest dolina Brdy płynącej z północy na południe na odcinku prawie 34 km, z tego ok. 4,5 km zostało zalane w związku z piętrzeniem rzeki w Koronowie. Dolina Wdy jest głęboko wcięta, z wartkim nurtem rzeki płynącej licznymi meandrami, stromymi zboczami porośniętymi lasem, zwłaszcza na odcinku od granic województwa pomorskiego do Tlenia.

Klimat i gleby

Klimat tego obszaru posiada cechy typowe dla obszaru przejściowego między chłodniejszym i wilgotniejszym rejonem północnym a cieplejszym i suchszym rejonem środkowym. Okres wegetacyjny trwa tu przeciętnie 210 – 215 dni. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią temperaturą 17⁰C, najchłodniejszym zaś styczeń ze średnią temperaturą około -3⁰C. Roczna wielkość opadów waha się w granicach 580mm.

Na terenie LGD „Bory Tucholskie” dominują ubogie gleby bielcowe, pseudobielcowe i brunatne właściwe. W pobliżu jezior występują gleby murszowo-torfowe i torfowe.

Bogactwa naturalne

Na obszarze LGD nie występują istotne złoża bogactw naturalnych, z wyjątkiem pokładów torfu w gminie Lubiewo oraz niewielkich pokładów węgla brunatnego w gminie Gostycyn, których eksploatację zakończono w latach 30-tych XX w. W nielicznych miejscach wydobywa się żwir.

Lesistość

Obszar LSR należy do terenów o największej lesistości w województwie kujawsko-pomorskim i wysokiej w skali kraju. Największą powierzchnię lasy zajmują w gminach **Osie** (71%), **Cekcyn** (69%) i **Śliwice** (66%). Lesistość na większości obszaru objętego LSR jest więc znacząco wyższa od przeciętnej wojewódzkiej (22,73%) i wynosi 48,76 %.

Wartość terenów leśnych podnoszą zarówno liczne obszary objęte ochroną przyrody, jak i znaczna powierzchnia lasów ochronnych (przede wszystkim glebochronne, wodochronne, masowego wypoczynku). Wartość lasów oraz konieczność racjonalizacji gospodarki leśnej spowodowały utworzenie Leśnych Kompleksów Promocyjnych (LKP). Ich powstanie ma na celu zwiększenie wykorzystania potencjału siedliskowego, przebudowę drzewostanów, ochronę gleb leśnych, monitoring stanu środowiska leśnego oraz procesów gospodarowania. LKP mają również przyczynić się do rozwoju edukacji ekologicznej i popularyzacji zasad gospodarki leśnej. Na obszarze LGD znajduje się część Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Bory Tucholskie”, tzn. trzy z czterech tworzących go nadleśnictw (Woziwoda, Tuchola, Osie).

Zasoby wodne – wody powierzchniowe

Zasoby wodne powierzchniowe to przede wszystkim rzeki przepływające przez obszar LGD oraz jeziora. Największe z nich to Brda (z dopływającymi do niej: Szumionką, Kamionką, Stążką i Małym Kanałem Brdy) oraz Wda (z dopływającymi do niej: Prusią i Ryszką). Na południowo-zachodnim skraju obszaru LGD Brda przechodzi łagodnie w Zalew Koronowski. Na obszarze LGD jest ponad sto jezior, przy czym największą ich koncentrację obserwujemy w gminach Lubiewo, Cekcyn i Tuchola. Na szczególną uwagę zasługuje też zbudowany w XIX wieku system hydrotechniczny Wielkiego Kanału Brdy. Przykładem zbiornika wód powierzchniowych powstałym na skutek spiętrzenia wód jest Zalew Żurski o pow. 440 ha. Powstał on w 1929 roku przez spiętrzenie Wdy w miejscowości Żur. Największe jeziora na obszarze LGD to: Wielkie Cekcyńskie, Okonińskie, Szpitalne, Bysławskie, Okierskie, Białe, Długie, Okrągłe, Brzeźno, Stobno, Ostrowite, Błądzimskie, Lubodzież, Dąbrowa, Piaseczno, Miedzno, Ciche, Sławno, Czerno, Rudolinek, Leśno, Zaleskie, Siewińskie, Świekatowskie i Branickie. Na uwagę zasługuje Jezioro Piaseczno, które charakteryzuje się wodami o najwyższej jakości (I klasa czystości). Jest to jezioro mezotroficzne, zaliczane do - unikalnego w skali kraju - typu jezior lobeliowych.

Zanieczyszczenie środowiska

Na podstawie danych WIOŚ w Bydgoszczy, zebranych przez samorządy gmin obszaru LGD oraz na podstawie własnych obserwacji i analiz prowadzonych w czasie opracowania planów ochrony Tucholskiego Parku Krajobrazowego (TPK) i Wdeckiego Parku Krajobrazowego (WPK) można stwierdzić, że poziom zanieczyszczeń wskazuje na dobry stan komponentów środowiska

przyrodniczego, chociaż niektóre z nich w wyniku długotrwałego użytkowania przez człowieka uległy degradacji (głównie wody powierzchniowe). W zakresie zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego największą emisją cechuje się gmina **Tuchola**. Pozostałe gminy mają wartości emisji mniejsze lub wartości pokazują praktycznie brak zanieczyszczeń (ze źródeł zewidencjonowanych). O wielkości emisji na obszarze LGD decydują zakłady przemysłowe, kotłownie typu komunalnego, duże obiekty produkcji rolniczej. Podobna prawidłowość występuje w Tucholi. Należy ponadto zwrócić uwagę, że dodatkowym źródłem emisji zanieczyszczeń są paleniska domowe oraz komunikacja samochodowa. W przypadku braku zanieczyszczeń przemysłowych zanieczyszczenia z palenisk domowych oraz ruch samochodowy są jedynymi źródłami zanieczyszczeń. Zjawisko zanieczyszczeń z palenisk domowych występuje we wszystkich miejscowościach obszaru LGD. Nie zmienia to ogólnej oceny, że poziom zanieczyszczeń jest niewielki i tylko lokalnie i przy niektórych typach pogód zanieczyszczenia powietrza mogą być zbliżone do poziomu dopuszczalnych norm. Należy zaznaczyć, że powierzchnia objęta tymi niewielkimi emisjami jest również niewielka i tylko w skrajnych przypadkach obejmuje obszar o promieniu większym niż kilkaset metrów.

W zakresie tej problematyki należy zwrócić uwagę na zanieczyszczenia typu komunalnego pochodzące z sieci osadnictwa stałego i jednostek turystycznych oraz na zanieczyszczenia pochodzące z produkcji rolniczej. Pomimo niewielkich bezwzględnie ilości ścieków, odbiorniki ścieków (sieć rzeczna oraz jeziora) szybko i wyraźnie reagują na ten typ zanieczyszczeń.

Pomimo niskiej klasy czystości wielu jezior (Długie, Białe, Raciąskie), wynikającej z typu zbiornika i jego zlewni tylko jeziora w rymnie grochocińskiej mają wody pozaklasowe. Stan czystości jezior rymny ciechocińsko-grochowskiej związany jest z dopływem zanieczyszczeń z zakładów przetwórstwa rolno-gospodarczego. Podobnie na stan czystości niektórych cieków ma wpływ gospodarka i sieć osadnicza sąsiednich gmin (Czerska Struga, Kamionka, Sępoleńka). Jednakże wszystkie ważniejsze zbiorniki wodne mogą być użytkowane dla celów turystycznych i rekreacyjnych.

Ochrona przyrody

Swoiste cechy krajobrazu mające znaczenie dla zachowania unikatowych typów środowiska zdecydowały o utworzeniu na obszarze LGD następujących form ochrony przyrody: rezerwat przyrody, pomniki przyrody, użytki ekologiczne, obszary chronionego krajobrazu, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.

Obszar LGD zawiera się w dużej części w granicach Tucholskiego Parku Krajobrazowego (TPK), Wdeckiego Parku Krajobrazowego (WDK) i Krajeńskiego Parku Krajobrazowego (KPK). Łącznie powierzchnia parków krajobrazowych na obszarze LGD wynosi 49.390 ha. Na terenie LGD znajduje się także 15 rezerwatów przyrody. **Powierzchnia LGD objęta różnymi formami ochrony przyrody wynosi 59%.**

Tab. Rezerwaty przyrody na terenie LGD „Bory Tucholskie”

L.p.	Nazwa	Typ rezerwatu	Powierzchnia (w ha)	Gmina	Cel ochrony
1	Bagno Grzybna	torfowiskowy	6,26	Tuchola	Śródleśne torfowisko
2	Cisy Staropolskie im. Leona Wyczółkowskiego	leśny	85,73	Cekcyn	Stanowisko cisa staropolskiego
3	Jeziorka Kozie	torfowiskowy	12,30	Tuchola	Zarastające jeziora z roślinnością torfowisk wysokich
4	Jezioro Zdręczno	florystyczny	15,74	Tuchola	Jezioro eutroficzne z wodnymi i szuwarowymi zbiorowiskami roślinnymi oraz torfowisko z roślinami rzadkimi i reliktowymi
5	Źródła Rzeki Stążki	krajobrazowy	250,02	Cekcyn	Fragment rzeki Stążki wraz z jej źródłami
6	Dolina Rzeki Brdy	krajobrazowy	1681,50	Tuchola, Cekcyn, Gostycyn	Dolina Brdy o wyjątkowych walorach krajobrazowych, florystycznych
7	Jelenia Góra	leśny	4,39	Cekcyn	Stanowisko cisa staropolskiego
8	Czapliniec Koźliny	faunistyczny	23,21	Lubiewo	Stanowisko łęgowe czapli siwej
9	Bagna nad Stążką	torfowiskowy	478,45	Cekcyn	Torfowiska niskie i przejściowe z licznymi

					gatunkami chronionymi, w tym reliktowymi
10	Brzęki im. Z. Czubińskiego	leśny	102,21	Osie	Zachowanie fragmentu lasu grądowego z udziałem brekinii
11	Dury	torfowiskowy	12,59	Osie	Zachowanie rzadkich zespołów roślinności wodnej i torfowiskowo – bagiennej
12	Jezioro Miedzno	faunistyczny	88,52	Osie	Zachowanie miejsc lęgowych o żerowisk ptaków błotnych i wodnych
13	Jezioro Ciche	florystyczny	37,96	Osie	Zachowanie śródleśnych jezior wraz z ich otoczeniem i unikatową w tej części Borów Tucholskich roślinnością wodną i torfowiskową
14	Jezioro Piaseczno	krajobrazowy	158	Osie	Zachowanie ekosystemu jeziora Piaseczno i stanu czystości wody
15	Jezioro Martwe	torfowiskowy	4,07	Osie	Zachowanie roślinności charakterystycznej wg jezior dystroficznych, torfowiskowych przejściowych i wysokich

Źródło: opracowanie własne

Większość obszaru objętego LSR zakwalifikowana została do sieci obszarów chronionych NATURA 2000. Obszar LGD w całości mieści się w granicach projektowanego rezerwatu biosfery „Bory Tucholskie”, zajmując około 25% jego terytorium. Rezerwat ten obejmować ma tereny dwóch województw: kujawsko-pomorskiego i pomorskiego. Warto podkreślić, że rezerwaty biosfery posiadają znaczenie międzynarodowe i są wybierane jako główny element realizacji programu Człowiek i Środowisko działającego w ramach UNESCO.

2.2.3. Uwarunkowania historyczno - kulturowe

Uwarunkowania historyczne

Obszar Borów Tucholskich zasiedlony został przez plemiona pomorskie. Od połowy X wieku i momentu rozpoczęcia ekspansji Piastów pobliska granica między Pomorzem i Wielkopolską (na linii Noteci) stała się prawdziwie „płonącą granicą”, a liczba lokalnych wojen, konfliktów i najazdów trudna byłaby do wymienienia. Obszar ten był wielokrotnie podbijany przez Polan, po czym ponownie wracał pod władzę Pomorzan. Przypuszczalnie podczas tych wojen Bory Tucholskie znacznie ucierpiały, a ludność tutejsza została zdziesiątkowana. Dopiero na przełomie XII i XIII wieku, władcy samodzielnego już Księstwa Gdańskiego rozpoczęli nową akcję lokacji wsi. W tym okresie powstała także Tuchola.

Na przestrzeni wieków cały obszar Borów Tucholskich podlegał tym samym przemianom historycznym. W okresie zaboru krzyżackiego obszarem Borów Tucholskich zarządzały komturie krzyżackie z zamkami w Świeciu i Tucholi. Po podpisaniu drugiego pokoju toruńskiego Bory Tucholskie weszły w skład Prus Królewskich, stanowiących autonomiczną prowincję Korony Polskiej. W tym czasie nastąpił silny rozwój gospodarczy regionu, który przerwany został przez potop szwedzki. Od 1772 roku Bory Tucholskie znalazły się pod zaborem pruskim. W tym czasie następowała kolonizacja i wykupywanie majątków przez Niemców. Na terenie Borów Tucholskich następował rozwój gospodarczy: budowano nowe drogi (tzw. berlinka), kanały (Wielki i Mały Kanał Brdy) i linie kolejowe.

Bory Tucholskie powróciły do Polski na mocy Traktatu Wersalskiego a wojska polskie objęły ten teren zimą 1920 roku. Lata międzywojenne – mimo kryzysu gospodarczego – stały się okresem przemysłowego rozwoju Borów Tucholskich. Wówczas wybudowano nad Wdą największe polskie elektrownie: Żur i Gródek oraz przygotowano plany energetycznego wykorzystania Brdy. Był to także czas rozwoju turystyki.

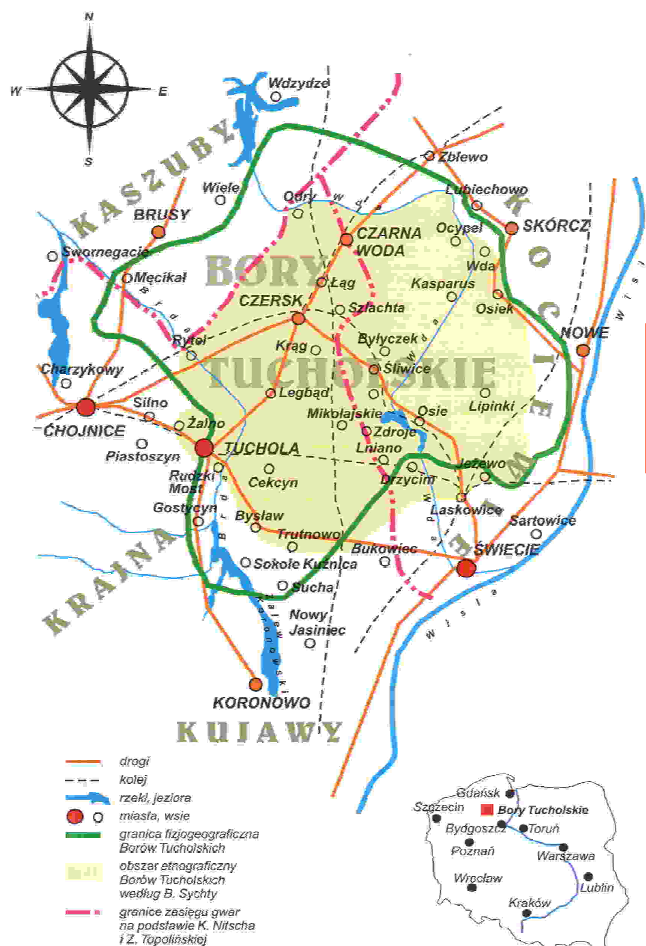
W październiku 1939 roku obszar Borów Tucholskich został włączony do Rzeszy Niemieckiej jako część okręgu Gdańsk – Prusy Zachodnie. Wyzwolenie w 1945 roku nie przyniosło realizacji oczekiwań miejscowej ludności. Dopiero przemiany 1989 roku i rozwój samorządności lokalnej otworzyły przed Borowiakami drogę do realizacji własnych aspiracji i promowania tradycji. Choć

brzmi to nie najlepiej, dziś kultura borowiacka stała się towarem, na który jest coraz większy popyt. I dobrze, bo równocześnie staje się ona wyznacznikiem odrębności Borów Tucholskich.

Uwarunkowania kulturowe:

Dziewięć gmin, na obszarze których działa LGD „Bory Tucholskie”, jak sama nazwa wskazuje położonych jest na obszarze Borów Tucholskich. Jest to nie tylko kraina geograficzna, ale także region etnograficzny. Granice etnograficzne znacznie trudniej jest określić niż geograficzne.

Ksiądz Sychta określił teren swoich badań jako „obszary wiejskie roztoczone dookoła następujących miasteczek i wsi kościelnych, które ogólnie uchodzą za borowiackie: Bysław, Bysławek, Cekcyn Polski, Czersk, Drzycim, Jeżewo, Legbąd, Lipinki, Lniano, Lubiewo, Łąg, Odry, Osie, Osiek, Osieczno, Ryteł, Szlachta, Śliwice, Tuchola, Wda, Zdroje.”

Mapa. Granice Borów Tucholskich

Opracowanie mapy: J. Umiński

Źródło: „Sztuka Ludowa w Borach Tucholskich”, W. Szkulmowska

Na załączonej mapce zaznaczono obszar Borów Tucholskich jako krainy geograficznej, jak i regionu etnograficznego opisywanego przez B. Sychtę oraz proponowane przez językoznawców granice zasięgu języka kaszubskiego i gwar: kociewskiej i borowiackiej. Wiele podobieństw występujących w kulturze duchowej i materialnej Kaszub, Borów Tucholskich i Kociewia wzięło się z ich wspólnych korzeni. Kaszuby przez długi czas dominowały nad ubogimi i słabo zaludnionymi Borami. Jednak na przestrzeni wieków w wyniku wpływów kultur

sąsiadujących od południa regionów oraz migracji ludności wykształciła się charakterystyczna kultura zwana borowiacką.

Legendy

Dorobkiem duchowym Borowiaków są legendy. Zachowane w tradycji, przekazywane ustnie wielokrotnie były modyfikowane. Legendy dotyczące także tych terenów zbierane i spisane były już w XIX i na początku XX w. m.in. przez Johanna Mühlradta („Die Tucheler Heide in Wort und Bild”), Paula Behrenda („Westpreussischer Sagenschatz”), a także Kazimierza Karasiewicza (w książce „Bory Tucholskie”). Część legend dotyczy różnych wydarzeń historycznych, które utkwiły w pamięci Borowiaków, jak np. wojny Napoleona I Bonaparte z Rosją i Prusami (legenda o skarbie napoleońskim pod Krzywą Lipą), inne opowiadają o powstaniu osad, miast i wsi, (np. legenda o Osiu). Oddzielną grupę stanowią legendy bajeczne, zawierające elementy cudowności i wątki wierzeniowe. Do tej grupy zaliczyć można podania o diabelskich kamieniach koło Gródka, zapadłym zamku na Jeziorze Kęsowo, czy też legendę o Borowej Ciotce.

Gwara

Gwara borowiacka należy do pomorskiego zespołu dialektycznego, jednak ścisła klasyfikacja zasięgu jej występowania od dawna przysparza sporo trudności. Jeden z językoznawców, Kazimierz Nitsch, uważał, że dialekty te najbezpieczniej byłoby nazwać tucholskimi. Z kolei Ludwik Zabrocki zaproponował nazwę „gwara Borów Tucholskich”, gdyż posługują się nią także mieszkańcy zachodniej części powiatu świeckiego i pogranicza tucholsko – starogardzkiego. Gwara borowiacka ma wspólny rodowód z językiem kaszubskim i gwarą kociewską.

W gwarze borowiackiej odnaleźć można wiele naleciałości z języka niemieckiego (region znajdował się przez wiele lat pod zaborami pruskim i niemieckim). To właśnie w gwarze borowiackiej zespół opracowujący LSR szukał inspiracji nadając nazwy przedsięwzięciom.

Pieśni

Tradycyjne pieśni i przyśpiewki stanowiły niegdyś podstawową rozrywkę mieszkańców Borów Tucholskich. Spotykano się w karczmach i domach, by śpiewać lokalne pieśni i tańczyć do ich melodii. Tradycja ta zanikła w XX wieku, wraz z upowszechnieniem się radia i telewizji oraz rozwojem współczesnej muzyki rozrywkowej. Do najstarszych znanych pieśni borowiackich należą: „Walcerek tucholski”, „Polka borowiacka” i „Mietlarz”. W swoim repertuarze ma je m.in. Zespół Pieśni i Tańca „Młodzi Borowiacy”, działający przy Szkole Podstawowej nr 3 w Tucholi.

Członkowie zespołu „Młodzi Borowiacy”

Fotografia ze zbiorów Starostwa Powiatowego w Tucholi

Zwyczaje

Podobnie jak dawne wierzenia, tak i tradycja obrzędowa obecnie zanikła i kultywowana jest praktycznie tylko jako element folkloru. Do charakterystycznych i nadal kultywowanych należą m.in. obrzędy w okresie Święta Sobótki (corocznie w gminie Gostycyn nad jeziorem w Pile odbywają się „Świętojanki”), czy też odwiedzanie rodzin w wieczór Wigilijny przez Gwiazdory. Gwiazdorowe grupy chodzą jeszcze w Suchej koło Lubiewa, ale specjaliści z Muzeum Etnograficznego w Toruniu mówią, że to już ostatnie takie grupy w Polsce. Przed wojną i zaraz po wojnie gwiazdorowe grupy liczyły po 10-12 osób (obecnie ok. 8 osób). Odwiedzają rodziny, przynoszą prezenty, czasem wymierzają karę, psocą, składają rymowane życzenia. Nierzadko śniegu i błota do domów naniosą a diabeł kobiety i co ładniejsze panny smaruje mazidłem z kremu i sadzy. Jednak psoty te są nieodłącznym elementem tradycji i wszyscy mieszkańcy czekają na gwiazdorów w ten wyjątkowy wieczór. W Suchej chodzą dwie grupy, jedna we wsi, druga po wybudowaniach i mimo uciążliwości i niszczących strojów, każdego roku kawalerowie ze wsi (tak każe tradycja) stawiają się na służbę.

Szczególnym zwyczajem Borowiaków było darcie pierza, które odbywało się czasie Adwentu. Do domu schodziły się wszystkie sąsiadki, siadano wokół stołów i skubano pióra. Śpiewano przy tym ludowe przyśpiewki i opowiadano miejscowe historie. Inscenizację przedstawiającą ten zwyczaj przygotował zespół „Klonowianki”. Natomiast w gminie Cekcyn odbywały się warsztaty tematyczne, podczas których przypominano, jak darło się pierze, czy przedło wełnę. Wiele zwyczajów związanych jest nierozłącznie z kalendarzem kościelnym.

Potrawy borowiackie

Borowiacy odżywiali się niegdyś bardzo skromnie, a głównym pożywieniem były ziemniaki (bałabuny). Z biegiem czasu pożywienie zaczęło się wzbogacać, większego znaczenia nabierały mąka, mleko, maślanka, śmietana. Przyrządzano różne zupy „zaklepane” tymi produktami (np. „polewka na maślanec”).

Popularne były aintopy – posiłki gotowane w jednym garnku (**grapie**), m.in. pokrojone w kostkę ziemniaki, marchew, fasola lub groch, „dukacze”, czyli „dukane trampiem” ziemniaki oraz krylki – ziemniaki w mundurkach. Pewnym urozmaicheniem były różnego rodzaju kluski: z „ranki”, krajane oraz „golce” tj. kluski ziemniaczane. Do teraz zaś gospodynie z okolic Bysławia smażą „flyndze”, czyli placki ziemniaczane, podawane np. z twarogiem.

Na borowiackim stole nie brakowało ryb, a dopełnieniem pożywienia były grzyby, borówki, jagody i maliny leśne. W zamożnych domach przyrządzano babę z ziemniaków z sosem grzybowym i kiszkę z kaszy gryczanej i ziemniaków. Określony rytuał towarzyszył wypiekowi chleba. Na powierzchni zagniecionego ciasta zaznaczano palcem krzyż. Upieczony chleb przed rozkrojeniem należało „przeżegnać”, czyli uczynić znak krzyża. Chleb borowiacki pieczony przez Panią Helenę Pałkowską z Krzywogóńca otrzymał w 2005r. tytuł „Perły” w ramach krajowego konkursu „Nasze kulinarne dziedzictwo”. Tytuł ten uzyskały także mace borowiackie (2007r.) oraz śliwki cynamonki (2008r.), przygotowane przez KGW Tuchola. Mace, czyli małe placuszki gospodynie wyrabiały z resztek ciasta chlebowego. Na wierzch kładły skwarki, ser, wędliny lub grzyby i piekły razem z chlebem. Ser posypywano szczypiorkiem.

W piecach chlebowych pieczono też „szandara”. Był to placek z utartych surowych ziemniaków, wymieszanych z mąką, jajami i przesmażoną słoniną.

Tradycyjne przepisy nie zanikają, cały czas są wykorzystywane przez miejscowe gospodynie.

Mace borowiackie przygotowane przez KGW w Tucholi
W 2008r. mace zostały wpisane na Listę Produktów Tradycyjnych
Fotografia ze zbiorów Starostwa Powiatowego w Tucholi

Chleb borowiacki przygotowany przez panią Helenę Pałkowską
Fotografia ze zbiorów LGD „Bory Tucholskie”

Hafty

Sztuka ludowa Borów Tucholskich ma silny związek ze sztuką Kaszub. W Tucholi znajduje się największy i najsilniejszy lokalny ośrodek haftów kaszubskich, w tym jedyny, w którym wykonuje się czepce – złotnice. Czepce te haftowane są żółtymi lub złotymi metalowymi nićmi na aksamicie (o czepcach takich, jako o elemencie stroju borowiackiego pisał B. Sychta).

Typowy haft kaszubski charakteryzuje się niebieską siedmiobarwną kolorystyką. Ten rodzaj haftu rozwinął się w Tucholi w okresie międzywojennym. W latach 60-ych XX w. na tym terenie rozwinął się haft kaszubski „szkoły tucholskiej” i „szkoły borowiackiej”, odróżniający się od kaszubskiego głównie używanymi kolorami.

W „szkole tucholskiej” stosuje się kilkanaście kolorów złota i bursztynu. Haft wykonuje się na płótnie białym i szarym. Haft jest bogaty i pełny, a duże powtarzające się motywy wyznaczają ich rytm, symetrię, uzupełnioną mniejszymi elementami i długimi giętkimi łodyżkami. „Szkola borowiacka” wywodzi się także z haftu kaszubskiego, charakteryzuje się nieco odmienną od szkoły tucholskiej, mniej zróżnicowaną gamą kolorystyczną, a także bardziej ustabilizowanymi regułami kompozycyjnymi. Najczęściej stosowane motywy to: rozeta, serce, tulipan, pąk, słonecznik i chaber. Stosowana jest siedmiobarwna gama odcieni złota i brązu.

W samej Tucholi działają trzy kluby haftu: „Złoty i Bursztynowych Barw”, „Złotnica” i Zespół Haftu

Czepce w wykonaniu klubu haftu „Złotnica”

Fotografia ze zbiorów Starostwa Powiatowego w Tucholi

Haftowana serweta

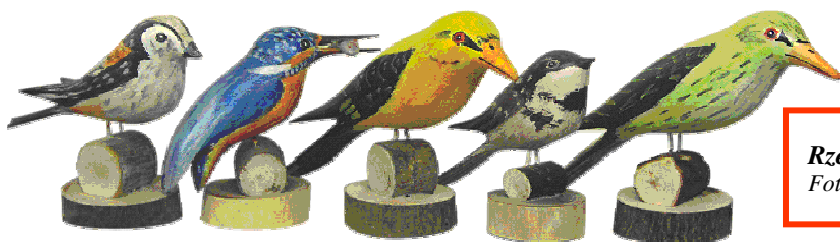
Fotografia ze zbiorów Starostwa Powiatowego w Tucholi

Rękodzieło ludowe

Na terenie LGD rozwija się rękodzieło ludowe, zwłaszcza w następujących dziedzinach:

- rzeźba,
- malarstwo,
- malarstwo na szkle,
- plecionkarstwo (wiklina, korzenie sosny),
- wyroby z szyszek, siana.

Wielu twórców należy do Stowarzyszenia Twórców Ludowych w Lublinie, Borowiackiego Towarzystwa Kultury lub Zrzeszenia Kaszubsko – Pomorskiego. Biorą oni czynny udział w licznych wystawach i przeglądach. Corocznie w czasie Dni Borów Tucholskich organizowana jest „Biesiada twórców ludowych”, połączona z wystawą. Wystawy promujące twórczość lokalnych artystów odbywają się także w Muzeum Borów Tucholskich oraz w domach kultury. W sezonie letnim w centrum Tucholi otwarty jest punkt nazwany „Promocja Tucholi”, w którym można nabyć niektóre wyroby lokalnych artystów. Podobne punkty, zwane Galeriami Produktów Lokalnych działają w Gostycynie, Cekcynie i Osiu. Sieć sprzedaży lokalnych produktów jest jednak niewystarczająca.

Rzeźby ptaszków w wykonaniu pana J. Bonk

Fotografia ze zbiorów Starostwa Powiatowego w Tucholi

Zespoły artystyczne

Na terenie LGD „Bory Tucholskie” działa wiele zespołów kultywujących dziedzictwo kulturowe tego terenu. Są to zespoły folklorystyczne (np. Młodzi Borowiacy, Frantówki Bysławskie, Brzozowianki, Cisowianie), chóry (np. Orfeusz ze Śliwic), orkiestry dęte, a także grupy związane z tradycjami myśliwskimi (np. Zespół Sygnalistów Myśliwskich „Jenot”). Rozwinięty jest także amatorski ruch artystyczny.

Sygnalista Zespołu Sygnalistów Myśliwskich „Jenot” z Tucholi
Fotografia ze zbiorów własnych LGD

Marka Lokalna Bory Tucholskie:

BORY TUCHOLSKIE
MARKA LOKALNA

W celu promocji lokalnych produktów, inicjatyw i usług przyznawany jest od 2008 roku znak promocyjny **Marka Lokalna Bory Tucholskie**.

Znak ten podkreśla wyjątkową jakość oraz szczególny związek produktów z Borami Tucholskimi. O jego przyznanie mogą ubiegać się podmioty gospodarcze, organizacje społeczne, instytucje oraz osoby prywatne działające na obszarze Lokalnej Grupy Działania „Bory Tucholskie”

Związek kierunków rozwoju LSR z uwarunkowaniami lokalnymi:

Podstawowym założeniem naszego partnerstwa jest aktywizacja społeczności, która poprzez wdrażanie lokalnych inicjatyw przyczynia się do zrównoważonego rozwoju naszego obszaru. Z uwagi na położenie na atrakcyjnym przyrodniczo terenie Borów Tucholskich (zasoby przyrodniczo – geograficzne) inwestować będziemy w rozwój rynku usług turystycznych. W tym celu wykorzystywane będą także zasoby dziedzictwa kulturowego. Rozwój obszaru jest niemożliwy bez aktywnego społeczeństwa, więc będziemy inwestować w budowanie kapitału społecznego.

2.3. Sytuacja społeczno – gospodarcza obszaru LSR

Liczba ludności i jej zmiany, gęstość zaludnienia

Na dzień 31.12.2006 roku obszar Lokalnej Grupy Działania „Bory Tucholskie” zamieszkiwało 60.207 mieszkańców (zameldowanych na pobyt stały). Liczba ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania wynosi 60.167. W tej liczbie zdecydowanie największą część stanowią mieszkańcy gminy Tuchola – łącznie ponad 33%.

Aż 23% ogólnej liczby mieszkańców LGD zamieszkuje miasto Tucholę. Pozostałe obszary LGD cechują się dosyć wyrównaną liczbą mieszkańców – stosunek liczby ludności największej gminy (Cekcyn) do najmniejszej (Świekatowo) wynosi 1,84.

Tab. Liczba ludności gmin LGD na dzień 31.12.2006 r.

Gmina	Ludność	Procentowy udział ludności LGD
Cekcyn	6534	10,9
Gostycyn	5272	8,6
Kęsowo	4483	7,5
Lniano	4139	6,9
Lubiewo	5751	9,6
Osie	5324	8,8
Śliwice	5521	9,2
Świekatowo	3510	5,8
Tuchola	19673	32,7
Tuchola miasto	13435	22,3
Tuchola obszary wiejskie	6238	10,4
Obszar LGD	60207	

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS; www.stat.gov.pl.

Średnia gęstość zaludnienia na obszarze LGD wynosi 41,9 os/km². Wskaźniki gęstości zaludnienia lokują poszczególne gminy LGD wśród obszarów o niskich wartościach.

Gęstość zaludnienia dla obszarów wiejskich LGD wynosi: Świekatowo – 54 osób/km², Lniano – 47 osób/km², Kęsowo – 41 osób/km², Gostycyn – 38 osób/km², Lubiewo – 35 osób/km², Śliwice – 31 osób/km², o.w. Tuchola – 26 osób/km², Osie – 25 osób/km², Cekcyn – 25 osób/km².

Struktura ludności według wieku i płci

W strukturze wieku ludności wiejskiej LGD w poszczególnych gminach notuje się bardzo niewielkie zróżnicowanie. Udział grupy przedprodukcyjnej kształtuje się na poziomie ok. 23,2 – 25,7%, grupy produkcyjnej – na poziomie 61- 63,3%, a grupy poprodukcyjnej – na poziomie: 11,9- 13,7%. Szczegółowy wykaz struktury wieku znajduje się w poniższej tabeli:

Tab. Porównanie struktur wieku ludności na terenie LGD

Obszar	Grupa przedprodukcyjna	Grupa produkcyjna	Grupa poprodukcyjna
% udział ludności w danej grupie wiekowej			
Cekcyn	23,2	63,3	13,4
Gostycyn	24,2	62,2	13,6
Kęsowo	24,9	63,1	11,9
Lniano	24,7	62,1	13,2
Lubiewo	24,9	61,5	13,7
Osie	24,3	62,3	13,4
Śliwice	25,7	61,0	13,3
Świekatowo	24,9	61,7	13,4
Tuchola miasto	22,3	64,5	13,3
Tuchola obszary wiejskie	25,5	61,2	13,3
RAZEM	24,1	62,6	13,3

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS; www.stat.gov.pl.

W strukturze płci obserwuje się nierównowagę liczby mężczyzn i kobiet. Łącznie w LGD liczba kobiet jest o 319 większa, niż liczba mężczyzn. Wskutek tej nierównowagi wskaźnik feminizacji wynosi 101. W poszczególnych gminach sytuacja jest zróżnicowana. Porównanie struktur płci ludności LGD znajduje się w poniższej tabeli:

Obszar	Liczba mężczyzn	Liczba kobiet	Wskaźnik feminizacji ogółem	Przewaga liczby mężczyzn	Przewaga liczby kobiet	Wskaźnik feminizacji w grupie wiekowej 15-39
Cekcyn	3 238	3 250	100	-	12	95
Gostycyn	2 583	2 587	100	-	4	93
Kęsowo	2 257	2 128	94	129	-	90
Lniano	1 992	2 103	106	-	111	105
Lubiewo	2 921	2 784	95	137	-	88
Osie	2 621	2 677	102	-	56	83
Śliwice	2 746	2 719	99	27	-	89

Świekatowo	1 748	1 728	99	20	-	96
Tuchola miasto	6 753	7 204	107	-	451	95
Tuchola obszary wiejskie	3 065	3 063	100	2	-	96
RAZEM	29 924	30 243	101	-	319	93

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS; www.stat.gov.pl.

Poziom zatrudnienia i stopa bezrobocia

W 2007r. 33% zatrudnienia na obszarze LGD przypadało na gminę Tuchola, co wynika z koncentracji w gminie (a głównie w mieście) licznych zakładów pracy, punktów handlowych oraz usług. Duży udział pracujących przypada także na gminę Osie (9,9% ogółu pracujących). Najmniejszą liczbę osób pracujących notuje się w gminach Kęsowo i Świekatowo.

Tab. Poziom zatrudnienia na terenie LGD stan na 31.12.2007r.

Gmina	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Cekcyn	720	410	310
Gostycyn	364	203	161
Kęsowo	255	143	112
Lniano	603	350	253
Lubiewo	649	440	209
Osie	1351	818	533
Śliwice	909	479	430
Świekatowo	179	83	96
Tuchola	4480	2311	2169
W tym miasto	4122	2137	1985
RAZEM LGD	13632	7374	6258

Źródło: Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, „Rynek pracy w województwie kujawsko - pomorskim w 2007r.”; Bydgoszcz 2008r.

Na koniec 2007r. na obszarze LGD pozostawało bez pracy 3967 osób. W porównaniu z rokiem 2001 liczba bezrobotnych zmalała o ponad 40%. Szczególnie dużą tendencję malejącą obserwuje się w latach 2006 – 2007. Można to tłumaczyć m.in. jako skutek przystąpienia do Unii Europejskiej, rosnącej liczby miejsc pracy, zwiększenia środków na aktywizację bezrobotnych. Cały czas natomiast utrzymuje się rosnąca tendencja dotycząca udziału kobiet w ogóle bezrobotnych – 66,5% bezrobotnych to kobiety.

Ponieważ stopę bezrobocia określa się na poziomie powiatu a nie gminy, nie można podać wielkości tego wskaźnika dla obszaru LGD, a jedynie dla powiatów na terenie, których funkcjonuje LGD Bory Tucholskie. W 2007r. stopa bezrobocia w Powiecie Tucholskim wynosiła 19,1%, a w Powiecie Świeckim 16,1%.

Tab. Liczba bezrobotnych na obszarze LGD w latach 2001 - 2007

Gmina	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Cekcyn	785	848	746	721	698	557	431
Gostycyn	636	649	641	611	559	500	405
Kęsowo	592	599	629	604	569	478	376
Lniano	440	417	430	396	390	335	256
Lubiewo	640	628	618	573	507	445	351
Osie	1613	1644	1706	1550	1411	368	331
Śliwice	821	812	777	769	716	479	342
Świekatowo	518	521	510	487	453	259	192
Tuchola miasto	624	603	574	596	547	1111	812
Tuchola obszary w	363	357	352	348	305	572	471
RAZEM	7032	7078	6983	6655	6155	5104	3967

Źródło: PUP Tuchola, PUP Świecie

Wśród bezrobotnych dominują osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i poniżej. Stanowią one odpowiednio 37,7% i 33,7% osób pozostających bez pracy. Natomiast udział osób posiadających wykształcenie średnie ogólnokształcące wynosi 6,6%, a policealne i średnie zawodowe kształtuje się na poziomie 19,9%. Zaledwie 2,2% bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem wyższym. Poziom wykształcenia osób bezrobotnych

jest bardzo istotnym czynnikiem, gdyż wpływa bezpośrednio na możliwości zatrudnienia. Osoby lepiej wykształcone mają mniejsze problemy ze znalezieniem pracy.

W 2007 roku na terenie LGD liczba osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy wynosiła 2585 (tzw. bezrobocie długookresowe). Stanowią oni 65% ogółu bezrobotnych. Jest to sytuacja bardzo niekorzystna ze względów społecznych, gdyż przyczynia się w wyraźny sposób do pogorszenia sytuacji finansowej rodzin bezrobotnych, zaniku kwalifikacji zawodowych oraz wzrostu patologii społecznych.

Tab. Zmiany wielkości bezrobocia na obszarze LGD

Bezrobocie na obszarze LGD	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Liczba bezrobotnych	7032	7078	6983	6655	6155	5104	3967
Liczba bezrobotnych kobiet	3850	3675	3614	3468	3520	3196	2636
Udział kobiet w ogóle bezrobotnych LGD (%)	54,74	51,92	51,77	52,12	57,20	62,6	66,5
Liczba pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy	5794	4083	3989	3883	3372	3445	2585

Zródło: Obliczenia własne na podstawie danych z PUP Tuchola i PUP Świecie.

Ogólna charakterystyka przedsiębiorczości, w tym struktura zatrudnienia w poszczególnych działach gospodarki

Na terenie LGD, w 2007 r. zarejestrowanych jest 4014 podmiotów gospodarczych. Z tej liczby 42,25% działa na terenie gminy Tuchola, a samo miasto Tuchola koncentruje 35,45% wszystkich firm z terenu LGD. Najmniej firm – bo tylko niecałe 5% ogółu, działa na terenie gmin Kęsowo oraz Świekatowo. Szczegółową liczbę zarejestrowanych podmiotów przedstawia poniższa tabela.

Struktura własnościowa podmiotów gospodarczych na terenie LGD jest typowa, bardzo zbliżona do notowanej w innych obszarach. Ponad 94% to podmioty sektora prywatnego, a tylko około 10% to podmioty sektora publicznego. Wśród firm prywatnych zdecydowanie dominują podmioty osób fizycznych (3107). Wśród podmiotów sektora publicznego wyróżniają się jako najliczniejsze różnego rodzaju jednostki budżetowe.

Struktura branżowa firm nie odbiega od typowych, spotykanych na tradycyjnych obszarach wiejskich województwa. Podstawowym wyróżnikiem tego terenu jest znacznie wyższy udział – na obszarach wiejskich – firm działających w przetwórstwie przemysłowym. O ile przeciętnie na obszarach wiejskich województwa ich udział wynosi niespełna 12%, to w gminie Śliwice przekracza 22%, a w gminie Świekatowo 21%. Znacząco wyższy od średniej wojewódzkiej jest on także w gminach Osie i Cekcyn (16,6 i 15,7%). W każdej z gmin najliczniej reprezentowanym rodzajem przedsiębiorczości jest handel i naprawy. Warto jednak zauważyć, że ich udział w ogólnej liczbie firm, jest wyraźnie niższy, niż przeciętnie na obszarach wiejskich województwa. Średni wskaźnik przekracza 32%, podczas gdy w gminach Cekcyn, Lubiewo i Świekatowo jest niższy od 20%. Wszystkie gminy cechują się bardzo wysokim udziałem sekcji rolnictwo i leśnictwo – każda z gmin przewyższa tu średnią wojewódzką, przy czym niektóre – znacznie. Średnia dla całego obszaru LGD wynosi 11%. Specyfika obszaru polega na bardzo dużym udziale leśnictwa, podczas gdy na innych terenach dominują podmioty działające w rolnictwie.

Tab. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych wg rodzajów działalności (2007r.).

Działalność	Cekcyn	Gostycyn	Kęsowo	Lniano	Lubiewo	Osie	Śliwice	Świekatowo	Tuchola	Tuchola miasto	Tuchola o.w.	Ogółem
Ogółem	399	336	197	228	328	319	330	181	1696	1423	273	4014
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	59	37	28	19	32	44	33	19	86	45	41	443
Rybacktwo	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Przetwórstwo przemysłowe	63	43	20	41	42	53	75	38	192	171	21	759
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	1	0	1	0	1	0	0	0	5	4	1	13
Budownictwo	58	49	28	32	55	33	28	29	205	170	35	722

Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	78	102	54	60	63	69	93	34	457	390	67	1467
Hotele i restauracje	12	8	2	2	14	14	10	3	51	39	12	167
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	14	15	9	23	27	20	14	8	61	47	14	252
Pośrednictwo finansowe	6	7	4	2	9	5	2	4	45	41	4	129
Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	38	24	13	10	22	28	20	17	268	235	33	708
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenia zdrowotne	13	10	11	8	12	7	8	6	23	13	10	121
Edukacja	14	7	6	6	9	6	10	5	70	65	5	203
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	9	8	4	8	15	16	15	5	93	85	8	266
Działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	34	26	17	17	26	24	22	13	140	118	22	459

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Regionalnego Banku Danych www.stat.gov.pl

Rolnictwo na terenie LGD

Teren LGD należy do obszarów o niekorzystnych warunkach prowadzenia gospodarki rolnej. Sytuacja w poszczególnych gminach jest bardzo zróżnicowana, niemniej jednak, ogólne wskaźniki sytuują ten teren wśród najmniejszych producentów żywności. Niesprzyjające warunki rozwoju rolnictwa wynikają przede wszystkim z charakteru pokrywy glebowej – ok. 40% stanowią gleby rdzawe o małej i bardzo małej przydatności dla rolnictwa. Obszar LGD charakteryzuje się specyficzną strukturą użytkowania gruntów. Wskaźnik powierzchni leśnych przypadających na 1 mieszkańca jest zdecydowanie wysoki i wynosi 1,15 ha. Udział gruntów ornych w ogólnej powierzchni LGD wynosi 34,9%.

Ponad 40% gruntów na terenie LGD jest własnością gospodarstw indywidualnych. Rodzaj własności jest zależny od sposobu użytkowania gruntów. Użytki rolne są własnością prywatną aż w 81,5%, podczas gdy lasy tylko w 9,02%, a tzw. „pozostałe grunty” obejmujące m.in. tereny zabudowane, wody i urządzenia komunikacyjne – w 22,5 %.

Przeciętna wielkość indywidualnego gospodarstwa rolnego na terenie Lokalnej Grupy Działania wynosi 9,25 ha. Wskaźnik dla LGD jest zaniżany przez gminy, w których rolnictwo nie odgrywa znaczącej roli, a na mniejszą wielkość gospodarstw wpływa duże zalesienie i rozdrobnienie sieci osadniczej. Gminy o lepiej rozwiniętym rolnictwie cechują się większą przeciętną powierzchnią.

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2002 roku, na obszarze Lokalnej Grupy Działania „Bory Tucholskie” zanotowano 6573 gospodarstwa rolne, w tym 6541 gospodarstw indywidualnych. Najliczniejszą grupę stanowiły gospodarstwa małe, liczące do 5 ha. Było ich łącznie 4084, (w tym indywidualnych 4082), a więc 62% ogółu. Kolejne grupy wielkościowe liczyły: od 5 do 10 ha - 837 gospodarstw (indywidualnych – 829), grupa 10 do 15 ha – 612 (indywidualnych – 611). Gospodarstw liczących ponad 15 ha było 1040 (w tym indywidualnych 1019).

Liczbę gospodarstw rolnych oraz powierzchnię użytków rolnych na terenie LGD „Bory Tucholskie” obrazuje poniższa tabela:

Tab. Liczba gospodarstw rolnych oraz powierzchnia użytków rolnych na terenie LGD.

Tab. Liczba gospodarstw rolnych oraz powierzchnia użytków rolnych na terenie LGD									
Gmina	Liczba gospodarstw rolnych na terenie LGD								Użytki rolne (w ha)
	Do 5 ha		5 – 10 ha		10 – 15 ha		Powyżej 15 ha		
	Ogółem	W tym indywidualnych	Ogółem	W tym indywidualnych	Ogółem	W tym indywidualnych	Ogółem	W tym indywidualnych	
Cekcyn	694	694	142	141	69	69	94	92	5672
Gostycyn	291	291	58	58	53	53	158	155	8215
Kęsowo	231	231	49	49	50	50	157	153	8585
Lniano	298	298	78	75	83	82	121	121	5452

Lubiewo	580	580	131	131	115	115	152	150	7878
Osie	485	485	74	73	30	30	56	53	4369
Śliwice	516	515	116	115	60	60	74	74	4342
Świekatowo	205	205	72	70	74	74	84	82	5360
Tuchola miasto	259	259	21	21	9	9	20	20	774
Tuchola obszary wiejskie	525	524	96	96	69	69	124	119	9531
LGD ogółem	4084	4082	837	829	612	611	1040	1019	60178

Źródło: Powszechny Spis Rolny 2002r.

Niska jakość gleb, duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych uzasadnia potrzebę poszukiwania przez rolników dochodów ze źródeł pozarolniczych. Ze względu na dużą atrakcyjność turystyczną terenu Borów Tucholskich, szansą dla mieszkańców wsi jest rozwój agroturystyki i wykorzystywanie walorów dziedzictwa kulturowego do zwiększenia swoich dochodów.

Poziom wykształcenia ludności

Poziom wykształcenia ludności uważany jest za jeden z podstawowych czynników warunkujących możliwości rozwoju społeczno-gospodarczego, w tym bezpośrednio wpływający na jakość życia mieszkańców. Istnieje silna dodatnia korelacja pomiędzy poziomem wykształcenia, a poziomem bezrobocia, zdolnością do samozatrudniania (a więc także poziomem przedsiębiorczości) oraz poziomem dochodów ludności.

W ramach Narodowego Spisu Powszechnego w 2002 roku zbadano poziom wykształcenia ludności w wieku 13 i więcej lat. Na terenie LGD w grupie tej znalazło się 48,8 tys. osób. Poszczególne poziomy wykształcenia wykazała następująca liczba osób:

- wyższe – 2293 osób (4,7%),
- policealne – 921 osób (1,9%),
- średnie (maturalne) – 9040 osób, w tym ogólnokształcące – 2330 (4,8%) i zawodowe – 6710 (13,7%),
- zasadnicze zawodowe – 16214 osób (33,2%),
- podstawowe – 19076 osób (18,6%),
- podstawowe nieukończone i bez wykształcenia – 1164 (2,4%),
- nie ustalono wykształcenia 134 osób (0,1%).

Oceniając poziom wykształcenia mieszkańców LGD należy zwrócić uwagę na niekorzystny – bardzo wysoki udział osób z wykształceniem podstawowym lub nieposiadających wykształcenia. Uważa się, iż jest to uwarunkowanie bardzo ograniczające rozwój. Warunkiem niezbędnym dla zmiany kwalifikacji, ukończenia kursów zawodowych, podjęcia jakiegokolwiek pracy poza rolnictwem, jest bardzo często posiadanie wykształcenia, co najmniej zasadniczego zawodowego. Szansę na uzyskanie stosunkowo dobrze płatnej pracy poza rolnictwem zapewnia minimum wykształcenie średnie (maturalne), które dodatkowo pozwala na dalsze podnoszenie kwalifikacji zawodowych. Jest zrozumiały wysoki udział osób z wykształceniem podstawowym w starszych grupach wiekowych, (np. 50-59 lat – 40%) gdyż jeszcze w latach 60-tych, a nawet 70-tych w obszarach o tradycyjnych funkcjach rolniczych nie przywiązywano wagi do kształcenia, które nie było niezbędne do prawidłowego prowadzenia gospodarstwa rolnego. Bardzo niepokojący jest jednak fakt dużego udziału ludności z wykształceniem podstawowym wśród młodych grup wiekowych – np. w grupie 30 do 39 lat aż 17% posiada tylko wykształcenie podstawowe. Dla tej grupy (jest to 1376 osób) niski poziom wykształcenia i kwalifikacji może stanowić poważną barierę poprawy sytuacji materialnej i praktycznie uniemożliwiać podjęcie jakiegokolwiek pracy.

Bardzo pozytywne jest, duże zainteresowanie młodzieży uzyskiwaniem, co najmniej wykształcenia średniego maturalnego.

Dostęp do edukacji

Edukacja to ogół czynności i procesów mających na celu przekazywanie wiedzy, kształtowanie określonych cech i umiejętności. Edukację zaczynamy już od najwcześniejszych lat

w żłobkach lub w przedszkolach. Potem stopniowo przychodzi czas na szkoły podstawowe, gimnazjalne, ponadgimnazjalne oraz wyższe. Na terenie Lokalnej Grupy Działania znajduje się cały przekrój różnego typu placówek zajmujących się edukacją i wychowaniem: przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazjalne, różnego typu szkoły ponadgimnazjalne, a także szkoła wyższa, tj. Wyższa Szkoła Zarządzania Środowiskiem w Tucholi. Sytuacja w poszczególnych gminach przedstawia się następująco:

Tab. Informacja o szkołach na obszarze LGD

Gmina	Przedszkola (bez oddziałów przedszkolnych)	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne	Szkoła wyższa
Cekcyn	1	3	1	0	0
Gostycyn	1	4	1	0	0
Kęsowo	0	2+filia	2	0	0
Lniano	0	2+filia	1	0	0
Lubiewo	2	3+filia	2	0	0
Osie	1	3+filia	1	1	0
Śliwice	1	3	1	1	0
Świekatowo	1	2	1	1	0
Tuchola miasto	2	3	2	5	1
Tuchola obszary wiejskie	0	4	1	0	0
LGD ogółem	9	29+4 filie	13	8	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędów Gmin

Na terenie LGD zauważalne jest społeczne zapotrzebowanie na tworzenie nowych placówek przedszkolnych. Bogata oferta edukacyjna różnego typu szkół funkcjonujących na obszarze LGD w przyszłości przyczynić się może do zdobycia różnicowanego wykształcenia wśród mieszkańców oraz osób spoza obszaru LGD, dając tym samym możliwość znalezienia atrakcyjnej i dobrze płatnej pracy, co przełoży się bezpośrednio na polepszenie warunków życia mieszkańców. Perspektywicznie rozwój szkolnictwa wyższego może przyczynić się do stworzenia subregionalnego ośrodka naukowego w dziedzinie ochrony środowiska (energii odnawialnej).

Instytucje kultury, w tym świetlice wiejskie

Życie kulturalne mieszkańców skupia się wokół takich instytucji, jak ośrodki kultury i biblioteki. Na terenie LGD „Bory Tucholskie” znajdują się 4 Gminne Ośrodki Kultury: w Gostycynie, Śliwicach, Cekcynie i Osiu, a także Tucholski Ośrodek Kultury z filią w Raciążu. W każdej gminie funkcjonują Gminne Biblioteki Publiczne z filiami. Natomiast w Tucholi działa Miejska Biblioteka Publiczna, która spełnia funkcje biblioteki powiatowej.

W ramach przyznanych środków instytucje kultury prowadzą grupy artystyczne i realizują imprezy środowiskowe o różnym zasięgu. Duża aktywność lokalnych środowisk wpływa na potrzebę tworzenia dodatkowej oferty kulturalnej oraz rozwijania istniejących już form. Zauważalna jest także potrzeba odnowienia bazy, jaka dysponują instytucje kultury.

Duże znaczenie na terenach wiejskich ma funkcjonowanie świetlic, które są często jedynym miejscem, w którym skupia się życie kulturalne wsi. W ramach II Schematu PPL+ LGD „Bory Tucholskie” zleciła przeprowadzenie analizy w zakresie funkcjonowania istniejących świetlic wiejskich. Ogólna ich liczba na terenie LGD wynosi 79. Z w/w opracowania jasno wynika, że stan świetlic na analizowanym terenie jest bardzo zróżnicowany. Stan techniczny i wyposażenie większości z nich jest jednak niezadowalający. Niewystarczające są także środki finansowe, przeznaczane na ich funkcjonowanie. Istnieje potrzeba tworzenia nowych, bądź doposażenia już istniejących świetlic, które są centrami integracji i aktywności lokalnych społeczności. Niewątpliwie do ich rozwoju przyczynią się punkty powszechnego dostępu do Internetu.

Sport i rekreacja

Sport to rozmaite formy aktywności fizycznej i umysłowej, podejmowane dla przyjemności lub współzawodnictwa. Od zwykłej rekreacji sport różni się tym, że uprawianie go jest związane z przestrzeganiem szeregu reguł obowiązujących w danej dyscyplinie, jednak praktycznie granica między sportem i rekreacją jest dość płynna. Na terenie Lokalnej Grupy Działania funkcjonują 34 różnego rodzaju kluby sportowe, stwarzających wszystkim chętnym możliwość aktywnego wypoczynku oraz zadbania o swoją kondycję fizyczną.

Do dyspozycji mieszkańców jest różnego rodzaju infrastruktura sportowa w postaci: hal w Gostycynie i Kęsowie, sal i boisk sportowych. W Osiu i Plaskoszu koło Tucholi funkcjonują strzelnice sportowo- myśliwskie, na których rozgrywane są zawody strzeleckie rangi ogólnopolskiej. Na terenie Tucholi znajduje się profesjonalna kręgielnia wyposażona w 6 torów oraz zaplecze gastronomiczne. Obiekt ten jest miejscem rywalizacji najlepszych polskich zawodników i zawodniczek o tytuły Indywidualnych Mistrzów Polski. Jak widać mieszkańcy Lokalnej Grupy Działania charakteryzują się znaczną aktywnością sportową. Dużym problemem jest jednak brak środków na szkolenie i zatrudnianie instruktorów, a także na sprzęt sportowy. Potrzebne są środki na tworzenie nowej i rozwój istniejącej infrastruktury oraz oferty sportowej. Zwiększy to dostęp mieszkańców do sportu i rekreacji.

Organizacje pozarządowe

O dużej aktywności mieszkańców obszaru LGD świadczy duża liczba organizacji pozarządowych, działających na jej obszarze. Z analizy, przeprowadzonej w ramach II-go Schematu PPL+ wynika, iż na terenie LGD „Bory Tucholskie” działa w sumie 203 organizacji, w tym:

- 64 – zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym;
- 12 – klubów sportowych;
- 22 – Uczniowskich Klubów Sportowych;
- 68 – Ochotniczych Straży Pożarnych;
- 9 – stowarzyszeń zwykłych;
- 28 – inne.

Liczba NGO-sów w poszczególnych gminach jest bardzo zróżnicowana, najwięcej organizacji działa na terenie gmin Tuchola i Cekcyn. Część z nich posiada doświadczenie w realizacji projektów na rzecz lokalnej społeczności, konieczne jest jednak wspieranie ich inicjatyw (szkolenia, większe środki na realizację przedsięwzięć). Problemem jest niewystarczająca koordynacja działań organizacji pozarządowych i innych partnerów życia społecznego, a także realizacja tylko małych, lokalnych projektów, bez udziału partnerów spoza danego środowiska.

2.4 Specyfika obszaru LGD

Specyfiką obszaru LGD „Bory Tucholskie” jest atrakcyjność turystyczna, która wynika przede wszystkim z wybitnych walorów przyrodniczych oraz z dużej wartości walorów kulturowych.

Obszar ten położony jest w strefie pojeziernej, charakteryzuje się znacznym zalesieniem (wskaźnik lesistości wynosi 48,76%, przy średniej dla województwa 22,73%), dużą liczbą jezior i rzek oraz urozmaiconą rzeźbą terenu (szczególnie duże deniwelacje w strefie doliny Brdy). Potwierdzeniem wysokiej jakości środowiska przyrodniczego jest objęcie ok. 56% powierzchni różnymi formami ochrony przyrody. Na terenie LGD są 3 Parki Krajobrazowe: Tucholski, Wdecki i Krajeński, 15 rezerwatów przyrody i 284 pomniki przyrody.

Wśród obiektów dziedzictwa kulturowego, szczególnie w mniejszych i mniej zurbanizowanych miejscowościach, znaleźć można pozostałości charakterystycznego budownictwa związanego z kulturą grupy etnicznej Borowiaków, zamieszkującej ten teren. Na obszarach

o lepszych warunkach rozwoju rolnictwa, zachowało się kilkanaście dworów (często z parkami). W kilkunastu miejscowościach atrakcjami krajoznawczymi są także XIX - wieczne, lub z początku XX w., kościoły. Wśród najciekawszych obiektów zabytkowych wymienić należy pozostałości murów miejskich i zachowany średniowieczny układ miasta Tucholi. Poza tym zwiedzić warto także Muzeum Borów Tucholskich.

Wśród licznych atrakcji krajoznawczych szczególne znaczenie mają: dolina Brdy i Wdy, Tucholski i Wdecki Park Krajobrazowy, rezerваты przyrody w tym zwłaszcza rezerwat „Cisy Staropolskie im. Leona Wyczółkowskiego” w Wierzchlesie, akwedukt w Fojutowie - miejsce dwupoziomowego skrzyżowania cieków wodnych, ścieżki przyrodniczo – edukacyjne w Woziwodzie i Gołębku oraz Jezioro Zaporowe Żur wraz z hydroelektrownią.

Na terenie LGD istnieją bardzo dobre warunki do rozwoju aktywnych form wypoczynku, takich jak: kajakarstwo (szczególnie spływy Brdą, Wdą, Wielkim Kanałem Brdy), wędkarstwo, turystyka piesza i rowerowa. Obszar LGD „Bory Tucholskie” postrzegany jest jako bardzo atrakcyjny dla turystów - grzybiarzy. Od wiosny do jesieni tutejsze lasy obfitują w grzyby, co wykorzystano w Krzywogóńcu, gdzie powstał produkt turystyczny pod nazwą „Wioska grzybowa”.

Przez teren LGD przebiegają liczne **szlaki turystyczne** - piesze, rowerowe i wodne, a także ścieżki przyrodniczo – edukacyjne, co świadczy o atrakcyjności turystycznej omawianego terenu. Niezadowolający jest natomiast stan techniczny oznakowania szlaków.

Na terenie LGD znajduje się 12 kąpielisk zorganizowanych, w tym 8 strzeżonych oraz 13 kąpielisk tradycyjnych. Zagospodarowanie turystyczne jezior jest jednak niezadowolające. Niewystarczająca jest ilość plaż ze zorganizowanym zapleczem sanitarnym i gastronomicznym, kąpielisk, przystani i bulwarów spacerowych.

Istniejąca **baza noclegowa** stanowi niezbędny element zagospodarowania turystycznego i ma kluczowe znaczenie dla rozwoju turystyki na danym obszarze. Odpowiedni standard i różnorodność obiektów noclegowych ze zróżnicowanymi cenami jest kluczowym elementem w procesie podejmowania decyzji o wyborze miejsca pobytu zarówno krótkiego, jak i dłuższego. Ilość obiektów bazy noclegowej na terenie LGD przedstawia poniższa tabela. Z zestawienia tego wynika, że w 2008 roku na terenie LGD znajdowały się 153 obiekty noclegowe, wśród których zdecydowanie dominują kwatery i gospodarstwa agroturystyczne. Cechą bazy noclegowej jest jej duża sezonowość i brak obiektów o wysokim standardzie z zapleczem konferencyjnym.

Tab. Ilość obiektów bazy noclegowej oraz miejsc noclegowych na terenie LGD „Bory Tucholskie”

Gmina	Zajazdy, pensjonaty, pokoje gościnne	Ośrodki wypoczynkowe	Gospodarstwa agroturystyczne	Domy wycieczkowe, internaty	Pola biwakowe, kempingowe, stancje wodne
Cekcyn	1	-	32	1	2
Gostycyn	1	-	2	-	1
Kęsowo	-	-	2	2	-
Lniano	-	1	5	4	-
Lubiewo	-	5	14	-	2
Osie	3	8	3	-	1
Śliwice	1	4	9	-	1
Świekatowo	-	-	4	-	1
Tuchola miasto	12	-	4	3	1
Tuchola obszary wiejskie	1	-	20	-	2
LGD ogółem	19	18	95	10	11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych punktu informacji turystycznej w Tucholi

Baza gastronomiczna jest drugim, oprócz bazy noclegowej, podstawowym elementem zagospodarowania turystycznego. Dobry standard i smaczne menu obiektów gastronomicznych bezpośrednio wpływają na zadowolenie turystów i opinię na temat odwiedzanego obszaru. Zestawienie bazy gastronomicznej na terenie LGD przedstawia poniższa tabela:

Rodzaj obiektu	Gmina									Razem
	Cekcyn	Gostycyn	Kęsowo	Lniano	Lubiewo	Osie	Śliwice	Świekatowo	Tuchola	
Restauracje	1	1	1	-	1	3	2	-	5	14
Kawiarnie	1	-	-	-	-	5	2	-	2	10
Puby	-	-	-	-	-	1	1	-	1	3
Bary	1	-	2	3	4	8	1	1	9	29
Pizzerie	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3
Mała gastronomia	2	-	-	4	-	-	-	1	5	12
OGÓŁEM	5	1	3	7	5	17	6	2	25	71

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych punktu informacji turystycznej w Tucholi

Ilość obiektów bazy gastronomicznej jest mała – dominują bary (40,8%). Baza skupiona jest w gminach Tuchola (35,2%) i Osie (24,3%). Najmniejsza ilość obiektów występuje w gminach Gostycyn, Świekatowo i Kęsowo. Szczególnie dotkliwie odczuwany przez turystów jest brak małej gastronomii, zlokalizowanej w pobliżu najważniejszych atrakcji turystycznych i przy szlakach. Oferowane menu nie jest zróżnicowane – brakuje specjałów kuchni regionalnej – borowiackiej, czy też potraw z grzybów. Bazę gastronomiczną na terenie działania LGD „Bory Tucholskie” cechuje duża sezonowość.

Istotnym elementem zagospodarowania turystycznego jest stan informacji turystycznej. Na terenie LGD działa 5 punktów informacji turystycznej, które nie tworzą zintegrowanego systemu.

Specyfika obszaru wynika także z zasobów dziedzictwa kulturowego (kultura borowiacka, tradycje myśliwskie), które opisane zostały szczegółowo w rozdziale 2.2.3 uwarunkowania historyczno - kulturowe.

Sposób wykorzystania specyfiki obszaru

Specyfika obszaru wykorzystana może być do rozwoju nowych form turystyki, takich jak turystyka aktywna i kulturowa. Umożliwia ona kreowanie nowych produktów turystycznych, opartych na lokalnych zasobach przyrodniczych i kulturowych (np. szlaki do nordic-walking, wioski tematyczne). Bogactwo zasobów dziedzictwa kulturowego umożliwia rozwój rynku produktów lokalnych (produkty żywnościowe, sztuka ludowa, pamiątkarstwo), jak i kreowanie oferty spędzania wolnego czasu i integracji społecznej (zespoły folklorystyczne, imprezy kulturalno-historyczne). Specyfika naszego terenu umożliwia także rozwój przedsiębiorczości w sferze turystycznej, a także stwarza szansę dla rolników na pozyskiwanie dochodów ze źródeł pozarolniczych (agroturystyka).

3. Analiza SWOT obszaru objętego LSR oraz wnioski z przeprowadzonej analizy

Analiza SWOT stanowiła podstawę wyboru zjawisk, które pomogły wytyczyć cele ogólne i szczegółowe, jak również zidentyfikować najważniejsze problemy, które mogą być rozwiązane za pomocą konkretnych przedsięwzięć. W analizie SWOT wymieniono najistotniejsze elementy charakteryzujące sytuację obszaru objętego LSR, które zostały zidentyfikowane w części diagnostycznej, opisującej aktualną sytuację społeczno-gospodarczą obszaru, jego potencjał w wielu obszarach tematycznych oraz uwarunkowania przyrodniczo-środowiskowe.

W analizie SWOT skupiono się na trzech obszarach tematycznych:

- środowisko przyrodnicze,
- sfera społeczna,
- turystyka i gospodarka.

ANALIZA SWOT - ŚRODOWISKO

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none">1. Atrakcyjne środowisko przyrodnicze dla rozwoju turystyki (jeden z największych w Polsce kompleksów leśnych).2. Wysoka jakość środowiska przyrodniczego (a więc korzystne warunki życia mieszkańców potwierdzona włączeniem znacznej części obszaru działania LGD „Bory Tucholskie” w ekologiczny system obszarów chronionych).3. Bardzo niski poziom zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego oraz niski poziom zanieczyszczeń gleb metalami ciężkimi.4. Dobra jakość zasobów wodnych występujących na obszarze działania LGD „Bory Tucholskie”.5. Wysoka jakość krajobrazu w zakresie harmonijności i naturalności.6. Wysoki potencjał samoregulacji zasobów (w tym duża różnorodność siedliskowa i dobre stosunki wodne).7. Niski stopień industrializacji i brak przemysłu ciężkiego.8. Atrakcyjne tereny łowieckie.9. Funkcjonowanie w Tucholi Wyższej Szkoły Zarządzania Środowiskiem.10. Dobre warunki dla rozwoju rolnictwa ekologicznego – produkcji zdrowej żywności, ekologicznej hodowli.	<ol style="list-style-type: none">1. Brak kompleksowego systemu selektywnej zbiórki odpadów.2. Dzikie wysypiska śmieci.3. Brak pełnej kanalizacji niektórych miejscowości.4. Niezadowalający stan urządzeń gospodarki wodno-ściekowej.5. Niedostateczne wykorzystanie zasobów rolniczych w zakresie produkcji zdrowej żywności.6. Zanieczyszczenie części jezior, rzek i Wielkiego Kanału Brdy.7. Zamulenie Zalewu Żurskiego.8. Niski poziom wiedzy ekologicznej wśród mieszkańców terenu LGD.

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Fundusze Unii Europejskiej w okresie programowania 2007-2013 wspierające rozwój obszarów wiejskich. 2. Utworzenie w najbliższym czasie „Rezerwatu Biosfery – Bory Tucholskie”. 3. Możliwość powiększenia powierzchni leśnej w ramach zalesienia gruntów rolnych o niższej klasie ziemi. 4. Możliwość wykorzystania posiadanych walorów przyrodniczych dla rozwoju turystyki i wypoczynku. 5. Wykorzystanie potencjału naukowego i kadrowego Wyższej Szkoły Zarządzania Środowiskiem w Tucholi. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Możliwość powstawania konfliktów zagospodarowania i funkcji wynikających z położenia znacznej części obszaru LGD w ekologicznym systemie obszarów chronionych. 2. Ograniczenia dla niektórych rodzajów działalności wynikające z potrzeby zachowania wysokiej jakości walorów przyrodniczych, w tym ograniczenia prawne. 3. Potencjalne ryzyko degradacji walorów wskutek decyzji lokalizacyjnych inwestycji oraz niedorozwoju systemów infrastrukturalnych. 4. Możliwość wystąpienia klęsk żywiołowych (pożary lasów, susze, plagi szkodników leśnych itp.). 5. Likwidacja zadrzewień śródpolnych i osuszanie śródpolnych oczek wodnych. 6. Obniżający się poziom wód w ciekach i zbiornikach wodnych.

Mocne i słabe strony (Środowisko)	<p align="center"><u>WNIOSEK: Występuje przewaga mocnych stron nad słabymi</u></p> <p>Mocne strony obszaru działania LGD „Bory Tucholskie” wynikają głównie z dobrze zachowanego, unikalnego w skali Polski i świata, środowiska naturalnego, jak również braku przemysłu ciężkiego mogącego niekorzystnie oddziaływać na środowisko przyrodnicze. Mocną stroną są również atrakcyjne tereny łowieckie. Obszar LGD „Bory Tucholskie” posiada także dobre warunki dla rozwoju rolnictwa ekologicznego – produkcji zdrowej żywności i ekologicznej hodowli.</p> <p>Natomiast słabe strony są przede wszystkim wynikiem niedostatecznej świadomości mieszkańców w zakresie zagospodarowywania odpadów oraz brakiem dobrze rozwiniętej infrastruktury w zakresie gospodarki wodno-ściekowej. Słabą stroną jest również niedostateczne wykorzystanie zasobów rolniczych w zakresie produkcji zdrowej żywności.</p>

**Szanse
i zagrożenia
(Środowisko)**

WNIOSEK: Występuje równowaga szans i zagrożeń

Szanse to przede wszystkim możliwość większego wykorzystania zasobów przyrodniczych zarówno w sferze turystyki, jak i gospodarki. Niewątpliwą szansą jest również pojawienie się funduszy unijnych z możliwością ich wykorzystania przez samorządy, jak też przedsiębiorców i rolników. Funkcjonująca w Tucholi Wyższa Szkoła Zarządzania Środowiskiem stwarza szansę wykorzystania potencjału naukowego szkoły na potrzeby mieszkańców w zakresie ochrony i wykorzystania istniejących zasobów przyrodniczych.

Główne zagrożenia wynikają przede wszystkim z występowania swoistego „konfliktu interesów” pomiędzy oczekiwaniami mieszkańców w zakresie rozwoju obszaru LGD „Bory Tucholskie”, a zachowaniem walorów środowiska przyrodniczego (osiągnięcie kompromisu jest sprawą nadrzędną).

ANALIZA SWOT – SFERA SPOŁECZNA

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Duża motywacja części ludności do działania. 2. Wysoki potencjał edukacyjny (Wyższa Szkoła Zarządzania Środowiskiem w Tucholi, szkoły ponadgimnazjalne). 3. Bogactwo dziedzictwa kulturowego, m.in. tradycje borowiackie, myśliwskie, kolejarskie. 4. Duża liczba organizacji pozarządowych. 5. Doświadczenie organizacji pozarządowych w działaniach na rzecz lokalnej społeczności. 6. Duża skłonność młodzieży do pogłębiania wykształcenia. 7. Różnorodność kierunków kształcenia. 8. Otwartość i chęć współpracy. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niewystarczająca koordynacja działań organizacji pozarządowych i innych partnerów życia społecznego. 2. Niski poziom wykształcenia ludności. 3. Niewystarczające środki na wspieranie inicjatyw. 4. Bezrobocie występujące wśród pewnych grup ludności ze szczególnym uwzględnieniem kobiet. 5. Istnienie hermetycznych środowisk. 6. Roszczeniowe postawy części mieszkańców. 7. Niewystarczający dostęp do Internetu, zwłaszcza na obszarach wiejskich. 8. Mała aktywność części społeczności lokalnej. 9. Niewystarczająca liczba i słabe wyposażenie placówek kulturalnych, w tym świetlic wiejskich. 10. Brak środków na promocję regionalizmu, szczególnie wśród młodszych pokoleń. 11. Niewystarczająca oferta dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych w zakresie zagospodarowania czasu wolnego. 12. Słabo wykwalifikowana kadra w dziedzinie sportu i rekreacji. 13. Alienacja środowisk popegeerowskich.

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie środków i kompetencji JST. 2. Aspiracje edukacyjne młodzieży i dorosłych. 3. Zmiany w prawodawstwie usprawniające pomoc społeczną kierowaną do potrzebujących. 4. Zwiększenie dostępu do unijnego systemu edukacji dla młodzieży. 5. Otwarcie się unijnego rynku pracy. 6. Reaktywowanie działalności placówek kulturalnych. 7. Rozbudowa oferty dydaktycznej na wszystkich szczeblach edukacyjnych, od szkoły podstawowej po szkolnictwo wyższe. 8. Kreowanie i promocja inicjatyw kulturalnych i sportowych. 9. Fundusze Unii Europejskiej w okresie programowania 2007-2013. 10. Wzrost zamożności społeczeństwa. 11. Rozwój technologii informatycznych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Spodziewany wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. 2. Niska aktywność osób bezrobotnych w poszukiwaniu zatrudnienia. 3. Niewielka świadomość bezrobotnych w zakresie konieczności podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz niska mobilność. 4. Zwiększanie obowiązków dla gmin z zakresu pomocy społecznej bez przekazywania im wystarczających środków finansowych. 5. Wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej. 6. Migracja młodzieży do dużych miast i zagranicę. 7. Wzrost patologii społecznej (przestępczość, narkomania, alkoholizm). 8. Ograniczanie środków finansowych na działalność kulturalną i sportową.

Mocne i słabe strony (Sfera społeczna)	<p><u>WNIOSEK: Występuje przewaga słabych stron nad mocnymi</u></p> <p>Przewaga słabych stron dotyczy przede wszystkim sfery działalności organizacji pozarządowych i innych partnerów życia społecznego (niewystarczająca koordynacja działań, niewystarczające środki na wspieranie inicjatyw). Jest to przeszkodą w skutecznej walce zarówno z patologiami społecznymi, jak również kreowaniu w społeczeństwie postaw obywatelskich. Nie pozwala to także na osiągnięcie efektu synergii, co byłoby możliwe poprzez realizację powiązanych ze sobą projektów. Rozwojowi obszaru nie sprzyjają również inne czynniki: bezrobocie, niski poziom wykształcenia mieszkańców oraz apatia części środowisk wiejskich (hermetyczne środowiska, roszczeniowe postawy części mieszkańców, mała aktywność społeczności lokalnej), jak też brak oferty dla dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie zagospodarowania czasu wolnego. Ważnym elementem kształtującym rozwój zwłaszcza młodego pokolenia jest działalność placówek kulturalnych, w tym świetlic wiejskich. Jednak jak wynika z analizy na obszarze działania LGD „Bory Tucholskie” ich liczba i wyposażenie jest dalece niewystarczająca. Zauważalna jest także konieczność promocji regionalizmu, zwłaszcza wśród młodego pokolenia, by podtrzymywać dziedzictwo kulturowe naszego terenu. Słabą stroną jest również widoczna alienacja mieszkańców środowisk popegeerowskich przejawiająca się przede wszystkim bierną postawą w stosunku do wszelkich inicjatyw, które są podejmowane na terenach wiejskich.</p> <p>Niewątpliwie mocną stroną obszaru LGD „Bory Tucholskie” w sferze społecznej jest bardzo duży potencjał edukacyjny (funkcjonowanie uczelni wyższej, szkół ponadgimnazjalnych z zapleczem internatowym, TCEZ). Szkoły te pełnią funkcje</p>
---	--

dydaktyczną nie tylko dla mieszkańców obszaru LGD, ale również dla osób zamieszkujących tereny sąsiadujące. Bardzo ważnym elementem z punktu widzenia realizacji LSR jest również duża liczba organizacji pozarządowych oraz ich doświadczenie w realizacji różnego rodzaju projektów. Kolejną mocną stroną jest bogactwo dziedzictwa kulturowego, zachowane tradycje borowiackie, myśliwskie, kolejarskie.

**Szanse
i zagrożenia
(Sfera
społeczna)**

WNIOSEK: Występuje przewaga szans nad zagrożeniami

Główna szansa w tej domenie rozwoju upatrywana jest w dalszej edukacji, zwłaszcza młodzieży. Przystąpienie Polski do UE stwarza nowe możliwości nauki i pracy w krajach UE. Podnoszenie kwalifikacji i przenoszenie dobrych wzorów w różnych dziedzinach życia zwiększa potencjał intelektualny i gospodarczy regionu, jak również powoduje jego rozwój oraz kreuje pozytywny wizerunek obywatela i przedsiębiorcy. Szansą na rozwój regionu jest również działająca w Tucholi Wyższa Szkoła Zarządzania Środowiskiem, która umożliwia młodzieży i dorosłym podnoszenie kwalifikacji (stosunkowo niskim kosztem) bez konieczności wyjazdu poza teren LGD „Bory Tucholskie”. W zakresie inwestycyjnym (dotyczy to przede wszystkim samorządów) szansą są fundusze UE w ramach okresu programowania 2007-2013.

Z głównych zagrożeń dotyczących sfery społecznej na pierwszy plan wysuwa się problem demograficzny (spodziewany wzrost liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym, migracja młodzieży) oraz bezradność osób pozostających bez pracy przejawiająca się niską aktywnością zarówno w zakresie poszukiwania pracy, jak również działalności społecznej. Brak jest również wśród bezrobotnych dostatecznej świadomości w zakresie konieczności podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Kolejnym ważnym zagrożeniem jest ubożenie społeczeństwa oraz ograniczenie środków finansowych na działalność kulturalną i sportową. Spowodować to może wzrost patologii społecznej oraz zwiększenie liczby osób korzystających z pomocy społecznej.

ANALIZA SWOT – TURYSTYKA I GOSPODARKA

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Bogate i unikalne w skali świata środowisko przyrodnicze – na terenie działania LGD „Bory Tucholskie” znajdują się rezerваты przyrody m.in. Cisy Staropolskie, Parki Krajobrazowe: Tucholski, Wdecki i Krajeński, liczne pomniki przyrody, jeziora polodowcowe, malownicze doliny, Wielki Kanał Brdy. 2. Liczne szlaki turystyczne: piesze, rowerowe i kajakowe (szlak kajakowy Brdy i Wdy o randze międzynarodowej). 3. Doskonałe warunki do uprawiania turystyki 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Słabe wewnętrzne skomunikowanie obszaru objętego LSR i zły stan nawierzchni dróg, 2. Brak całorocznej bazy turystycznej (noclegowej i gastronomicznej) o wysokim standardzie, 3. Niewystarczająco rozwinięta ogólnodostępna infrastruktura paraturystyczna (nieoznakowane szlaki turystyczne, mała ilość kąpielisk, wypożyczalni sprzętu wodnego, obiektów sportowo-rekreacyjnych itp.), 4. Brak koordynacji w sferze kultury: programy

<p>aktywnej i specjalistycznej: bogata sieć hydrograficzna umożliwiająca uprawianie turystyki wodnej.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Wysoka atrakcyjność inwestycyjna oraz dobry stan rozwoju instytucji otoczenia biznesu. 5. Wysoki potencjał dla rozwoju agroturystyki i produkcji zdrowej żywności. 6. Zaangażowanie społeczności lokalnej w rozwój obszaru. 7. Liczne i różnorodne imprezy, bogate życie kulturalne. 8. Dobra dostępność komunikacyjna regionu i tranzytowe położenie przy trasie na Wybrzeże Środkowe. 9. Duża liczba artystów ludowych i rękodzielników (hafciarstwo, rzeźbiarstwo, malarstwo, wikliniarstwo itp.). 10. Duża liczba punktów skupu runa leśnego. 11. Wysoki udział sektora prywatnego. 12. Zdolność placówek oświatowych do kształcenia pod potrzeby gospodarki. 13. Dobre warunki do lokalizacji zakładów przetwórstwa rolno – spożywczego. 14. Dobrze rozwinięte przetwórstwo runa leśnego w gospodarstwach domowych. 	<p>imprez bez wspólnej koncepcji i specjalizacji.</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Brak sprawnego zintegrowanego systemu informacji, promocji i dystrybucji istniejącego już produktu turystycznego i lokalnego. 6. Brak wyspecjalizowanych kadr do obsługi ruchu turystycznego. 7. Brak oferty turystycznej w formie pakietów sprzedawanych zarówno na miejscu, jak i poza granicami obszaru, brak markowych produktów turystycznych. 8. Krótki sezon turystyczny. 9. Ograniczony kapitał własny na rozwój i poprawę infrastruktury oraz na ochronę środowiska. 10. Niska estetyka wizualna małych miejscowości. 11. Brak uregulowań prawnych dotyczących własności terenów i budynków. 12. Zły stan bazy sportowo-rekreacyjnej. 13. Niewystarczająca promocja regionu i brak strategii marketingowej. 14. Brak znajomości języków obcych wśród osób związanych z turystyką – ograniczenie możliwości przyjmowania gości zagranicznych. 15. Mała ilość podmiotów gospodarczych, w szczególności w branży turystycznej. 16. Rozdrobnienie gospodarstw rolnych. 17. Brak rodzimego kapitału inwestycyjnego 18. Niedostateczna liczba instrumentów wspierających małą i średnią przedsiębiorczość. 19. Niewielka ilość uzbrojonych terenów inwestycyjnych. 20. Brak silnych organizacji i związków przedsiębiorców. 21. Niska jakość transportu publicznego.
---	--

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Tendencje w turystyce - rosnąca aktywność turystyczna, zainteresowanie turystyką aktywną, wzmożony popyt na wyjazdy weekendowe, rozwój turystyki rodzinnej. 2. Możliwość wykorzystania funduszy unijnych w okresie programowania 2007-2013. 3. Wzrost znaczenia regionalizmu i odrębności kulturalnej (kultywowanie tradycji) oraz moda na produkty lokalne. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bezrobocie (perspektywy zmian na rynku pracy nie są optymistyczne, głównie ze względu na konieczność restrukturyzacji rynku pracy w rolnictwie oraz zakładany duży przyrost mieszkańców w wieku produkcyjnym). 2. Słabo rozwinięty sektor małych i średnich przedsiębiorstw. 3. Trudności z wykorzystaniem środków

<p>4. Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej Polski i zaufania inwestorów.</p> <p>5. Większe możliwości inwestycyjne – swoboda zakupu nieruchomości przez cudzoziemców.</p> <p>6. Bogacenie się społeczeństwa.</p> <p>7. Rosnący popyt na kompleksowe pakiety usług turystycznych.</p> <p>8. Rosnące zapotrzebowanie na zdrową żywność.</p> <p>9. Moda na turystykę kwalifikowaną i agroturystykę.</p> <p>10. Poprawa infrastruktury komunikacyjnej.</p> <p>11. Rozwój Lokalnej Organizacji Turystycznej „Bory Tucholskie” i utworzenie Kujawsko-Pomorskiej Organizacji Turystycznej.</p> <p>12. Gościnność mieszkańców, przejawiająca się m.in. w dopasowaniu do potrzeb turystów oraz szacunku dla nich (spełnianie oczekiwań turystów, co do warunków pobytu).</p> <p>13. Duży potencjał bazy noclegowej w internatach szkolnych.</p> <p>14. Zmiana mentalności mieszkańców w zakresie świadczenia usług turystycznych poprzez kontakt z zagranicznymi gospodarstwami agroturystycznymi, pensjonatami, domamiczasowymi (np. na zasadzie stażu, pracy czasowej, wolontariatu itp.)</p>	<p>unijnych (brak środków niezbędnych do współfinansowania projektów oraz brak wykwalifikowanej kadry będącej w stanie przygotować odpowiedniej jakości projekty).</p> <p>4. Degradacja środowiska naturalnego.</p> <p>5. Efektywniejsza promocja innych regionów.</p> <p>6. Większa atrakcyjność wyjazdów za granicę.</p> <p>7. Likwidacja i ograniczenie połączeń (PKS, PKP).</p> <p>8. Brak szerokiej wiedzy o dostępnych funduszach zewnętrznych na realizację projektów z zakresu turystyki.</p> <p>9. Małe zainteresowanie regionem wśród inwestorów zagranicznych.</p>
--	---

<p>Silne i słabe strony (Turystyka i gospodarka)</p>	<p style="text-align: center;"><u>WNIOSEK: Występuje przewaga słabych stron nad mocnymi</u></p> <p>Mocne strony obszaru działania LGD „Bory Tucholskie” wynikają głównie z położenia geograficznego (dobra dostępność komunikacyjna regionu i tranzytowe położenie na trasie na Wybrzeże Środkowe) i bogactwa krajobrazu unikalnego w skali kraju i świata (rezerваты przyrody m.in. Cisy Staropolskie, Parki Krajobrazowe: Tucholski, Wdecki i Krajeński, liczne pomniki przyrody, jeziora polodowcowe, malownicze doliny, Wielki Kanał Brdy). Oprócz tego mocną stroną obszaru są liczne szlaki turystyczne: piesze, rowerowe i kajakowe (szlaki kajakowe Brdy i Wdy o randze międzynarodowej) oraz doskonałe warunki do uprawiania turystyki aktywnej i specjalistycznej. Obszar LGD „Bory Tucholskie” dysponuje również wysokim potencjałem dla rozwoju agroturystyki i produkcji zdrowej żywności, dobrze funkcjonują stowarzyszenia skupiające twórców ludowych i rękodzielników (hafciarstwo, rzeźbiarstwo, malarstwo, wikliniarstwo itp.). Bogata jest również oferta kulturalna i sportowa zwłaszcza w miesiącach wakacyjnych.</p> <p>Słabe strony są przede wszystkim wynikiem braku dobrze rozwiniętej infrastruktury ogólnej i turystycznej, braku koordynacji działań promocyjnych. Obszar LGD „Bory Tucholskie” ma doskonałe perspektywy rozwoju sektora turystycznego, potrzebuje jednak pieniędzy na odpowiednie pod względem jakości i ilości zagospodarowanie turystyczne. Istotną bolączką jest brak sprawnego systemu informacji i dystrybucji istniejącego już produktu turystycznego i lokalnego oraz brak</p>
--	---

wyspecjalizowanych kadr do obsługi ruchu turystycznego. Stwarza to duże ograniczenia zwłaszcza w zakresie obsługi turystów zagranicznych (brak znajomości języków obcych). W sferze gospodarki słabą stroną jest przede wszystkim mała ilość podmiotów gospodarczych w branży turystycznej, brak rodzimego kapitału inwestycyjnego oraz rozdrobnienie gospodarstw rolnych.

**Szanse
i zagrożenia
(Turystyka
i gospodarka)**

WNIOSEK: Występuje przewaga szans nad zagrożeniami

Przewaga szans rynkowych jest dosyć wyraźna, co wskazuje, iż kierunek dotyczący aktywizacji obszaru pod względem turystycznym jest słuszny. Region posiada możliwości rozwoju turystyki nie tylko w oparciu o walory naturalne (turystyka przyrodniczo-krajoznawcza), ale również w zakresie agroturystyki, turystyki aktywnej i specjalistycznej (wycieczki piesze, rowery, konie, wędkarstwo, myślistwo, sokolnictwo, ornitologia) oraz związanej z kulturą. Szansą w rozwoju turystyki jest również wzrost znaczenia regionalizmu i odrębności kulturalnej (kultywowanie tradycji, kulinaria regionalne), jak również bogacenie się społeczeństw i związana z tym kwestia zagospodarowania czasu wolnego. Istotnym jest fakt dostrzeżenia przez mieszkańców potrzeby zmiany mentalności w zakresie świadczenia usług turystycznych poprzez przenoszenie dobrych praktyk (kontakt z zagranicznymi gospodarstwami agroturystycznymi, pensjonatami, domami wczasowymi np. na zasadzie stażu, pracy czasowej, wolontariatu itp.).

Główne zagrożenia to przede wszystkim niewystarczające środki samorządowe na realizację projektów w zakresie turystyki (brak wymaganego wkładu własnego na projekty realizowane z funduszy UE), jak również brak wykwalifikowanej kadry będącej w stanie przygotować projekty o odpowiedniej jakości. Zagrożeniem może być również fakt efektywniejszej i skuteczniejszej promocji innych regionów zarówno w kraju jak i za granicą. Dodatkowo np. poprzez czynniki gospodarcze wyjazdy zagraniczne staną się bardziej atrakcyjne niż pobyt w kraju.

PODSUMOWANIE ANALIZY SWOT

Praktyczne wykorzystanie analizy SWOT (rozpoznanie mocnych i słabych stron jak również określenie pojawiających się szans i zagrożeń) polega na wzmacnianiu mocnych stron regionu, wykorzystaniu szans (okienek okazji), a także ich poszukiwaniu lub pobudzaniu, przy jednoczesnym eliminowaniu słabych stron i omijaniu lub osłabianiu zagrożeń. Wnioski z analizy SWOT wykorzystane zostały przy określaniu celów i przedsięwzięć zawartych w LSR, a także przy ustalaniu lokalnych kryteriów wyboru operacji.

W ramach LSR założono wskaźniki produktu, rezultatu i oddziaływania, których wypracowanie pozwoli na osiągnięcie celów określonych w LSR. Dlatego też preferuje się operacje, które w największym stopniu przyczynią się do osiągnięcia wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania, określonych w Lokalnej Strategii Rozwoju. Większe gwarancje prawidłowej realizacji operacji i tym samym osiągnięcia celów LSR daje doświadczenie Wnioskodawców w realizacji projektów. Preferuje się więc wnioskodawców, którzy posiadają doświadczenie w realizacji projektów ze środków zewnętrznych.

Z analizy SWOT wynika, że skala potrzeb na terenie wdrażania LSR jest duża (np. niewystarczająca liczba i słabe wyposażenie placówek kulturalnych, w tym świetlic wiejskich, brak środków na promocję regionalizmu, ograniczony kapitał własny na rozwój infrastruktury). Natomiast potencjał obszaru jest wysoki (duża motywacja do działania). Wpłynęło to na konieczność

podziału kwoty na wdrażanie LSR na większą liczbę operacji w większości działań. Dlatego też preferuje się operacje, w których zakłada się jak najwyższy udział kwoty wkładu własnego do całkowitej wartości kosztów kwalifikowanych operacji oraz operacje, których wnioskowana kwota nie przekroczy kwoty pomocy założonej w budżecie LSR. Z tego samego powodu wsparcie udzielane będzie głównie Wnioskodawcom, którzy nie otrzymali go do tej pory na realizację innej operacji w ramach LSR.

Jako słabą stronę wskazano niewystarczającą koordynację działań organizacji pozarządowych i innych partnerów życia społecznego, stąd wspierane będą operacje realizowane z udziałem partnerów. Spowoduje to wzmocnienie umiejętności samoorganizowania się dla rozwiązywania wspólnych problemów. Lokalna Grupa Działania jest trójsektorowym partnerstwem działającym wspólnie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, stąd operacje realizowane przez członków LGD będą traktowane priorytetowo. Dotychczasowy brak koordynacji działań uniemożliwia osiągnięcie efektu synergii, co byłoby możliwe poprzez realizację powiązanych ze sobą projektów. Uzasadnia to więc wspieranie operacji powiązanych/komplementarnych z innymi działaniami realizowanymi na obszarze wdrażania LSR.

Teren wdrażania LSR cechuje się bogactwem zasobów przyrodniczych, kulturowych i historycznych (atrakcyjne i czyste środowisko przyrodnicze, tradycje historyczne i kulturowe: borowiackie, myśliwskie). W analizie pojawiła się także słaba strona dotycząca braku markowych produktów turystycznych. Należy więc dążyć do jak najszerzego wykorzystania lokalnych zasobów, aby zamienić tą słabą stronę w silną. Preferuje się więc operacje zakładające jak największe wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych, co spowoduje m.in. powstanie nowych produktów turystycznych.

Wnioski z analizy SWOT umożliwiły na wyodrębnienie lokalnych kryteriów wyboru, pozwalających na preferowanie określonego typu Wnioskodawców. Z racji dużego rozdrobnienia gospodarstw rolnych wspierani będą wnioskodawcy, którzy posiadają lub pracują w gospodarstwach rolnych o jak najniższej powierzchni. Pozwoli im to na zwiększenie dochodów ze źródeł pozarolniczych, zgodnych z przedsięwzięciami wynikającymi z LSR. Istniejące bezrobocie uzasadnia wspieranie osób, które chcą rozpocząć działalność gospodarczą oraz mikroprzedsiębiorców, którzy do tej pory zatrudniają niewielu pracowników, ale planują rozbudować swoje firmy i tworzyć nowe miejsca pracy, głównie w sektorze turystycznym.

4. Określenie celów ogólnych i szczegółowych LSR oraz wskazanie planowanych przedsięwzięć służących osiągnięciu poszczególnych celów szczegółowych, w ramach których będą realizowane operacje, zwanych dalej „przedsięwzięciami”

Wizja rozwoju:

**BOROWIACKA WIEŚ PRZYJAZNA DLA MIESZKAŃCÓW I TURYSTÓW. LAS
WAS POWITA, A LUDZIE UGOSZCZĄ**

Z wizji rozwoju wynikają cele ogólne LSR, które są zbieżne z celami osi 4 Leader w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013. Z celów ogólnych o charakterze dalekosiężnym, wynikają cele szczegółowe, określone jako bliższe w czasie. W odniesieniu do celów szczegółowych określono przedsięwzięcia, w ramach których realizowane będą konkretne operacje.

Cel ogólny 1

**Podniesienie atrakcyjności turystycznej Borów Tucholskich
w oparciu o lokalne zasoby przyrodniczo – kulturowe.**

Cele szczegółowe

- 1.1 Rozwój infrastruktury i usług sprzyjających powstawaniu produktów turystycznych
- 1.2 Różnicowanie działalności gospodarczej w oparciu o lokalne zasoby
- 1.3 Promocja walorów turystycznych Borów Tucholskich
- 1.4 Rozwój turystyki kulturowej

Cel ogólny 2

**Budowanie kapitału społecznego
poprzez aktywizację mieszkańców Borów Tucholskich.**

Cele szczegółowe

- 2.1 Zwiększenie dostępu do informacji
- 2.2 Poprawa dostępności do kultury, sportu i rekreacji
- 2.3 Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, jego integracji i zdolności do samoorganizacji.

**BOROWIACKA WIEŚ PRZYJAZNA DLA MIESZKAŃCÓW I TURYSTÓW.
LAS WAS POWITA, A LUDZIE UGOSZCZĄ.**

CEL OGÓLNY 1

Podniesienie atrakcyjności turystycznej Borów Tucholskich w oparciu o lokalne zasoby przyrodniczo – kulturowe.

CEL SZCZEGÓŁOWY 1.1

Rozwój infrastruktury i usług sprzyjających powstawaniu produktów turystycznych.

CEL SZCZEGÓŁOWY 1.2

Różnicowanie działalności gospodarczej w oparciu o lokalne zasoby

CEL SZCZEGÓŁOWY 1.3

Promocja walorów turystycznych Borów Tucholskich

CEL SZCZEGÓŁOWY 1.4

Rozwój turystyki kulturowej

Przedsięwzięcie I

„WANDRYCHY Z RUBZAKIEM”

Przedsięwzięcie II

„RAJBY ZE SPADKOWIZNĄ”

CEL OGÓLNY 2

Budowanie kapitału społecznego poprzez aktywizację mieszkańców Borów Tucholskich.

CEL SZCZEGÓŁOWY 2.1

Zwiększenie dostępu do informacji

CEL SZCZEGÓŁOWY 2.2

Poprawa dostępności do kultury, sportu i rekreacji

CEL SZCZEGÓŁOWY 2.3

Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, jego integracji i zdolności do samoorganizacji

Przedsięwzięcie III

„LUFCIK NA ŚWIAT”

Przedsięwzięcie IV

„NASZ FYRTEL”

PROJEKT WSPÓŁPRACY: „Współpraca LGD w zakresie rozwoju turystyki i dziedzictwa kulturowego”.

PRZEDSIĘWZIĘCIE I WANDRYCHY Z RUBZAKIEM

Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji następujących celów:

Cel ogólny 1

Podniesienie atrakcyjności turystycznej Borów Tucholskich w oparciu o lokalne zasoby przyrodniczo – kulturowe.

Cele szczegółowe

- 1.1 Rozwój infrastruktury i usług sprzyjających powstawaniu produktów turystycznych.
- 1.2 Różnicowanie działalności gospodarczej w oparciu o lokalne zasoby.
- 1.3 Promocja walorów turystycznych Borów Tucholskich.

Uzasadnienie

Wandrychy z rubzakiem, czyli wędrówki z plecakiem po Borach Tucholskich pozwalają nam podziwiać jeden z największych kompleksów leśnych w Polsce, na którym znajduje się wiele terenów chronionych (parki krajobrazowe, rezerваты). O wysokiej jakości środowiska przyrodniczego świadczy fakt podjęcia działań zmierzających do utworzenia tutaj Rezerwatu Biosfery i włączenie tego terenu do sieci obszarów chronionych Natura 2000. Obszar Borów Tucholskich posiada doskonałe warunki do rozwoju turystyki: liczne rzeki, jeziora, gęsta sieć szlaków. Istnieje jednak pilna konieczność poprawy stanu infrastruktury turystycznej, w tym głównie zagospodarowania terenów przy zbiornikach i ciekach wodnych oraz terenów przy szlakach (m.in. budowa plaż i kąpielisk, przystani, bulwarów spacerowych, obiektów sportowo - rekreacyjnych, małej infrastruktury turystycznej, oznakowanie szlaków). Stan bazy noclegowej jest niezadowolający ze względu na nierównomierne jej rozmieszczenie, zbyt niski standard oraz jej sezonowość. Mimo, że Bory Tucholskie mają już swoją markę na rynku turystycznym należy cały czas podejmować działania promocyjne (m.in. udział w targach, wydawanie publikacji, promocja w mediach, organizacja imprez promocyjnych). Szczególnie istotna jest rozbudowa systemu informacji turystycznej oraz przygotowanie kadr do obsługi ruchu turystycznego.

Preferowane będą także działania przyczyniające się do powstania nowych, atrakcyjnych produktów turystycznych, jak np. przygotowanie tras do nordic – walking, rozwój i powstawanie wiosek tematycznych, tworzenie ścieżek dydaktycznych.

Grupy docelowe – Beneficjenci

- rolnicy, mikroprzedsiębiorcy, osoby fizyczne, zainteresowani prowadzeniem działalności w zakresie świadczenia usług w sektorze turystycznym,
- jednostki samorządu terytorialnego,
- parafie i związki wyznaniowe

- instytucje kultury, szkoły
- organizacje pozarządowe

Preferowane rodzaje operacji

„Odnowa i rozwój wsi”

- *budowa, przebudowa, remont lub wyposażenie obiektów małej architektury spełniających funkcje turystyczne,*
- *budowa, przebudowa, remont ścieżek rowerowych, szlaków pieszych, placów zabaw, miejsc rekreacji przeznaczony do użytku publicznego,*
- *budowa, przebudowa, remont lub wyposażenie budynków pełniących funkcje rekreacyjne i sportowe z wyłączeniem szkół, przedszkoli i żłobków,*
- *urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku,*
- *zagospodarowanie zbiorników i cieków wodnych w celu wykorzystania ich do rekreacji,*
- *budowa, przebudowa, remont infrastruktury turystycznej*
- *budowa, przebudowa, remont lub wyposażenie obiektów budowlanych przeznaczonych na cele promocji lokalnych produktów i usług, w tym pawilonów wystawowych, sal ekspozycyjnych lub witryn.*

„Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”

- *usługi turystyczne oraz związane ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem, np. wypożyczalnie sprzętu turystycznego, łowiska specjalne, ścianki wspinaczkowe.*
- *produkcja i sprzedaż wyrobów rzemieślniczych i rękodzielniczych, związane z dziedzictwem kulturowym oraz pamiątkarstwem,*
- *wytwarzanie i sprzedaż produktów lokalnych*

„Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”

- *usługi turystyczne oraz związane ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem, np. wypożyczalnie sprzętu turystycznego, łowiska specjalne, ścianki wspinaczkowe.*
- *produkcja i sprzedaż wyrobów rzemieślniczych i rękodzielniczych, związane z dziedzictwem kulturowym oraz pamiątkarstwem,*
- *wytwarzanie i sprzedaż produktów lokalnych*

„Małe projekty”

- *organizacja szkoleń oraz innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym z zakresu turystyki,*
- *organizacja imprez kulturalnych i rekreacyjnych związanych z promocją walorów turystycznych,*
- *rozwój systemu informacji turystycznej,*
- *utworzenie lub zmodernizowanie bazy informacji turystycznej oraz stron internetowych,*
- *przygotowanie i wydanie folderów oraz innych publikacji promujących region,*
- *budowa, odbudowa lub oznakowanie małej infrastruktury turystycznej,*
- *budowa, odbudowa, oznakowanie tras rowerowych, szlaków konnych, ścieżek spacerowych i dydaktycznych,*
- *zachowanie, odtworzenie, zabezpieczenie lub oznakowanie cennego lokalnego dziedzictwa krajobrazowego i przyrodniczego,*
- *inicjowanie powstawania, przetwarzania, wprowadzania na rynek oraz podnoszenie jakości produktów i usług opartych na lokalnych zasobach, tradycyjnych sektorach gospodarki lub lokalnym dziedzictwie.*

„Funkcjonowanie LGD, nabywanie umiejętności i aktywizacja”

- wykonanie badań, analiz, studiów wykonalności, planów rozwoju dotyczących sfery turystycznej,
- doradztwo w zakresie przygotowania wniosków o przyznanie pomocy na realizację operacji w ramach LSR,
- informowanie o walorach turystycznych obszaru objętego LSR (materiały informacyjne, promocja w mediach, w szczególności w Internecie,)
- informowanie o działalności LGD, w tym realizacji LSR (materiały informacyjne, promocja w mediach, w szczególności w Internecie,)
- rozwój systemu informacji turystycznej,
- szkolenia w zakresie turystyki, rynku produktów i usług lokalnych,
- udział i organizacja wydarzeń promocyjnych i kulturalnych związanych z obszarem objętym LSR, w tym organizacja stoisk promocyjnych,
- animowanie społeczności lokalnej w celu podejmowania działalności na rzecz rozwoju turystyki.

„Wdrażanie projektów współpracy”

- współpraca w zakresie rozwoju turystyki, dziedzictwa kulturowego i produktów lokalnych.

Wskaźniki oddziaływania, rezultatu i produktu dla przedsięwzięcia WANDRYCHY Z RUBZAKIEM

Rodzaj Wskaźnika	Wskaźnik	Wartość w 2015 roku
Oddziaływania	Do 2015 r. Bory Tucholskie są znaczącym miejscem wypoczynku w regionie	-
Rezultatu	• ilość zagospodarowanych turystycznie zbiorników wodnych	4
	• ilość nowych i zmodernizowanych szlaków turystycznych	1
	• ilość nowych lub zmodernizowanych przedsiębiorstw branży turystycznej	5
	• ilość gospodarstw rolnych pozyskujących dochody z działalności pozarolniczej	6
	• ilość przedsięwzięć o charakterze szkoleniowym, warsztatowym i edukacyjnym z zakresu turystyki	2
	• ilość nowopowstałych lub rozbudowanych wiosek tematycznych	1
	• ilość nowych lub zmodernizowanych punktów informacji turystycznej	2
	• ilość publikacji promujących region	2
Produktu	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	min. 6 operacji
	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	min. 5 operacji
	Odnowa i rozwój wsi	min. 3 operacje
	Małe projekty	min. 16 operacji
	Nabywanie umiejętności i aktywizacja	min. 6 operacji
	Projekty współpracy	min. 1 operacja

PRZEDSIĘWZIĘCIE II RAJBY ZE SPADKOWIZNĄ

Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji następujących celów:

Cel ogólny 1

Podniesienie atrakcyjności turystycznej Borów Tucholskich w oparciu o lokalne zasoby przyrodniczo – kulturowe.

Cele szczegółowe

- 1.1 Rozwój infrastruktury i usług sprzyjających powstawaniu produktów turystycznych.
- 1.2 Różnicowanie działalności gospodarczej w oparciu o lokalne zasoby.
- 1.3 Promocja walorów turystycznych Borów Tucholskich.
- 1.4. Rozwój turystyki kulturowej.

Uzasadnienie

Rajby ze spadkowizną, czyli zapoznanie się z dziedzictwem kulturowym Borów Tucholskich jest ważnym elementem podnoszącym atrakcyjność turystyczną naszego terenu. Bogactwo dziedzictwa kulturowego opiera się na zasobach zarówno kultury materialnej, jak i duchowej. W ramach kultury duchowej warte poznania są: zespoły folklorystyczne, pieśni, gwara, obrzędy, legendy. Dużo szerszy zakres ma kultura materialna, która obejmuje na naszym terenie tradycje związane z gospodarką leśną, a więc głównie myślistwo, tradycje rolnicze, tradycje kolejarskie, rzemiosło ludowe (np. plecionkarstwo, garncarstwo), grodziska, zabytki budownictwa regionalnego i sakralnego, kuchnia borowiacka, muzea, izby regionalne, rękodzieło i sztukę ludową (haft, rzeźba, stroje).

Aby wykorzystać walory do rozwoju sfery turystycznej, niezbędne jest zagospodarowanie turystyczne obiektów i miejsc związanych z dziedzictwem kulturowym, ważnych lub charakterystycznych dla danej miejscowości, takich jak np. grodziska.

W oparciu o zasoby dziedzictwa kulturowego uruchamiane mogą być specyficzne usługi turystyczne, związane np. z tworzeniem ekomuzeów, izb tradycji, tworzeniem punktów gastronomicznych serwujących dania regionalne. Preferowane będą operacje dotyczące rozwoju rynku produktów lokalnych (np. produkty żywnościowe, wyroby rękodzielnicze, sztuka ludowa, pamiątki), w tym tworzenie miejsc promocji i sprzedaży tych produktów, jak np. istniejące już na naszym terenie Galerie Produktów Lokalnych. Najlepszym produktom, usługom i inicjatywom przyznawany będzie Znak Promocyjny Marka Lokalna Bory Tucholskie.

Zauważalna jest konieczność promocji regionalizmu nie tylko wśród turystów, ale także wśród mieszkańców naszego terenu. Dlatego też uzasadnione jest organizowanie imprez promocyjnych, wydawanie publikacji, organizacja szkoleń oraz innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym z zakresu dziedzictwa kulturowego. Wspierana będzie także działalność zespołów i grup podtrzymujących tradycje kulturowe terenu Borów Tucholskich.

Aby tworzyć zintegrowany produkt turystyczny w oparciu o zasoby dziedzictwa kulturowego preferowane będą operacje powiązane z istniejącymi lub tworzonymi wioskami tematycznymi.

Grupy docelowe – Beneficjenci

- rolnicy, mikroprzedsiębiorcy, osoby fizyczne, zainteresowani prowadzeniem działalności w zakresie świadczenia usług w sektorze turystycznym,
- jednostki samorządu terytorialnego,
- parafie i związki wyznaniowe
- instytucje kultury, szkoły
- organizacje pozarządowe

Preferowane rodzaje operacji

„Odnowa i rozwój wsi”

- *przebudowa, remont lub wyposażenie budynków spełniających funkcje społeczno-kulturalne, w tym z przeznaczeniem na tworzenie miejsc promocji lokalnych produktów i usług,*
- *zakup towarów służących przedsięwzięciom związanym z kultywowaniem tradycji społeczności lokalnych lub tradycyjnych zawodów, które będą wykorzystane w rozwoju turystyki,*
- *zakup i odnawianie obiektów charakterystycznych dla regionu Borów Tucholskich lub tradycji budownictwa wiejskiego i ich adaptacja na cele publiczne,*
- *budowa, przebudowa, remont obiektów małej architektury związanej z dziedzictwem kulturowym*

„Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”

- *usługi turystyczne związane z dziedzictwem kulturowym, m.in. w zakresie tworzenia i rozwoju muzeów, ekomuzeów, izb tradycji,*
- *wytwarzanie, produkcja, sprzedaż oraz promocja produktów lokalnych,*
- *rozwój punktów gastronomicznych serwujących dania regionalne.*
- *uruchamianie dodatkowych usług turystycznych związanych z dziedzictwem kulturowym.*

„Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”

- *usługi turystyczne związane z dziedzictwem kulturowym, m.in. w zakresie tworzenia i rozwoju muzeów, ekomuzeów, izb tradycji,*
- *wytwarzanie, produkcja, sprzedaż oraz promocja produktów lokalnych,*
- *uruchamianie dodatkowych usług turystycznych związanych z dziedzictwem kulturowym.*

„Małe projekty”

- *organizacja szkoleń oraz innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym z zakresu dziedzictwa kulturowego,*
- *utworzenie lub zmodernizowanie bazy informacji turystycznej oraz stron internetowych, związanych z dziedzictwem kulturowym,*
- *organizacja imprez kulturalnych związanych z dziedzictwem kulturowym Borów Tucholskich, w tym z produktami lokalnymi,*
- *promocja lokalnej twórczości ludowej*
- *kultywowanie lokalnej tradycji obrzędów, zwyczajów, gwary oraz tradycyjnych zawodów i rzemiosła, które wpływają na rozwój turystyki,*
- *budowa, odbudowa lub oznakowanie małej architektury turystycznej (w tym ścieżek dydaktycznych), związanej z dziedzictwem kulturowym,*

- *odnawiania elewacji i dachów prywatnych budynków (chat borowiackich) oraz innych obiektów charakterystycznych dla budownictwa regionu, wykorzystywanych do celów turystycznych*
- *remont, wyposażenie muzeów, izb tradycji,*
- *tworzenie ekomuzeów*
- *remont lub wyposażenie budynków świetlic z przeznaczeniem na stworzenie miejsc promocji lokalnych produktów i usług,*
- *inicjowanie powstawania, rozwój, przetwarzanie, wprowadzanie na rynek oraz podnoszenie jakości produktów i usług bazujących na lokalnych zasobach, w tym naturalnych surowcach i produktach rolnych i leśnych, tradycyjnych sektorach gospodarki oraz lokalnym dziedzictwie kulturowym, przyrodniczym i historycznym,*
- *przewodzenie badań, gromadzenie danych, odbudowa lub renowacja, zabezpieczenie uporządkowanie i oznakowanie obiektów kulturowych i historycznych ważnych lub charakterystycznych dla danej miejscowości,*
- *przygotowanie i wydanie folderów oraz innych publikacji dotyczących dziedzictwa kulturowego Borów Tucholskich.*

„Funkcjonowanie LGD, nabywanie umiejętności i aktywizacja”

- *wykonanie badań, analiz, studiów wykonalności, planów rozwoju dotyczących zasobów dziedzictwa kulturowego obszaru LGD*
- *doradztwo w zakresie przygotowania wniosków o przyznanie pomocy na realizację operacji w ramach LSR,*
- *informowanie o zasobach dziedzictwa kulturowego obszaru objętego LSR (materiały informacyjne, promocja w mediach, w szczególności w Internecie,)*
- *informowanie o działalności LGD, w tym realizacji LSR (materiały informacyjne, promocja w mediach, w szczególności w Internecie,)*
- *utworzenie bazy informacji turystycznej oraz stron internetowych związanych z dziedzictwem kulturowym obszaru objętego LSR*
- *szkolenia z zakresu dziedzictwa kulturowego, w tym: rękodzielnictwa, tradycyjnych zawodów, produktu lokalnego,*
- *udział i organizacja wydarzeń promocyjnych i kulturalnych, w tym organizacja konkursów kulinarnych, konkursów na przyznanie znaku promocyjnego MARKA LOKALNA BORY TUCHOLSKIE, przygotowanie stoisk promocyjnych,*
- *aktywizowanie społeczności lokalnej w celu podejmowania działalności na rzecz kultywowania dziedzictwa kulturowego.*

**Wskaźniki oddziaływania, rezultatu i produktu dla przedsięwzięcia
RAJBY ZE SPADKOWIZNĄ**

Rodzaj Wskaźnika	Wskaźnik	Wartość w 2015 roku
Oddziaływania	Do 2015 r. dziedzictwo kulturowe stanie się znaczącym elementem atrakcyjności turystycznej Borów Tucholskich	-
Rezultatu	<ul style="list-style-type: none"> • ilość zagospodarowanych turystycznie miejsc związanych z dziedzictwem kulturowym 	2
	<ul style="list-style-type: none"> • ilość miejsc promocji lokalnych produktów i usług 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • ilość nowych i zmodernizowanych punktów gastronomicznych serwujących dania regionalne 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • ilość nowych lub zmodernizowanych przedsiębiorstw z branży turystycznej, wykorzystujących zasoby dziedzictwa kulturowego 	2
	<ul style="list-style-type: none"> • ilość gospodarstw rolnych pozyskujących dochody z działalności pozarolniczej, wykorzystującej zasoby dziedzictwa kulturowego 	2
	<ul style="list-style-type: none"> • ilość przedsięwzięć o charakterze szkoleniowym, warsztatowym i edukacyjnym z zakresu dziedzictwa kulturowego 	3
	<ul style="list-style-type: none"> • ilość przedsięwzięć promujących produkty lokalne 	5
	<ul style="list-style-type: none"> • ilość publikacji promujących dziedzictwo kulturowe 	2
	<ul style="list-style-type: none"> • ilość nowopowstałych lub rozbudowanych wiosek tematycznych 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • ilość zespołów i grup podtrzymujących tradycje kulturowe, które otrzymały wsparcie na rozwój swojej działalności 	1
Produktu	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	min. 2 operacje
	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	min. 2 operacje
	Odnova i rozwój wsi	min. 2 operacje
	Małe projekty	min. 35 operacji
	Nabywanie umiejętności i aktywizacja	min. 6 operacji

PRZEDSIĘWZIĘCIE III

LUFCIK NA ŚWIAT

Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji następujących celów:

Cel ogólny 2

Budowanie kapitału społecznego poprzez aktywizację mieszkańców Borów Tucholskich.

Cele szczegółowe

- 2.1 Zwiększenie dostępu do informacji.
- 2.2 Poprawa dostępności do kultury, sportu i rekreacji
- 2.3 Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, jego integracji i zdolności do samoorganizacji

Uzasadnienie

Luftik na świat, czyli nasze okno na świat to przedsięwzięcie mające na celu zwiększenie dostępu do informacji, m.in. poprzez wzrost liczby publicznych punktów dostępu do Internetu, organizację szkoleń i innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym dla podmiotów z obszaru LSR.

W dobie coraz większego znaczenia technologii informacyjnych istotnego znaczenia nabiera możliwość korzystania z Internetu, który ułatwia wymianę informacji pomiędzy mieszkańcami i ich przedstawicielami we władzach różnego szczebla oraz sprzyja integracji i poprawie jakości życia mieszkańców. Dostęp do Internetu, a tym samym do informacji na obszarach wiejskich jest nadal niewystarczający. Niezbędne jest więc tworzenie ogólnodostępnych punktów dostępu do Internetu. Na terenach wiejskich są to często świetlice wiejskie, będące zarazem centrum życia społeczno – kulturalnego wsi.

Przedsięwzięcie to jest także szansą na rozwój podmiotów gospodarczych świadczących usługi informatyczne, mające na celu ułatwianie dostępu do Internetu. Pożądane jest także powstanie firm prowadzących sklepy internetowe, oferujące wyroby wytwarzane na terenie objętym LSR.

Grupy docelowe – Beneficjenci

- mikroprzedsiębiorcy, zainteresowani prowadzeniem działalności w sektorze informatycznym,
- jednostki samorządu terytorialnego,
- parafie i związki wyznaniowe
- instytucje kultury, szkoły
- organizacje pozarządowe
- osoby fizyczne

Preferowane rodzaje operacji

„Odnowa i rozwój wsi”

- budowa, przebudowa, remont lub wyposażenie budynków pełniących funkcje społeczno – kulturalne (z wyłączeniem szkół, przedszkoli i żłobków), związanych z tworzeniem publicznych punktów dostępu do Internetu

„Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”

- usługi informatyczne - ułatwianie dostępu do Internetu,
- tworzenie sklepów internetowych, oferujących wyroby wytwarzane na terenie LGD

„Małe projekty”

- podnoszenie świadomości społeczności lokalnej, w tym poprzez organizację szkoleń i innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym m.in. z zakresu umiejętności posługiwania się sprzętem informatycznym, technikami multimedialnymi
- podnoszenie jakości życia mieszkańców, m.in. poprzez udostępnianie na potrzeby społeczności lokalnej urządzeń i sprzętu komputerowego, w tym urządzeń i sprzętu umożliwiającego dostęp do Internetu
- wyposażenie świetlic wiejskich w sprzęt informatyczny oraz remont świetlic w zakresie niezbędnym do podłączenia łącza internetowego

„Funkcjonowanie LGD, nabywanie umiejętności i aktywizacja”

- badania i analizy dotyczące dostępu do informacji,
- doradztwo w zakresie przygotowania wniosków o przyznanie pomocy na realizację operacji w ramach LSR,
- informowanie o obszarze działania LGD i realizacji LSR
- realizacja wydarzeń promocyjnych i kulturalnych,
- aktywizowanie społeczności lokalnej poprzez organizację szkoleń.

Wskaźniki oddziaływania, rezultatu i produktu dla przedsięwzięcia LUFCIK NA ŚWIAT

Rodzaj Wskaźnika	Wskaźnik	Wartość w 2015 roku
Oddziaływania	Do 2015 r. społeczeństwo lokalne posiada szerszy dostęp do informacji, w tym Internetu	-
Rezultatu	• ilość nowych lub zmodernizowanych punktów publicznego dostępu do Internetu	3
	• ilość nowych lub zmodernizowanych przedsiębiorstw z branży informatycznej	1
	• ilość przedsięwzięć o charakterze szkoleniowym, warsztatowym i edukacyjnym z zakresu umiejętności posługiwania się sprzętem informatycznym, technikami multimedialnymi	2
Produktu	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	min. 1 operacja
	Odnowa i rozwój wsi	min. 2 operacje
	Małe projekty	min. 8 operacji
	Nabywanie umiejętności i aktywizacja	min. 2 operacje

PRZEDSIĘWZIĘCIE IV

NASZ FYRTEL

Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji następujących celów:

Cel ogólny 2

Budowanie kapitału społecznego poprzez aktywizację mieszkańców Borów Tucholskich.

Cele szczegółowe

2.2 Poprawa dostępności do kultury, sportu i rekreacji

2.3 Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, jego integracji i zdolności do samoorganizacji.

Uzasadnienie

Nasz fyrtel to nasze miejsce, gdzie mieszkamy, pracujemy, wypoczywamy i bawimy się. Powinno być to miejsce przyjazne, abyśmy byli zadowoleni z jakości naszego życia. Przedsięwzięcie to ma więc poprawić dostępność mieszkańców do kultury, sportu i rekreacji.

Konieczna jest rozbudowa infrastruktury sportowo – rekreacyjnej (np. boiska, place zabaw) oraz kulturalnej (np. domy kultury, świetlice wiejskie). Wspierane będą także działania wpływające na poprawę estetyki miejscowości, jak np. urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków i innych miejsc wypoczynku oraz organizacja konkursów na „najładniejszy ...”, obejmujących swoim zasięgiem cały obszar realizacji LSR.

Aby żyło się lepiej, potrzebne jest także zaangażowanie i integracja mieszkańców. Elementem integrującym lokalne społeczności są z pewnością imprezy promocyjne oraz inne oferty spędzania wolnego czasu, w tym przedsięwzięcia edukacyjno-warsztatowe. Istotnym elementem aktywizującym mieszkańców jest działalność lokalnych zespołów artystycznych i sportowych, które wymagają wsparcia rzeczowego i merytorycznego.

Wspierane będą także wszelkie działania podnoszące zdolność mieszkańców do samoorganizacji i wspólnego rozwiązywania napotykaných problemów.

Grupy docelowe – Beneficjenci

- jednostki samorządu terytorialnego,
- parafie i związki wyznaniowe
- instytucje kultury, szkoły
- organizacje pozarządowe
- osoby fizyczne

„Odnowa i rozwój wsi”

- *budowa, przebudowa, remont lub wyposażenie budynków pełniących funkcje społeczno – kulturalne, rekreacyjne i sportowe z wyłączeniem szkół, przedszkoli i żłobków*
- *budowa, przebudowa lub remont obiektów sportowych, placów zabaw, miejsc rekreacji, przeznaczonych do użytku publicznego*
- *zakup towarów służących przedsięwzięciom związanych z kultywowaniem tradycji społeczności lokalnych lub tradycyjnych zawodów*
- *urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku,*
- *rewitalizacja budynków wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzka ewidencją zabytków, użytkowanych na cele publiczne oraz obiektów małej architektury, odnawianie i konserwacja lokalnych pomników historycznych i miejsc pamięci*
- *zakup i odnowienie obiektów charakterystycznych dla danego regionu lub tradycji budownictwa wiejskiego i ich adaptacja na cele publiczne*

„Małe projekty”

- *organizacja szkoleń i innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym w zakresie działalności kulturalnej, sportowej oraz zdolności społeczeństwa do samoorganizacji,*
- *organizacja imprez kulturalnych, rekreacyjnych, sportowych,*
- *promocja lokalnej twórczości kulturalnej i artystycznej,*
- *przygotowywanie folderów i innych publikacji informacyjnych oraz stron internetowych dotyczących obszaru objętego LSR,*
- *remont i wyposażenie świetlic związane z działalnością kulturalną i sportową.*

„Funkcjonowanie LGD, nabywanie umiejętności i aktywizacja”

- *informowanie o obszarze działania LGD i realizacji LSR*
- *doradztwo w zakresie przygotowania wniosków o przyznanie pomocy na realizację operacji w ramach LSR,*
- *organizacja szkoleń i warsztatów podnoszących kwalifikacje i umiejętności pracowników LGD, członków Zarządu oraz Rady Decyzyjnej LGD,*
- *realizacja wydarzeń promocyjnych i kulturalnych*
- *aktywizowanie społeczności lokalnej w zakresie umiejętności do samoorganizacji.*

**Wskaźniki oddziaływania, rezultatu i produktu dla przedsięwzięcia
NASZ FYRTEL**

Rodzaj wskaźnika	Wskaźnik	Wartość w 2015 roku
Oddziaływania	Do 2015 r. mieszkańcy obszaru LGD „Bory Tucholskie” są aktywniejsi i zwiększa się ich zadowolenie z jakości życia	-
Rezultatu	<ul style="list-style-type: none"> • ilość nowych lub przebudowanych obiektów sportowych, placów zabaw, miejsc rekreacji, przeznaczonych do użytku publicznego 	4
	<ul style="list-style-type: none"> • ilość wybudowanych, zmodernizowanych, wyposażonych obiektów pełniących funkcje społeczno - kulturalne 	2
	<ul style="list-style-type: none"> • ilość przedsięwzięć o charakterze szkoleniowym, warsztatowym i edukacyjnym z zakresu umiejętności do samoorganizacji 	2
	<ul style="list-style-type: none"> • ilość szkoleń i warsztatów podnoszących kwalifikacje i umiejętności pracowników LGD, członków Zarządu oraz Rady Decyzyjnej LGD 	6
	<ul style="list-style-type: none"> • ilość przedsięwzięć o charakterze szkoleniowym, warsztatowym i edukacyjnym z zakresu działalności kulturalno-sportowej 	4
	<ul style="list-style-type: none"> • ilość zespołów artystycznych i sportowych, które otrzymały wsparcie na rozwój swojej działalności 	3
	<ul style="list-style-type: none"> • ilość wydarzeń kulturalnych i sportowych 	20
Produktu	Odnova i rozwój wsi	min. 4 operacji
	Małe projekty	min. 53 operacji
	Nabywanie umiejętności i aktywizacja	min. 13 operacji

***Lokalna Grupa Działania
„Bory Tucholskie” jest
trójsektorowym partnerstwem,
które dzięki
aktywizacji społeczności
wdraża lokalne inicjatywy
mające na celu
zrównoważony rozwój
naszego obszaru***

6. Wykazanie spójności specyfiki obszaru z celami LSR

Związek (spójność) pomiędzy specyfiką obszaru i celami LSR wykazano w tabeli:

Specyfika obszaru	Cele ogólne LSR
<ul style="list-style-type: none"> Atrakcyjność turystyczna wynikająca z walorów przyrodniczo-krajobrazowych, jak i rozwijającej się bazy turystycznej Dziedzictwo kulturowe i historyczne Różnorodność tradycyjnych zawodów i rzemiosła ludowego 	Podniesienie atrakcyjności turystycznej Borów Tucholskich w oparciu o lokalne zasoby przyrodniczo - kulturowe
<ul style="list-style-type: none"> Aktywność sportowa i kulturalna mieszkańców 	Budowanie kapitału społecznego poprzez aktywizację mieszkańców Borów Tucholskich

Diagnoza obszaru objętego LSR jednoznacznie pokazuje, iż tereny te cechuje wysoki stopień spójności pod względem przestrzennym, przyrodniczym, gospodarczym i kulturowym. Po dokonaniu analizy można wskazać następujące cechy wspólne obszaru objętego LSR:

- Spójność przestrzenna** – obszar realizacji LSR, znajdujący się w jednym obrysie, obejmuje teren 9 sąsiadujących ze sobą gmin, położonych na terenie Powiatu Tucholskiego i Świeckiego; znajduje się w jednym obrysie.
- Spójność geograficzna** – cały obszar przedmiotowych terenów należy do Makroregionu Pojezierza Pomorskiego. Skupia obszary należące głównie do regionu Borów Tucholskich i Wysoczyzny Świeckiej. Łączy je podobieństwo ukształtowania terenu, na który wpływ miały zlodowacenia. Szczególnie wyróżnia się płaska i piaszczysta równina sandrowa, na której leżą Bory Tucholskie oraz polodowcowe rynny, wypełnione przez długie i głębokie jeziora oraz rzeki.
- Spójność przyrodnicza** – o spójności przyrodniczej decyduje głównie ponadprzeciętna lesistość i duży udział obszarów objętych różnymi formami ochrony. Dominują tu charakterystyczne bory sosnowe z domieszkami dębów buków i brzoź. Występują te same gatunki zwierząt. Poza podobieństwami świata roślinnego i zwierzęcego, tereny te łączą zbliżone warunki klimatyczne.
- Spójność kulturowa** – na obszarze LGD „Bory Tucholskie” wykształciła się kultura zwana borowiacką. Jednolitość kulturowa tego obszaru przejawia się m.in. w kultywowaniu podobnych tradycji, zwyczajów, występowaniem wspólnej gwary, charakterystycznych dla regionu potraw. Tworzą tutaj ludowi artyści – hafciarki, malarze, rzeźbiarze. Ważnym elementem spójności kulturowej są wspólne doświadczenia historyczne.
- Spójność gospodarcza** - cały obszar objęty LSR leży w strefie, w której nie rozwija się przemysł uciążliwy dla środowiska, a do działalności o ponadprzeciętnym (w stosunku do liczby mieszkańców) poziomie rozwoju zaliczyć należy natomiast leśnictwo i przemysł drzewny.
- Spójność rolnicza** – determinowane przez warunki terenowe rolnictwo wykształciło podobny we wszystkich gminach model produkcji rolnej opartej na mało wymagających uprawach oraz hodowli trzody chlewnej zdecydowanie większej, niż hodowla bydła mlecznego.

Rozdrobnienie sieci osadniczej oraz duże zalesienie wpływa na mniejszą powierzchnię gospodarstw, a udziały gruntów w poszczególnych klasach bonitacyjnych wskazują na relatywnie małą przydatność gleb.

- **Spójność turystyczna** – jednolitość walorów turystycznych uwarunkowanych walorami geograficznymi i przyrodniczymi (położenie na terenie Borów Tucholskich, rzeki Brda i Wda).

7. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć

Zgodnie ze specyfiką podejścia Leader, Lokalna Strategia Rozwoju posiada charakter zintegrowany. Podejście zintegrowane dotyczy:

- spójności pomiędzy poszczególnymi celami i przedsięwzięciami. Rozwój turystyki (cel I) jest niemożliwy bez inwestowania w sferę społeczną (cel II) - działania typowo inwestycyjne powinny być poparte działaniami nakierowanymi na zwiększanie umiejętności i zmiany postaw mieszkańców.
- związków pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w realizacji LSR. W poszczególnych przedsięwzięciach zaplanowano operacje skierowane do wszystkich sektorów, czyli: samorządów (budowa i modernizacja infrastruktury turystycznej, sportowej i kulturalnej), rolników (rozwój usług agroturystycznych i innych, opartych o produkty lokalne), przedsiębiorców (usługi związane z obsługą ruchu turystycznego, rozwojem bazy noclegowej i gastronomicznej) oraz sektora pozarządowego (np.: organizacja imprez i działań promocyjnych).
- wykorzystania różnych zasobów lokalnych do realizacji celów strategii. Zarówno rozwój turystyki, jak i rozwój społeczny obszaru Borów Tucholskich oparty ma być na zasobach przyrodniczych (kompleksy leśne, zbiorniki i cieki wodne), dziedzictwie kulturowym (sprzedaż produktów lokalnych, tradycyjne rękodzielnictwo, tradycje kulinarne) i zasobach ludzkich (wsparcie zespołów kulturalnych).

8. Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć

Innowacyjny charakter proponowanych w LSR przedsięwzięć i operacji dotyczy:

- **powiązania zaproponowanych innowacyjnych rozwiązań z wykorzystaniem lokalnych zasobów**

Lokalne zasoby przyrodnicze od dawna wykorzystywane są do rozbudowywania funkcji turystycznej obszaru. Jednakże w LSR zaplanowano możliwość stworzenia na ich podstawie nowych usług turystycznych jak np. trasy do nordic walking. Z doświadczeń w realizacji II Schematu Pilotażowego Programu Leadera + wynikało, że bogate tradycje kulturowe na naszym obszarze nie w pełni są wykorzystane dla rozwoju obszarów wiejskich. Zaplanowano więc w LSR przedsięwzięcia zmierzające do umocnienia i upowszechniania działań dotyczących tematyki produktów lokalnych i związanym z tym rozwojem produkcji i usług. W celu umożliwienia transferu adaptacji i innowacji z tej dziedziny zaplanowano także wyjazdy studyjne, które dotyczyć będą nowych sposobów wykorzystania lokalnych zasobów.

Dla prawidłowego rozwoju obszaru niezbędne jest zaangażowanie w ten proces lokalnej społeczności, dlatego też zaplanowano przedsięwzięcia przyczyniające się do wzrostu kapitału ludzkiego. Podnoszenie świadomości społeczności lokalnej następować będzie między innymi poprzez organizację szkoleń i innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym dla podmiotów z obszaru objętego LSR. Nowatorski charakter będą miały np. szkolenia dla przewodników po regionie.

- **opisania innowacyjnych, niestosowanych wcześniej na danym obszarze rozwiązań w ramach realizowanych operacji**

Zgodnie z założeniami LSR wspierane będzie kreowanie nowych produktów turystycznych, także takich, które do tej pory nie występowały na naszym terenie lub występowały sporadycznie. Dotyczy to budowy tras do nordic-walking, zagospodarowania terenów dawnych grodzisk, tworzenia wiosek tematycznych.

- **możliwości stosowania zaprezentowanych innowacyjnych rozwiązań na innych obszarach**

Zastosowane na obszarze LGD „Bory Tucholskie” rozwiązania można z powodzeniem wykorzystać na innych obszarach.

9. Określenie procedury oceny zgodności operacji z LSR, procedury wyboru operacji przez LGD, procedury odwołania od rozstrzygnięć organu decyzyjnego w sprawie wyboru operacji w ramach działania, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 21 ustawy z dnia 7 marca 2007r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, kryteriów, na podstawie których jest oceniana zgodność operacji z LSR, oraz kryteriów wyboru operacji, a także procedury zmiany tych kryteriów

W rozdziale tym określono w formie opisowej, graficznej i tabelarycznej następujące procedury:

- ogólną procedurę wyboru operacji;
- oceny zgodności operacji z LSR
- oceny operacji na podstawie lokalnych kryteriów
- zmiany kryteriów zgodności z LSR oraz lokalnych kryteriów wyboru
- odwołania się wnioskodawców od rozstrzygnięć Rady Decyzyjnej w sprawie wyboru operacji

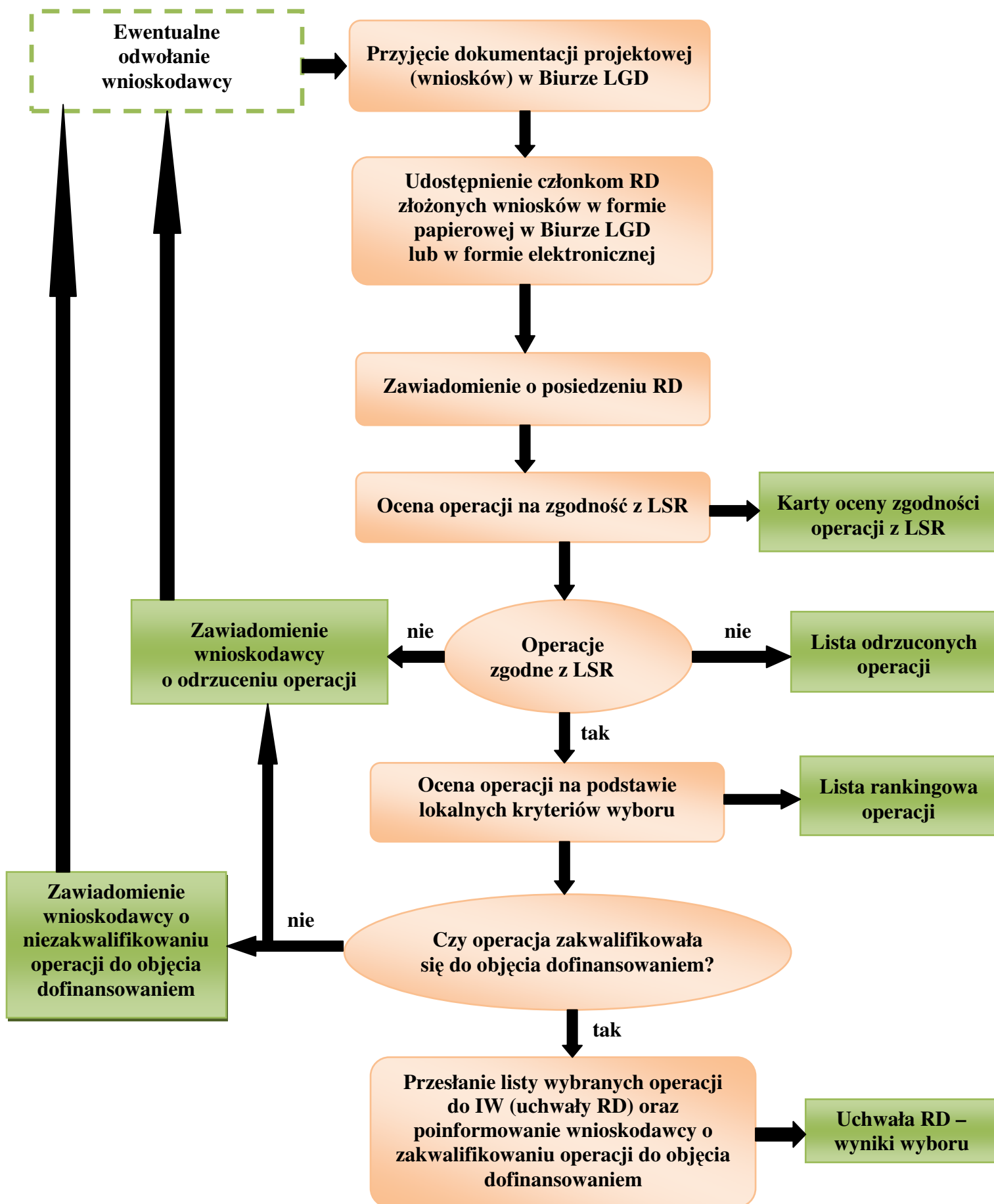
Opisane procedury zawierają wzory kart oceny zgodności operacji z LSR, kart oceny operacji z LSR, kart oceny operacji wg lokalnych kryteriów, instrukcje ich wypełniania oraz wzory pism stosowanych podczas dokonywania oceny zgodności operacji z LSR oraz wybór operacji.

Ogólna procedura wyboru operacji

Wersja opisowa ogólnej procedury wyboru operacji:

1. Konkurs na dofinansowanie operacji w ramach LSR ogłaszany jest przez Samorząd Województwa na wniosek Lokalnej Grupy Działania.
2. Wnioski składane są przez beneficjentów w Biurze LGD. Pracownik Biura przyjmuje wnioski i nadaje im numer, zgodnie z rejestrem wniosków.
3. Wnioski udostępniane są członkom Rady Decyzyjnej w formie papierowej w Biurze LGD lub w formie elektronicznej.
4. Członkowie Rady zawiadamiani są o terminie posiedzenia Rady.
5. Podczas posiedzenia Rady wnioski oceniane są pod kątem zgodności z LSR. Wnioski niezgodne z LSR nie podlegają dalszej ocenie.
6. Wnioski zgodne z LSR oceniane są na podstawie lokalnych kryteriów.
7. Po zakończeniu oceny tworzy się listę rankingową operacji, a następnie na jej podstawie listę operacji zakwalifikowanych do finansowania (do wysokości środków w danym konkursie).
8. Listę operacji zakwalifikowanych do finansowania przesyła się do Instytucji Wdrażającej.
9. Wnioskodawcy są informowani o wynikach oceny operacji i możliwości odwołania.

Wersja graficzna ogólnej procedury wyboru operacji:

Wersja opisowa procedury oceny zgodności operacji z LSR:

Procedura oceny zgodności operacji z LSR polega na dokonaniu przez członków Rady Decyzyjnej (RD) oceny zgodności celów i zakresu operacji z celami ogólnymi, szczegółowymi i przedsięwzięciami zapisanymi w LSR. Ocena zgodności z LSR jest dokonywana indywidualnie przez członków RD (na podstawie instrukcji) poprzez wypełnienie imiennej karty oceny zgodności operacji z LSR.

Na karcie oceny zgodności operacji z LSR znajdują się następujące pytania:

1. Czy realizacja projektu / operacji przyczyni się do osiągnięcia celów ogólnych LSR?
2. Czy realizacja projektu / operacji przyczyni się do osiągnięcia celów szczegółowych LSR?
3. Czy realizacja projektu / operacji jest zgodna z przedsięwzięciami zaplanowanymi w LSR?

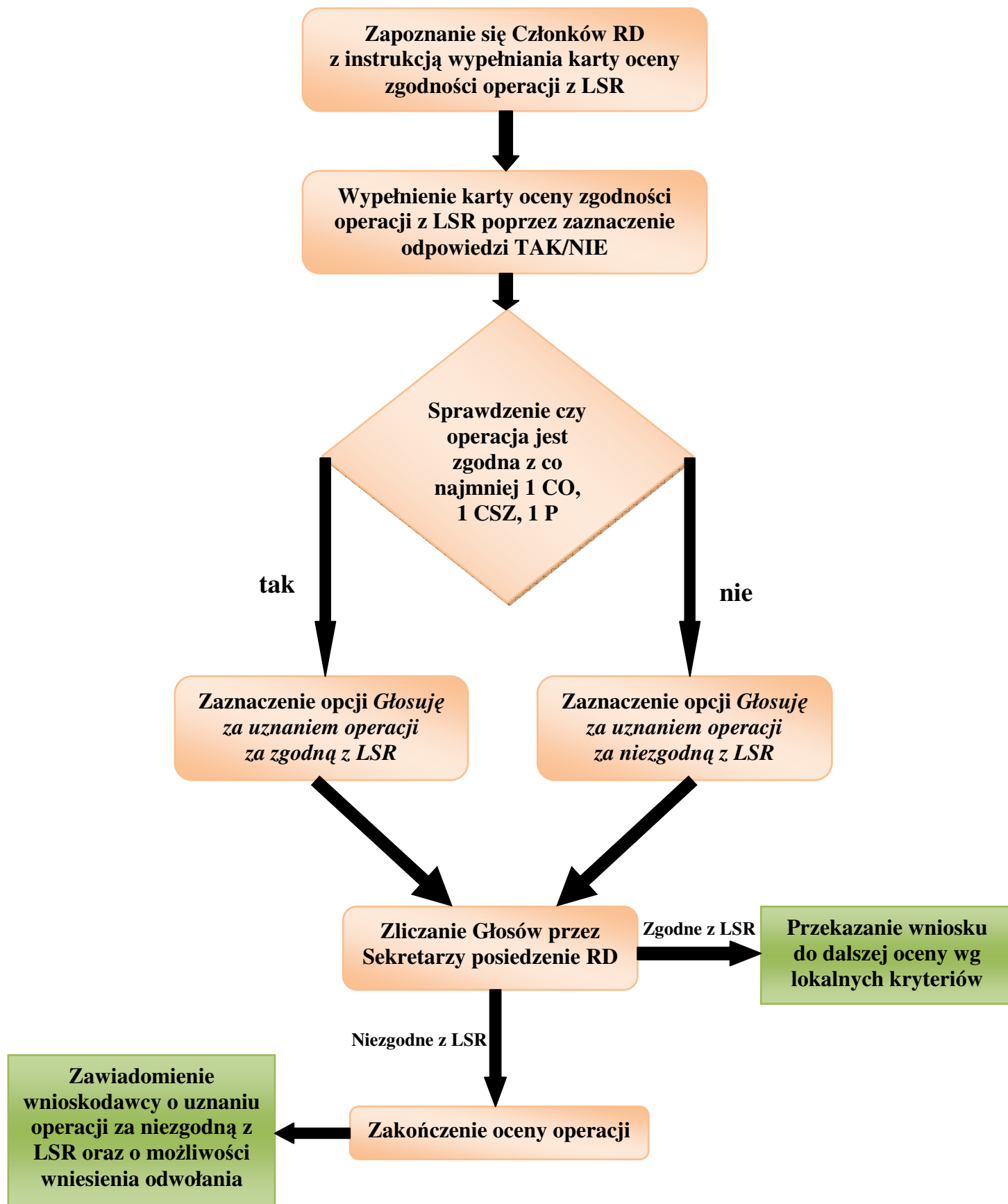
Operacja zostanie uznana za zgodną z LSR jeżeli będzie zgodna z: co najmniej jednym celem ogólnym, co najmniej jednym celem szczegółowym oraz co najmniej jednym przedsięwzięciem zapisanym w LSR.

Głos w sprawie uznania operacji za zgodną z LSR oddaje się przez skreślenie jednej z opcji zaznaczonych gwiazdką w zawartym na karcie oceny operacji sformułowaniu: **”Głosuję za uznaniem/nieuznaniem operacji za zgodną z LSR”**

Do dalszej oceny zostaną przekazane operacje uznane za zgodne z LSR bezwzględną większością głosów (50%+1), oddanych przez członków RD (zgodnie z § 27 ust. 4 Regulaminu RD).

Uznanie operacji za zgodną z LSR skutkuje przekazaniem operacji do dalszej oceny wg lokalnych kryteriów wyboru. Operacja, która nie zostanie uznana za zgodną z LSR nie podlega dalszej ocenie i zostaje zwrócona wnioskodawcy. Wnioskodawca ma prawo wnieść odwołanie zgodnie z procedurą.

Wersja graficzna procedury oceny zgodności operacji z LSR:

Wersja tabelaryczna procedury oceny zgodności operacji z LSR:

Stanowisko	Proces	Zakres czynności	Stosowane wzory dokumentów
Członek Rady	PROCEDURA OCENY ZGODNOŚCI OPERACJI Z LSR	Zapoznanie się Członków RD z instrukcją wypełniania karty oceny zgodności operacji z LSR	Karta oceny zgodności operacji z LSR/instrukcja wypełniania karty
		Wypełnienia karty oceny zgodności operacji z LSR poprzez zaznaczenie odpowiedzi TAK/NIE	Karta oceny zgodności operacji z LSR
		Sprawdzenie czy operacja jest zgodna z co najmniej 1CO, 1CSZ, 1P	Karta oceny zgodności operacji z LSR
		Zaznaczenie opcji <i>Głosuję za uznaniem operacji za zgodną/niezgodną z LSR</i>	Karta oceny zgodności operacji z LSR
Sekretarz RD		Zliczenie głosów przez Sekretarza posiedzenia RD	-
Członkowie Rady		Przekazanie wniosku do dalszej oceny wg lokalnych kryteriów	-
		Zakończenie oceny operacji jeśli niezgodna z LSR	-
Biuro LGD		Zawiadomienie wnioskodawcy o możliwości wniesienia odwołania	Wzór pisma do wnioskodawcy o niezgodności operacji z LSR

Wzór karty oceny zgodności operacji z LSR:

Miejsce na pieczętkę	KARTA OCENY zgodności operacji z LSR	
Numer wniosku	IMIĘ i NAZWISKO lub NAZWA WNIOSKODAWCY	
NAZWA/TYTUŁ WNIOSKOWANEJ OPERACJI		
DZIAŁANIE PROW 2007-2013 W RAMACH WDRAŻANIA LSR	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw Odnowa i rozwój wsi Małe projekty	
1. Czy realizacja projektu/operacji przyczyni się do osiągnięcia celów ogólnych LSR?		
celu 1:	TAK	NIE
celu 2:	TAK	NIE
2. Czy realizacja projektu/operacji przyczyni się do osiągnięcia celów szczegółowych LSR?		
celu 1.1:	TAK	NIE
celu 1.2:	TAK	NIE
celu 1.3:	TAK	NIE
celu 1.4:	TAK	NIE
celu 2.1:	TAK	NIE
celu 2.2:	TAK	NIE
celu 2.3:	TAK	NIE

3. Czy realizacja projektu/operacji jest zgodna z przedsięwzięciami zaplanowanymi w LSR?		
przedsięwzięciem I:		
TAK		NIE
przedsięwzięciem II:		
TAK		NIE
przedsięwzięciem III:		
TAK		NIE
przedsięwzięciem IV:		
TAK		NIE
UZASADNIENIE ZGODNOŚCI PROJEKTU/OPERACJI Z ZAZNACZONYMI PRZEDSIĘWZIĘCIAMI W LSR		
IMIĘ I NAZWISKO CZŁONKA RADY DECYZYJNEJ		
Głosuję za uznaniem/nie uznaniem* operacji za zgodną z LSR		
MIEJSCE:	DATA:	CZYTELNY PODPIS:

*Niepotrzebne skreślić

INSTRUKCJA WYPEŁNIANIA KARTY:

1. Pola zaciemnione wypełnia biuro LGD przed rozpoczęciem procesu oceny.
2. Pola białe wypełnia Członek Rady biorący udział w ocenie zgodności.
3. Kartę należy wypełnić piórem lub długopisem.
4. W odniesieniu do **każdego** celu i przedsięwzięcia wyszczególnionego w punktach 1, 2, 3 należy zaznaczyć odpowiedź „tak” lub „nie”, poprzez postawienie znaku „X” w odpowiednim polu.

Operację można uznać za zgodną z LSR, gdy z odpowiedzi udzielonych na pytania 1, 2, 3 wynika, że jej realizacja przyczynia się do osiągnięcia co najmniej jednego celu ogólnego LSR, co najmniej jednego celu szczegółowego LSR oraz, że jest ona zgodna z co najmniej jednym przedsięwzięciem planowanym w ramach LSR.

5. Niewpisanie imienia, nazwiska, miejsca, daty i czytelnego podpisu skutkuje nieważnością karty.

Procedura oceny operacji na podstawie lokalnych kryteriów

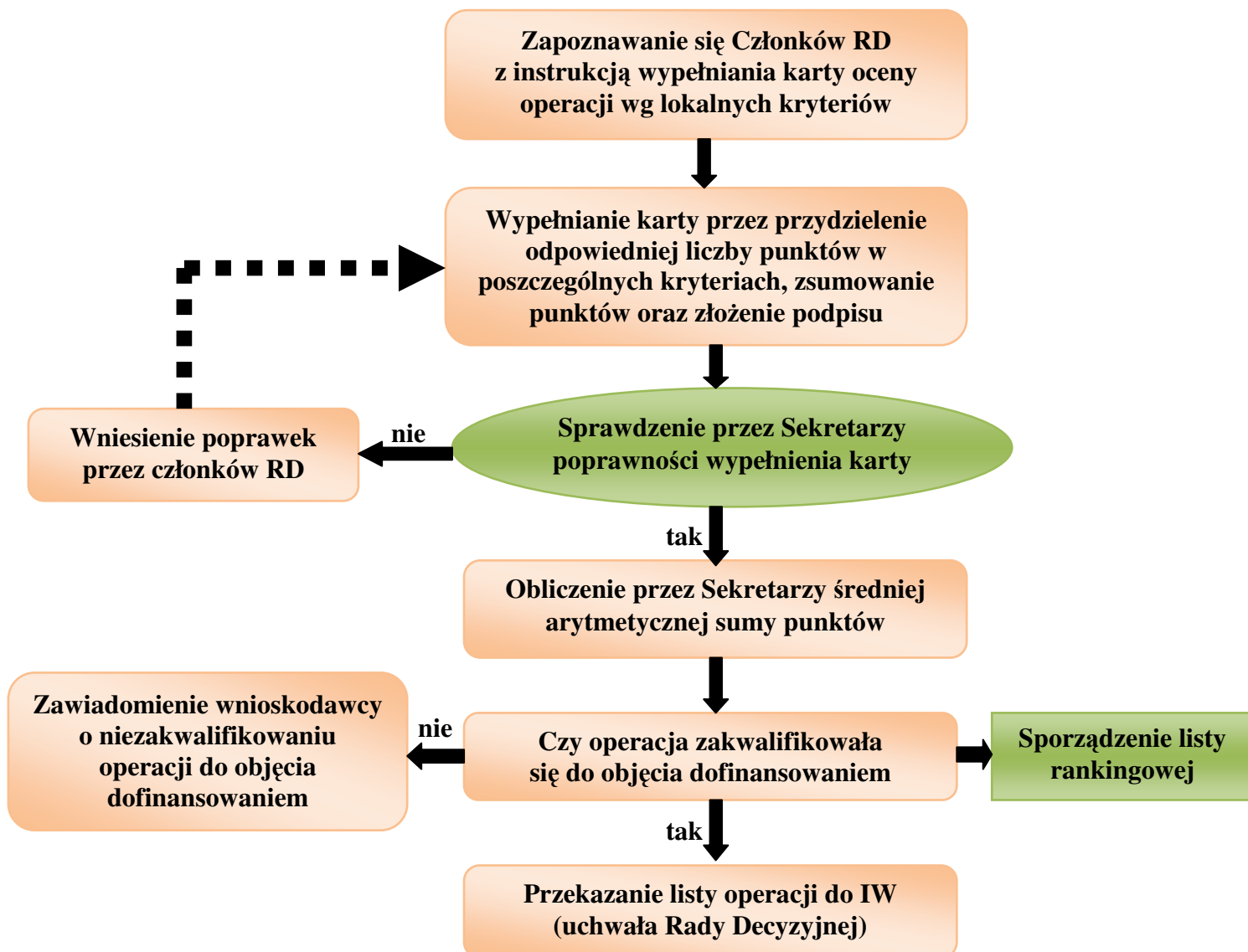
Wersja opisowa procedury oceny operacji na podstawie lokalnych kryteriów:

Procedura oceny na podstawie lokalnych kryteriów wyboru polega na dokonaniu oceny operacji zakwalifikowanych wcześniej, jako zgodnych z LSR na podstawie specyficznych dla danej LGD lokalnych kryteriów wyboru. Jej zasadniczym celem jest wybór operacji, które w największym stopniu mogą realizować założenia LSR.

Ze względu na różne cele i charakter poszczególnych działań (odnowa wsi, różnicowanie, mikroprzedsiębiorstwa oraz małe projekty) stosowane będą różne zestawy lokalnych kryteriów wyboru. Lokalne kryteria wyboru opisane są na kartach oceny operacji wg lokalnych kryteriów oraz w instrukcji wypełniania tych kart. Znajdują się tam również informacje o skali ocen dla poszczególnych kryteriów.

Ocena dokonywana jest indywidualnie przez członków RD na imiennych kartach oceny operacji wg. lokalnych kryteriów wyboru. Miejsce operacji na liście rankingowej określi średnia arytmetyczna wszystkich indywidualnych ocen. Wnioskodawcy są informowani o zakwalifikowaniu bądź niezakwalifikowaniu operacji do objęcia dofinansowaniem.

Wersja graficzna procedury oceny operacji na podstawie lokalnych kryteriów:

Wersja tabelaryczna procedury oceny operacji na podstawie lokalnych kryteriów:

Stanowisko	Proces	Zakres czynności	Stosowane wzory dokumentów
Członek Rady	PROCEDURA OCENY OPERACJI NA PODSTAWIE LOKALNYCH KRYTERIÓW	Zapoznanie się Członków RD z instrukcją wypełniania karty oceny operacji wg lokalnych kryteriów	Karta oceny operacji wg lokalnych kryteriów
Członek Rady		Wypełnienie karty przez przydzielenie odpowiedniej liczby punktów w poszczególnych kryteriach, zsumowanie punktów oraz złożenie podpisu	Karta oceny operacji wg lokalnych kryteriów
Sekretarz		Sprawdzenie przez Sekretarzy poprawności wypełnienia karty	Karta oceny operacji wg lokalnych kryteriów
Członek Rady		Wniesienie poprawek przez członków RD	Karta oceny operacji wg lokalnych kryteriów
Sekretarz		Obliczenie przez Sekretarzy średniej arytmetycznej sumy punktów	-
Rada Decyzyjna		Sprawdzenie czy operacja zakwalifikowała się do objęcia dofinansowaniem	-
Rada Decyzyjna		Sporządzenie listy rankingowej	-
Biuro LGD		Przekazanie listy operacji do IW (uchwała Rady Decyzyjnej)	-
Biuro LGD		Zawiadomienie wnioskodawcy o niezakwalifikowaniu się do objęcia dofinansowaniem	Wzór pisma o niezakwalifikowaniu operacji do objęcia dofinansowaniem

Lokalne kryteria wyboru operacji dla działań PROW w ramach wdrażania LSR

Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej:

L.p.	Kryterium	Opis	Punkty
1	Doświadczenie wnioskodawcy	Preferuje się wnioskodawców, którzy posiadają doświadczenie w realizacji projektów ze środków zewnętrznych	<ul style="list-style-type: none"> • powyżej 3 projektów – 3 pkt • 2–3 projekty – 2 pkt • 1 projekt – 1 pkt • żadnego projektu – 0 pkt
2	Osiągnięcie przyjętych w LSR wskaźników	Preferuje się operacje, które w największym stopniu przyczynią się do osiągnięcia wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania, określonych w Lokalnej Strategii Rozwoju	<ul style="list-style-type: none"> • 0 – 10 pkt

3	Wnioskowana kwota pomocy	Preferuje się operacje, których wnioskowana kwota nie przekroczy kwoty pomocy założonej w budżecie LSR	<ul style="list-style-type: none"> do 40 tys. zł – 5 pkt powyżej 40 tys. zł – 0 pkt
4	Komplementarność z innymi projektami	Preferuje się operacje powiązane/komplementarne z innymi projektami realizowanymi na obszarze wdrażania LSR	<ul style="list-style-type: none"> z więcej niż 3 projektami – 5 pkt z 2–3 projektami – 4 pkt z 1 projektem – 2 pkt z żadnym projektem – 0 pkt
5	Wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych i kulturowych	Preferuje się operacje zakładające największe wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych i kulturowych	<ul style="list-style-type: none"> 0 – 10 pkt
6	Powierzchnia gospodarstwa	Preferuje się wnioskodawców, którzy posiadają lub pracują w gospodarstwach rolnych o jak najniższej powierzchni.	<ul style="list-style-type: none"> do 5 ha – 5 pkt od 5 do 10 ha – 3 pkt od 10 do 15 ha – 1 pkt powyżej 15 ha – 0 pkt
7	Udział kwoty wkładu własnego	Preferuje się operacje, w których zakłada się najwyższy udział kwoty wkładu własnego do całkowitej wartości kosztów kwalifikowalnych operacji	<ul style="list-style-type: none"> powyżej 60% wkładu własnego – 6 pkt od 56 do 60% wkładu własnego – 4 pkt od 51 do 55% wkładu własnego – 2 pkt 50% wkładu własnego – 0 pkt
8	Członkostwo w LGD „Bory Tucholskie”	Preferuje się wnioskodawców, którzy są członkami Lokalnej Grupy Działania „Bory Tucholskie” od co najmniej roku, licząc od daty złożenia wniosku na realizację operacji.	<ul style="list-style-type: none"> wnioskodawca jest członkiem LGD od co najmniej roku – 5 pkt wnioskodawca jest członkiem LGD mniej niż rok lub nie jest członkiem LGD – 0 pkt
9	Wsparcie na realizację innej operacji	Preferuje się Wnioskodawców, którzy nie otrzymali do tej pory wsparcia na realizację innej operacji w ramach LSR	<ul style="list-style-type: none"> nie otrzymał – 5 pkt otrzymał – 0 pkt
			MAX: 54 pkt

Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw:

L.p.	Kryterium	Opis	Punkty
1	Doświadczenie wnioskodawcy	Preferuje się wnioskodawców, którzy posiadają doświadczenie w realizacji projektów ze środków zewnętrznych	<ul style="list-style-type: none"> powyżej 3 projektów – 3 pkt 2–3 projekty – 2 pkt 1 projekt – 1 pkt żadnego projektu – 0 pkt

2	Osiągnięcie przyjętych w LSR wskaźników	Preferuje się operacje, które w największym stopniu przyczynią się do osiągnięcia wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania, określonych w Lokalnej Strategii Rozwoju	<ul style="list-style-type: none"> • 0 – 10 pkt
3	Wnioskowana kwota pomocy	Preferuje się operacje, których wnioskowana kwota nie przekroczy kwoty pomocy założonej w budżecie LSR	<ul style="list-style-type: none"> • do 50 tys. zł – 5 pkt • powyżej 50 tys. zł – 0 pkt
4	Komplementarność z innymi projektami	Preferuje się operacje powiązane/komplementarne z innymi projektami realizowanymi na obszarze wdrażania LSR	<ul style="list-style-type: none"> • z więcej niż 3 projektami – 5 pkt • z 2–3 projektami – 4 pkt • z 1 projektem – 2 pkt • z żadnym projektem – 0 pkt
5	Utworzenie miejsc pracy	Preferuje się operacje powodujące utworzenie w przeliczeniu na pełne etaty więcej niż 1 miejsca pracy	<ul style="list-style-type: none"> • powyżej 1 miejsca pracy – 10 pkt • 1 miejsce pracy – 5 pkt
6	Wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych i kulturowych	Preferuje się operacje zakładające największe wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych i kulturowych	<ul style="list-style-type: none"> • 0 – 10 pkt
7	Liczba pracowników	Preferuje się wnioskodawców, którzy w ostatnim roku obrotowym zatrudniali średniorocznie nie więcej niż 2 pracowników w przeliczeniu na pełne etaty	<ul style="list-style-type: none"> • Nie więcej niż 2 pracowników – 5 pkt • Powyżej 2 pracowników – 0 pkt
8	Udział kwoty wkładu własnego	Preferuje się operacje, w których zakłada się najwyższy udział kwoty wkładu własnego do całkowitej wartości kosztów kwalifikowalnych operacji	<ul style="list-style-type: none"> • powyżej 60 % wkładu własnego – 6 pkt • od 56 do 60% wkładu własnego – 4 pkt • od 51 do 55% wkładu własnego – 2 pkt • 50% wkładu własnego – 0 pkt
9	Członkostwo w LGD „Bory Tucholskie”	Preferuje się wnioskodawców, którzy są członkami Lokalnej Grupy Działania „Bory Tucholskie” od co najmniej roku, licząc od daty złożenia wniosku na dofinansowanie operacji.	<ul style="list-style-type: none"> • wnioskodawca jest członkiem LGD od co najmniej roku – 5 pkt • wnioskodawca jest członkiem LGD mniej niż rok lub nie jest członkiem LGD – 0 pkt
10	Wsparcie na realizację innej operacji	Preferuje się Wnioskodawców, którzy nie otrzymali do tej pory wsparcia na realizację innej operacji w ramach LSR	<ul style="list-style-type: none"> • nie otrzymał – 5 pkt • otrzymał – 0 pkt
			MAX: 64 pkt

Odnowa i rozwój wsi:

L.p.	Kryterium	Opis	Punkty
1	Doświadczenie wnioskodawcy	Preferuje się wnioskodawców, którzy posiadają doświadczenie w realizacji projektów ze środków zewnętrznych	<ul style="list-style-type: none"> • powyżej 3 projektów – 3 pkt • 2–3 projekty – 2 pkt • 1 projekt – 1 pkt • żadnego projektu – 0 pkt
2	Osiągnięcie przyjętych w LSR wskaźników	Preferuje się operacje, które w największym stopniu przyczynią się do osiągnięcia wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania, określonych w Lokalnej Strategii Rozwoju	<ul style="list-style-type: none"> • 0 – 10 pkt
3	Komplementarność z innymi projektami	Preferuje się operacje powiązane/komplementarne z innymi projektami realizowanymi na obszarze wdrażania LSR	<ul style="list-style-type: none"> • z więcej niż 3 projektami – 5 pkt • z 2–3 projektami – 4 pkt • z 1 projektem – 2 pkt • z żadnym projektem – 0 pkt
4	Wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych i kulturowych	Preferuje się operacje zakładające największe wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych i kulturowych	<ul style="list-style-type: none"> • 0 – 10 pkt
5	Udział kwoty wkładu własnego	Preferuje się operacje, w których zakłada się najwyższy udział kwoty wkładu własnego do całkowitej wartości kosztów kwalifikowalnych operacji	<ul style="list-style-type: none"> • powyżej 35% wkładu własnego – 6 pkt • od 30 do 35% wkładu własnego – 4 pkt • od 25 do 30% wkładu własnego – 2 pkt • 25% wkładu własnego – 0 pkt
6	Członkostwo w LGD „Bory Tucholskie”	Preferuje się wnioskodawców, którzy są członkami Lokalnej Grupy Działania „Bory Tucholskie” od co najmniej roku, licząc od daty złożenia wniosku na dofinansowanie operacji.	<ul style="list-style-type: none"> • wnioskodawca jest członkiem LGD od co najmniej roku – 5 pkt • wnioskodawca jest członkiem LGD mniej niż rok lub nie jest członkiem LGD – 0 pkt
			MAX: 39 pkt

Małe projekty:

L.p.	Kryterium	Opis	Punkty
1	Doświadczenie wnioskodawcy	Preferuje się wnioskodawców, którzy posiadają doświadczenie w realizacji projektów ze środków zewnętrznych	<ul style="list-style-type: none"> • powyżej 3 projektów – 3 pkt • 2–3 projekty – 2 pkt • 1 projekt – 1 pkt • żadnego projektu – 0 pkt
2	Partnerzy	Preferuje się operacje, które będą realizowane z udziałem partnerów	<ul style="list-style-type: none"> • Więcej niż 3 partnerów – 6 pkt • 2-3 partnerów – 4 pkt

			<ul style="list-style-type: none"> • 1 partner – 2 pkt • Nie przewidziano udziału partnerów – 0 pkt
3	Osiągnięcie przyjętych w LSR wskaźników	Preferuje się operacje, które w największym stopniu przyczynią się do osiągnięcia wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania, określonych w Lokalnej Strategii Rozwoju	<ul style="list-style-type: none"> • 0 – 10 pkt
4	Wnioskowana kwota pomocy	Preferuje się operacje, których wnioskowana kwota nie przekroczy kwoty pomocy założonej w budżecie LSR	<ul style="list-style-type: none"> • do 20 tys. zł – 5 pkt • powyżej 20 tys. zł – 0 pkt
5	Komplementarność z innymi projektami	Preferuje się operacje powiązane/komplementarne z innymi projektami realizowanymi na obszarze wdrażania LSR	<ul style="list-style-type: none"> • z więcej niż 3 projektami – 5 pkt • z 2–3 projektami – 4 pkt • z 1 projektem – 2 pkt • z żadnym projektem – 0 pkt
6	Wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych i kulturowych	Preferuje się operacje zakładające największe wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych i kulturowych	<ul style="list-style-type: none"> • 0 – 10 pkt
7	Udział kwoty wkładu własnego	Preferuje się operacje, w których zakłada się najwyższy udział kwoty wkładu własnego do całkowitej wartości kosztów kwalifikowalnych operacji	<ul style="list-style-type: none"> • powyżej 35% wkładu własnego – 6 pkt • od 31 do 35% wkładu własnego – 3 pkt • od 30% wkładu własnego – 0 pkt
8	Członkostwo w LGD „Bory Tucholskie”	Preferuje się wnioskodawców, którzy są członkami Lokalnej Grupy Działania „Bory Tucholskie” od co najmniej roku, licząc od daty złożenia wniosku na dofinansowanie operacji.	<ul style="list-style-type: none"> • wnioskodawca jest członkiem LGD od co najmniej roku – 5 pkt • wnioskodawca jest członkiem LGD mniej niż rok lub nie jest członkiem LGD – 0 pkt
9	Wsparcie na realizację innej operacji	Preferuje się Wnioskodawców, którzy nie otrzymali do tej pory wsparcia na realizację innej operacji w ramach LSR	<ul style="list-style-type: none"> • nie otrzymał – 5 pkt • otrzymał – 0 pkt
			MAX: 55 pkt

Wzory karty oceny operacji wg lokalnych kryteriów:

- Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej:

Miejsce na pieczętkę	Karta oceny operacji wg lokalnych kryteriów	
DZIAŁANIE PROW 2007-2013 W RAMACH WDRAŻANIA LSR	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	
NUMER WNIOSKU:	IMIĘ I NAZWISKO lub NAZWA WNIOSKODAWCY	
NAZWA/TYTUŁ WNIOSKOWANEJ OPERACJI		
IMIĘ I NAZWISKO CZŁONKA RADY DECYZYJNEJ		
Lokalne kryteria wyboru operacji	Możliwa liczba punktów	Przyznane punkty
1. Wnioskodawca zrealizował dotychczas ze środków zewnętrznych: <ul style="list-style-type: none">• powyżej 3 projektów• 2-3 projekty• 1 projekt• żadnego projektu	3 pkt 2 pkt 1 pkt 0 pkt	
2. Realizacja operacji przyczyni się do osiągnięcia przyjętych w LSR wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania.	0–10 pkt	
3. Wnioskowana kwota pomocy wynosi: <ul style="list-style-type: none">• do 40 tys.• powyżej 40 tys.	5 pkt 0 pkt	
4. Operacja jest powiązana/komplementarna z innymi projektami realizowanymi na obszarze wdrażania LSR: <ul style="list-style-type: none">• z więcej niż 3 projektami• z 2-3 projektami• z 1 projektem• z żadnym projektem	5 pkt 4 pkt 2 pkt 0 pkt	

5. Operacja zakłada wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych i kulturowych	0–10 pkt	
6. Powierzchnia gospodarstwa, które posiada lub w którym pracuje wnioskodawca wynosi: <ul style="list-style-type: none"> • do 5 ha • od 5 do 10 ha • od 10 do 15 ha • powyżej 15 ha 	5 pkt 3 pkt 1 pkt 0 pkt	
7. Udział kwoty wkładu własnego do całkowitej wartości kosztów kwalifikowanych operacji: <ul style="list-style-type: none"> • powyżej 60% wkładu własnego • powyżej 55% do 60% wkładu własnego • powyżej 50% do 55% wkładu własnego • 50% wkładu własnego 	6 pkt 4 pkt 2 pkt 0 pkt	
8. Członkostwo w Lokalnej Grupie Działania „Bory Tucholskie” <ul style="list-style-type: none"> • Wnioskodawca jest członkiem LGD od co najmniej roku • Wnioskodawca jest członkiem LGD mniej niż rok lub nie jest członkiem LGD 	5 pkt 0 pkt	
9. Wnioskodawca otrzymał dotychczas wsparcie na realizację innej operacji w ramach LSR: <ul style="list-style-type: none"> • nie otrzymał • otrzymał 	5 pkt 0 pkt	
SUMA PUNKTÓW		
..... <i>Data</i> <i>czytelny podpis członka Rady</i>	

**INSTRUKCJA WYPEŁNIANIA KARTY OCENY OPERACJI WG LOKALNYCH KRYTERIÓW
DZIAŁANIE: RÓŻNICOWANIE W KIERUNKU DZIAŁANOŚCI NIEROLNICZEJ**

1. Pola zaciemnione wypełnia biuro LGD przed rozpoczęciem procesu oceny.
2. Pola białe wypełnia Członek Rady biorący udział w ocenie zgodności.
3. Kartę należy wypełnić piórem lub długopisem.
4. Niewpisanie imienia, nazwiska, daty i czytelnego podpisu skutkuje nieważnością karty.

RODZAJE LOKALNYCH KRYTERIÓW WYBORU OPERACJI:

Ad. 1. Preferuje się wnioskodawców, którzy posiadają doświadczenie w realizacji projektów ze środków zewnętrznych.

Przez środki zewnętrzne rozumie się środki publiczne (zgodnie z Ustawą o finansach publicznych) oraz inne środki pochodzące z dotacji od fundacji, stowarzyszeń i związków stowarzyszeń. Pod uwagę bierze się projekty, których realizacja zakończyła się w ciągu ostatnich 5 lat od daty złożenia wniosku. W celu potwierdzenia realizacji projektu Wnioskodawca wraz z wnioskiem zobowiązany jest złożyć: informację od grantodawcy o rozliczeniu projektu lub w przypadku braku takiej informacji umowę na realizację projektu wraz z oświadczeniem Wnioskodawcy o prawidłowym rozliczeniu otrzymanego dofinansowania.

Punktacja:

- powyżej 3 projektów	3 pkt
- 2-3 projekty	2 pkt
- 1 projekt	1 pkt
- żadnego projektu	0 pkt

Ad. 2. Preferuje się operacje, które w największym stopniu przyczynią się do osiągnięcia wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania, określonych w Lokalnej Strategii Rozwoju.

Punktacja: 0 - 10 pkt.

Ad. 3. Preferuje się operacje, których wnioskowana kwota nie przekroczy kwoty pomocy założonej w budżecie LSR.

Punktacja:

- do 40 tys. zł	5 pkt
- powyżej 40 tys. zł	0 pkt

Ad. 4. Preferuje się operacje powiązane/komplementarne z innymi projektami realizowanymi na obszarze wdrażania LSR.

Pod uwagę bierze się projekty, których realizacja zakończyła się w ciągu ostatnich 5 lat od daty złożenia wniosku oraz projekty aktualnie realizowane. W celu potwierdzenia komplementarności projektu Wnioskodawca wraz z wnioskiem zobowiązany jest złożyć pisemną informację zawierającą dane dotyczące projektów, z którymi operacja jest komplementarna (m.in. nazwa projektu, wnioskodawcy, czas realizacji i zakres projektu)

Punktacja:

- z więcej niż 3 projektami	5 pkt
- z 2-3 projektami	4 pkt

- z 1 projektem 2 pkt
- z żadnym projektem 0 pkt

Ad. 5. Preferuje się operacje zakładające jak największe wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych.

Punktacja: 0-10 pkt

Ad. 6. Preferuje się wnioskodawców, którzy posiadają lub pracują w gospodarstwach rolnych o jak najniższej powierzchni. W celu potwierdzenia wielkości gospodarstwa Wnioskodawca wraz z wnioskiem zobowiązany jest złożyć zaświadczenie z Urzędu Gminy o powierzchni gospodarstwa, zgodnie ze stanem na dzień ogłoszenia konkursu.

Punktacja:

- do 5 ha 5 pkt
- od 5 do 10 ha 3 pkt
- od 10 do 15 ha 1 pkt
- powyżej 15 ha 0 pkt

Ad. 7. Preferuje się operacje, w których zakłada się jak najwyższy udział kwoty wkładu własnego do całkowitej wartości kosztów kwalifikowanych operacji.

Punktacja:

- powyżej 60% wkładu własnego 6 pkt
- powyżej 55 do 60% wkładu własnego 4 pkt
- powyżej 51 do 55% wkładu własnego 2 pkt
- 50% wkładu własnego 0 pkt

Ad. 8. Preferuje się Wnioskodawców, którzy są członkami Lokalnej Grupy Działania „Bory Tucholskie” od co najmniej roku, licząc od daty złożenia wniosku. Członkostwo w LGD weryfikuje się na podstawie Uchwały Walnego Zebrania Delegatów w sprawie przyjęcia nowych członków.

Punktacja:

- wnioskodawca jest członkiem LGD od co najmniej roku 5 pkt
- wnioskodawca jest członkiem LGD mniej niż rok lub nie jest członkiem LGD 0 pkt

Ad. 9. Preferuje się Wnioskodawców, którzy nie otrzymali do tej pory wsparcia na realizację innej operacji w ramach LSR. Za otrzymanie wsparcia uznaje się fakt podpisania do dnia składania wniosku umowy na realizację operacji. Wnioskodawca wraz z wnioskiem zobowiązany jest złożyć oświadczenie o otrzymaniu bądź nie otrzymaniu wsparcia (podpisania umowy).

Punktacja:

- nie otrzymał 5 pkt
- otrzymał 0 pkt

- Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw:

Miejsce na pieczętę	Karta oceny operacji wg lokalnych kryteriów	
DZIAŁANIE PROW 2007-2013 W RAMACH WDRAŻANIA LSR	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	
NUMER WNIOSKU:	IMIĘ I NAZWISKO lub NAZWA WNIOSKODAWCY	
NAZWA/TYTUŁ WNIOSKOWANEJ OPERACJI		
IMIĘ I NAZWISKO CZŁONKA RADY DECYZYJNEJ		
Lokalne kryteria wyboru operacji	Możliwa liczba punktów	Przyznane punkty
1. Wnioskodawca zrealizował dotychczas ze środków zewnętrznych: <ul style="list-style-type: none"> • powyżej 3 projektów • 2-3 projekty • 1 projekt • żadnego projektu 	3 pkt 2 pkt 1 pkt 0 pkt	
2. Realizacja operacji przyczyni się do osiągnięcia przyjętych w LSR wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania.	0–10 pkt	
3. Wnioskowana kwota pomocy wynosi: <ul style="list-style-type: none"> • do 50 tys. • powyżej 50 tys. 	5 pkt 0 pkt	
4. Operacja jest powiązana/komplementarna z innymi projektami realizowanymi na obszarze wdrażania LSR: <ul style="list-style-type: none"> • z więcej niż 3 projektami • z 2-3 projektami • z 1 projektem • z żadnym projektem 	5 pkt 4 pkt 2 pkt 0 pkt	
5. Realizacja operacji spowoduje utworzenie w przeliczeniu na pełne etaty średniorocznie		

<ul style="list-style-type: none"> • powyżej 1 miejsca pracy 	10 pkt	
<ul style="list-style-type: none"> • 1 miejsce pracy 	5 pkt	
6. Operacja zakłada wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych i kulturowych	0–10 pkt	
7. W ostatnim roku obrotowym wnioskodawca zatrudniał średniorocznie: <ul style="list-style-type: none"> • nie więcej niż 2 pracowników • powyżej 2 pracowników 	5 pkt 0 pkt	
8. Udział kwoty wkładu własnego do całkowitej wartości kosztów kwalifikowanych operacji: <ul style="list-style-type: none"> • powyżej 60% wkładu własnego • powyżej 55% do 60% wkładu własnego • powyżej 50% do 55% wkładu własnego • 50% wkładu własnego 	6 pkt 4 pkt 2 pkt 0 pkt	
9. Członkostwo w Lokalnej Grupie Działania „Bory Tucholskie” <ul style="list-style-type: none"> • Wnioskodawca jest członkiem LGD od co najmniej roku • Wnioskodawca jest członkiem LGD mniej niż rok lub nie jest członkiem LGD 	5 pkt 0 pkt	
10. Wnioskodawca otrzymał dotychczas wsparcie na realizację innej operacji w ramach LSR: <ul style="list-style-type: none"> • nie otrzymał • otrzymał 	5 pkt 0 pkt	
SUMA PUNKTÓW		
..... <i>Data</i> <i>czytelny podpis członka Rady</i>	

INSTRUKCJA WYPEŁNIANIA KARTY OCENY OPERACJI WG LOKALNYCH KRYTERIÓW
DZIAŁANIE: TWORZENIE I ROZWÓJ MIKROPRZEDSIĘBIORSTW

1. Pola zaciemnione wypełnia biuro LGD przed rozpoczęciem procesu oceny.
2. Pola białe wypełnia Członek Rady biorący udział w ocenie zgodności.
3. Kartę należy wypełnić piórem lub długopisem.
4. Niewpisanie imienia, nazwiska, daty i czytelnego podpisu skutkuje nieważnością karty.

RODZAJE LOKALNYCH KRYTERIÓW WYBORU OPERACJI:

Ad. 1. Preferuje się wnioskodawców, którzy posiadają doświadczenie w realizacji projektów ze środków zewnętrznych.

Przez środki zewnętrzne rozumie się środki publiczne (zgodnie z Ustawą o finansach publicznych) oraz inne środki pochodzące z dotacji od fundacji, stowarzyszeń i związków stowarzyszeń. Pod uwagę bierze się projekty, których realizacja zakończyła się w ciągu ostatnich 5 lat od daty złożenia wniosku. W celu potwierdzenia realizacji projektu Wnioskodawca wraz z wnioskiem zobowiązany jest złożyć: informację od grantodawcy o rozliczeniu projektu lub w przypadku braku takiej informacji umowę na realizację projektu wraz z oświadczeniem Wnioskodawcy o prawidłowym rozliczeniu otrzymanego dofinansowania.

Punktacja:

- powyżej 3 projektów	3 pkt
- 2-3 projekty	2 pkt
- 1 projekt	1 pkt
- żadnego projektu	0 pkt

Ad. 2. Preferuje się operacje, które w największym stopniu przyczynią się do osiągnięcia wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania, określonych w Lokalnej Strategii Rozwoju.

Punktacja: 0 - 10 pkt.

Ad. 3. Preferuje się operacje, których wnioskowana kwota nie przekroczy kwoty pomocy założonej w budżecie LSR.

Punktacja:

- do 50 tys. zł	5 pkt
- powyżej 50 tys. zł	0 pkt

Ad. 4. Preferuje się operacje powiązane/komplementarne z innymi projektami realizowanymi na obszarze wdrażania LSR.

Pod uwagę bierze się projekty, których realizacja zakończyła się w ciągu ostatnich 5 lat od daty złożenia wniosku oraz projekty aktualnie realizowane. W celu potwierdzenia komplementarności projektu Wnioskodawca wraz z wnioskiem zobowiązany jest złożyć pisemną informację zawierającą dane dotyczące projektów, z którymi operacja jest komplementarna (m.in. nazwa projektu, wnioskodawcy, czas realizacji i zakres projektu)

Punktacja:

- z więcej niż 3 projektami	5 pkt
- z 2-3 projektami	4 pkt

- z 1 projektem 2 pkt
- z żadnym projektem 0 pkt

Ad. 5. Preferuje się operacje powodujące utworzenie w przeliczeniu na pełne etaty średniorocznie więcej niż 1 miejsce pracy. Wnioskodawca wraz z wnioskiem zobowiązany jest złożyć oświadczenie o planowanej ilości nowych miejsc pracy.

Punktacja:

- powyżej 1 miejsca pracy 10 pkt
- 1 miejsce pracy 5 pkt

Ad. 6. Preferuje się operacje zakładające jak największe wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych.

Punktacja: 0-10 pkt

Ad. 7. Preferuje się wnioskodawców zatrudniających w ostatnim roku obrotowym średniorocznie nie więcej niż dwóch pracowników w przeliczeniu na pełne etaty. Wnioskodawca wraz z wnioskiem zobowiązany jest złożyć oświadczenie o stanie zatrudnienia.

- nie więcej niż 2 pracowników 5 pkt
- powyżej 2 pracowników 0 pkt

Ad. 8. Preferuje się operacje, w których zakłada się jak najwyższy udział kwoty wkładu własnego do całkowitej wartości kosztów kwalifikowanych operacji.

Punktacja:

- powyżej 60% wkładu własnego 6 pkt
- powyżej 55 do 60% wkładu własnego 4 pkt
- powyżej 50 do 55% wkładu własnego 2 pkt
- 50% wkładu własnego 0 pkt

Ad. 9. Preferuje się Wnioskodawców, którzy są członkami Lokalnej Grupy Działania „Bory Tucholskie” od co najmniej roku, licząc od daty złożenia wniosku. Członkostwo w LGD weryfikuje się na podstawie Uchwały Walnego Zebrania Delegatów w sprawie przyjęcia nowych członków.

Punktacja:

- wnioskodawca jest członkiem LGD od co najmniej roku 5 pkt
- wnioskodawca jest członkiem LGD mniej niż rok lub nie jest członkiem LGD 0 pkt

Ad. 10. Preferuje się Wnioskodawców, którzy nie otrzymali do tej pory wsparcia na realizację innej operacji w ramach LSR. Za otrzymanie wsparcia uznaje się fakt podpisania do dnia składania wniosku umowy na realizację operacji. Wnioskodawca wraz z wnioskiem zobowiązany jest złożyć oświadczenie o otrzymaniu bądź nie otrzymaniu wsparcia (podpisania umowy).

Punktacja:

- nie otrzymał 5 pkt
- otrzymał 0 pkt

- Odnowa i rozwój wsi:

Miejsce na pieczętę	Karta oceny operacji wg lokalnych kryteriów	
DZIAŁANIE PROW 2007-2013 W RAMACH WDRAŻANIA LSR	Odnowa i rozwój wsi	
NUMER WNIOSKU:	IMIĘ I NAZWISKO lub NAZWA WNIOSKODAWCY	
NAZWA/TYTUŁ WNIOSKOWANEJ OPERACJI		
IMIĘ I NAZWISKO CZŁONKA RADY DECYZYJNEJ		
Lokalne kryteria wyboru operacji	Możliwa liczba punktów	Przyznane punkty
1. Wnioskodawca zrealizował dotychczas ze środków zewnętrznych: <ul style="list-style-type: none"> • powyżej 3 projektów • 2-3 projekty • 1 projekt • żadnego projektu 	3 pkt 2 pkt 1 pkt 0 pkt	
2. Realizacja operacji przyczyni się do osiągnięcia przyjętych w LSR wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania.	0–10 pkt	
3. Operacja jest powiązana/komplementarna z innymi projektami realizowanymi na obszarze wdrażania LSR: <ul style="list-style-type: none"> • z więcej niż 3 projektami • z 2-3 projektami • z 1 projektem • z żadnym projektem 	5 pkt 4 pkt 2 pkt 0 pkt	
4. Operacja zakłada wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych	0-10 pkt	
5. Udział kwoty wkładu własnego do całkowitej wartości kosztów kwalifikowanych operacji:		

<ul style="list-style-type: none"> • powyżej 35% wkładu własnego • powyżej 30% do 35% wkładu własnego • powyżej 25 do 30% wkładu własnego • 25% wkładu własnego 	6 pkt 4 pkt 2 pkt 0 pkt	
6. Członkostwo w Lokalnej Grupie Działania „Bory Tucholskie” <ul style="list-style-type: none"> • Wnioskodawca jest członkiem LGD od co najmniej roku • Wnioskodawca jest członkiem LGD mniej niż rok lub nie jest członkiem LGD 	5 pkt 0 pkt	
7. Wnioskodawca otrzymał dotychczas wsparcie na realizację innej operacji w ramach LSR: <ul style="list-style-type: none"> • nie otrzymał • otrzymał 	5 pkt 0 pkt	
SUMA PUNKTÓW		
..... <i>Data</i> <i>czytelny podpis członka Rady</i>	

INSTRUKCJA WYPEŁNIANIA KARTY OCENY OPERACJI WG LOKALNYCH KRYTERIÓW
DZIAŁANIE: ODNOWA I ROZWÓJ WSI

1. Pola zaciemnione wypełnia biuro LGD przed rozpoczęciem procesu oceny.
2. Pola białe wypełnia Członek Rady biorący udział w ocenie zgodności.
3. Kartę należy wypełnić piórem lub długopisem.
4. Niewpisanie imienia, nazwiska, daty i czytelnego podpisu skutkuje nieważnością karty.

RODZAJE LOKALNYCH KRYTERIÓW WYBORU OPERACJI:

Ad. 1. Preferuje się wnioskodawców, którzy posiadają doświadczenie w realizacji projektów ze środków zewnętrznych.

Przez środki zewnętrzne rozumie się środki publiczne (zgodnie z Ustawą o finansach publicznych) oraz inne środki pochodzące z dotacji od fundacji, stowarzyszeń i związków stowarzyszeń. Pod uwagę bierze się projekty, których realizacja zakończyła się w ciągu ostatnich 5 lat od daty złożenia wniosku. W celu potwierdzenia realizacji projektu Wnioskodawca wraz z wnioskiem zobowiązany jest złożyć: informację od grantodawcy o rozliczeniu projektu lub w przypadku braku takiej informacji umowę na realizację projektu wraz z oświadczeniem Wnioskodawcy o prawidłowym rozliczeniu otrzymanego dofinansowania.

Punktacja:

- powyżej 3 projektów	3 pkt
- 2-3 projekty	2 pkt
- 1 projekt	1 pkt
żadnego projektu	0 pkt

Ad. 2. Preferuje się operacje, które w największym stopniu przyczynią się do osiągnięcia wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania, określonych w Lokalnej Strategii Rozwoju.

Punktacja: 0 - 10 pkt.

Ad. 3. Preferuje się operacje powiązane/komplementarne z innymi projektami realizowanymi na obszarze wdrażania LSR.

Pod uwagę bierze się projekty, których realizacja zakończyła się w ciągu ostatnich 5 lat od daty złożenia wniosku oraz projekty aktualnie realizowane. W celu potwierdzenia komplementarności projektu Wnioskodawca wraz z wnioskiem zobowiązany jest złożyć pisemną informację zawierającą dane dotyczące projektów, z którymi operacja jest komplementarna (m.in. nazwa projektu, wnioskodawcy, czas realizacji i zakres projektu)

Punktacja:

- z więcej niż 3 projektami	5 pkt
- z 2-3 projektami	4 pkt
- z 1 projektem	2 pkt
- z żadnym projektem	0 pkt

Ad. 4. Preferuje się operacje zakładające jak największe wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych.

Punktacja: 0-10 pkt

Ad. 5. Preferuje się operacje, w których zakłada się jak najwyższy udział kwoty wkładu własnego do całkowitej wartości kosztów kwalifikowanych operacji.

Punktacja:

- powyżej 35% wkładu własnego	6 pkt
- powyżej 30 do 35% wkładu własnego	4 pkt
- powyżej 25 do 30% wkładu własnego	2 pkt
- 25% wkładu własnego	0 pkt

Ad. 6. Preferuje się Wnioskodawców, którzy są członkami Lokalnej Grupy Działania „Bory Tucholskie” od co najmniej roku, licząc od daty złożenia wniosku. Członkostwo w LGD weryfikuje się na podstawie Uchwały Walnego Zebrania Delegatów w sprawie przyjęcia nowych członków.

Punktacja:

- wnioskodawca jest członkiem LGD od co najmniej roku	5 pkt
- wnioskodawca jest członkiem LGD mniej niż rok lub nie jest członkiem LGD	0 pkt

- **Małe projekty:**

Miejsce na pieczętkę	Karta oceny operacji wg lokalnych kryteriów	
DZIAŁANIE PROW 2007-2013 W RAMACH WDRAŻANIA LSR	Małe projekty	
NUMER WNIOSKU:	IMIĘ I NAZWISKO lub NAZWA WNIOSKODAWCY	
NAZWA/TYTUŁ WNIOSKOWANEJ OPERACJI		
IMIĘ I NAZWISKO CZŁONKA RADY DECYZYJNEJ		
Lokalne kryteria wyboru operacji	Możliwa liczba punktów	Przyznane punkty
1. Wnioskodawca zrealizował dotychczas ze środków zewnętrznych: <ul style="list-style-type: none"> • powyżej 3 projektów • 2-3 projekty • 1 projekt • żadnego projektu 	3 pkt 2 pkt 1 pkt 0 pkt	
2. W realizację operacji włączeni są partnerzy: <ul style="list-style-type: none"> • więcej niż 3 partnerów • 2-3 partnerów • 1 partner • nie przewidziano udziału partnerów 	6 pkt 4 pkt 2 pkt 0 pkt	
3. Realizacja operacji przyczyni się do osiągnięcia przyjętych w LSR wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania.	0–10 pkt	
4. Wnioskowana kwota pomocy wynosi: <ul style="list-style-type: none"> • do 20 tys. • powyżej 20 tys. 	5 pkt 0 pkt	
5. Operacja jest powiązana/komplementarna z innymi projektami realizowanymi na obszarze wdrażania LSR: <ul style="list-style-type: none"> • z więcej niż 3 projektami • z 2-3 projektami 	5 pkt 4 pkt	

<ul style="list-style-type: none"> • z 1 projektem • z żadnym projektem 	2 pkt 0 pkt	
6. Operacja zakłada wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych	0-10 pkt	
7. Udział kwoty wkładu własnego do całkowitej wartości kosztów kwalifikowanych operacji: <ul style="list-style-type: none"> • powyżej 35% wkładu własnego • powyżej 30% do 35% wkładu własnego • 30% wkładu własnego 	6 pkt 3 pkt 0 pkt	
8. Członkostwo w Lokalnej Grupie Działania „Bory Tucholskie” <ul style="list-style-type: none"> • Wnioskodawca jest członkiem LGD od co najmniej roku • Wnioskodawca jest członkiem LGD mniej niż rok lub nie jest członkiem LGD 	5 pkt 0 pkt	
9. Wnioskodawca otrzymał dotychczas wsparcie na realizację innej operacji w ramach LSR: <ul style="list-style-type: none"> • nie otrzymał • otrzymał 	5 pkt 0 pkt	
SUMA PUNKTÓW		
..... <i>Data</i> <i>czytelny podpis członka Rady</i>	

INSTRUKCJA WYPEŁNIANIA KARTY OCENY OPERACJI WG LOKALNYCH KRYTERIÓW
DZIAŁANIE: MAŁE PROJEKTY

1. Pola zaciemnione wypełnia biuro LGD przed rozpoczęciem procesu oceny.
2. Pola białe wypełnia Członek Rady biorący udział w ocenie zgodności.
3. Kartę należy wypełnić piórem lub długopisem.
4. Niewpisanie imienia, nazwiska, daty i czytelnego podpisu skutkuje nieważnością karty.

RODZAJE LOKALNYCH KRYTERIÓW WYBORU OPERACJI:

Ad. 1. Preferuje się wnioskodawców, którzy posiadają doświadczenie w realizacji projektów ze środków zewnętrznych.

Przez środki zewnętrzne rozumie się środki publiczne (zgodnie z Ustawą o finansach publicznych) oraz inne środki pochodzące z dotacji od fundacji, stowarzyszeń i związków

stowarzyszeń. Pod uwagę bierze się projekty, których realizacja zakończyła się w ciągu ostatnich 5 lat od daty złożenia wniosku. W celu potwierdzenia realizacji projektu Wnioskodawca wraz z wnioskiem zobowiązany jest złożyć: informację od grantodawcy o rozliczeniu projektu lub w przypadku braku takiej informacji umowę na realizację projektu wraz z oświadczeniem Wnioskodawcy o prawidłowym rozliczeniu otrzymanego dofinansowania.

Punktacja:

- powyżej 3 projektów	3 pkt
- 2-3 projekty	2 pkt
- 1 projekt	1 pkt
- żadnego projektu	0 pkt

Ad.2. Preferuje się operacje, które będą realizowane z udziałem partnerów. Wnioskodawca wraz z wnioskiem zobowiązany jest złożyć umowę partnerską lub deklarację współpracy podpisana przez partnerów.

Punktacja:

- więcej niż 3 partnerów	6 pkt
- 2-3 partnerów	4 pkt
- 1 partner	2 pkt
- nie przewidziano udziału partnerów	0 pkt

Ad. 3. Preferuje się operacje, które w największym stopniu przyczynią się do osiągnięcia wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania, określonych w Lokalnej Strategii Rozwoju.

Punktacja: 0 - 10 pkt

Ad. 4. Preferuje się operacje, których wnioskowana kwota nie przekroczy kwoty pomocy założonej w budżecie LSR.

Punktacja:

- do 20 tys. zł	5 pkt
- powyżej 20 tys. zł	0 pkt

Ad. 5. Preferuje się operacje powiązane/komplementarne z innymi projektami realizowanymi na obszarze wdrażania LSR.

Pod uwagę bierze się projekty, których realizacja zakończyła się w ciągu ostatnich 5 lat od daty złożenia wniosku oraz projekty aktualnie realizowane. W celu potwierdzenia komplementarności projektu Wnioskodawca wraz z wnioskiem zobowiązany jest złożyć pisemną informację zawierającą dane dotyczące projektów, z którymi operacja jest komplementarna (m.in. nazwa projektu, wnioskodawcy, czas realizacji i zakres projektu)

Punktacja:

- z więcej niż 3 projektami	5 pkt
- z 2-3 projektami	4 pkt
- z 1 projektem	2 pkt
- z żadnym projektem	0 pkt

Ad. 6. Preferuje się operacje zakładające jak największe wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych.

Punktacja: 0-10 pkt

Ad. 7. Preferuje się operacje, w których zakłada się jak najwyższy udział kwoty wkładu własnego do całkowitej wartości kosztów kwalifikowanych operacji.

Punktacja:

- powyżej 35% wkładu własnego	6 pkt
- powyżej 30 do 35% wkładu własnego	3 pkt
- 30% wkładu własnego	0 pkt

Ad. 8. Preferuje się Wnioskodawców, którzy są członkami Lokalnej Grupy Działania „Bory Tucholskie” od co najmniej roku, licząc od daty złożenia wniosku. Członkostwo w LGD weryfikuje się na podstawie Uchwały Walnego Zebrania Delegatów w sprawie przyjęcia nowych członków.

Punktacja:

- wnioskodawca jest członkiem LGD od co najmniej roku	5 pkt
- wnioskodawca jest członkiem LGD mniej niż rok lub nie jest członkiem LGD	0 pkt

Ad. 9. Preferuje się Wnioskodawców, którzy nie otrzymali do tej pory wsparcia na realizację innej operacji w ramach LSR. Za otrzymanie wsparcia uznaje się fakt podpisania do dnia składania wniosku umowy na realizację operacji. Wnioskodawca wraz z wnioskiem zobowiązany jest złożyć oświadczenie o otrzymaniu bądź nie otrzymaniu wsparcia (podpisania umowy).

Punktacja:

- nie otrzymał	5 pkt
- otrzymał	0 pkt

Procedura zmiany kryteriów zgodności z LSR oraz lokalnych kryteriów wyboru

Wersja opisowa procedury zmiany kryteriów zgodności z LSR oraz lokalnych kryteriów wyboru:

Procedura zmiany kryteriów zgodności z LSR oraz lokalnych kryteriów wyboru jest uregulowana w Regulaminie Organizacyjnym Rady Decyzyjnej w paragrafie 34.

Uprawnieni na podstawie Regulaminu do wystąpienia o zmianę kryteriów zgodności z LSR oraz lokalnych kryteriów wyboru (Delegaci na Walne Zebranie LGD, Zarząd, Członkowie Rady Decyzyjnej) zgłaszają do Zarządu LGD pisemną propozycję zmian wraz ze szczegółowym uzasadnieniem. Propozycje zmian są rozpatrywane na najbliższym posiedzeniu Rady Decyzyjnej.

W przypadku zmiany kryteriów zgodności z LSR oraz lokalnych kryteriów wyboru będą one obowiązywać dla konkursów ogłoszonych po dniu zatwierdzenia zmian.

Wersja graficzna procedury zmiany kryteriów zgodności z LSR oraz lokalnych kryteriów wyboru:

Wersja tabelaryczna procedury zmiany kryteriów zgodności z LSR oraz lokalnych kryteriów wyboru:

Stanowisko	Proces	Zakres czynności	Stosowane wzory dokumentów
Zarząd Członkowie Rady Decyzyjnej Delegaci na Walne Zebranie Delegatów	PROCEDURA ZMIANY LOKALNYCH KRYTERIÓW WYBORU	Przygotowanie propozycji zmian w lokalnych kryteriach wyboru przez osoby upoważnione i złożenie do Zarządu	Karta oceny operacji wg lokalnych kryteriów
Zarząd		Przekazanie wniosku na posiedzenie Rady Decyzyjnej	-
Rada Decyzyjna		Zatwierdzenie lub niezatwierdzenie zmian w lokalnych kryteriach wyboru	-
Biuro LGD		Przygotowanie przez Biuro nowych kart oceny w oparciu o wprowadzenie zmiany	Karta oceny operacji wg lokalnych kryteriów

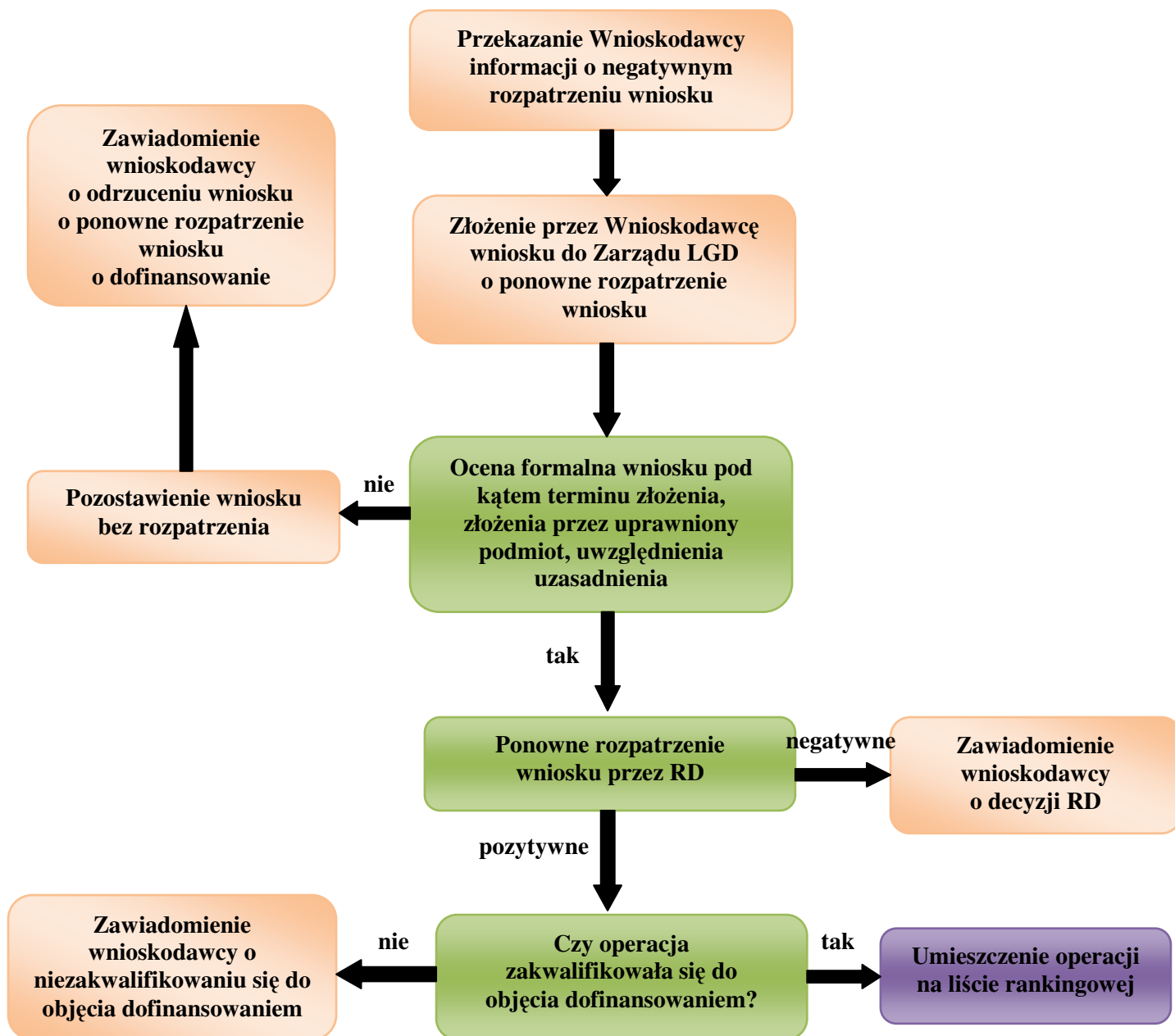
Wersja opisowa procedury odwołania się wnioskodawców od rozstrzygnięć Rady Decyzyjnej w sprawie wyboru operacji:

Procedura odwoławcza stanowi załącznik nr 2 do Regulaminu Organizacyjnego Rady Decyzyjnej LGD „Bory Tucholskie”.

1. Każdy wnioskodawca ma prawo do odwołania się od rozstrzygnięcia Rady.
2. Odwołanie ma postać wniosku do Zarządu Lokalnej Grupy Działania „Bory Tucholskie” o ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie operacji, według poniższego wzoru udostępnionego przez Zarząd LGD.
3. Zarząd kieruje złożony wniosek do Rady jako jedyne organu uprawnionego do rozpatrywania odwołań.
4. Wnioskodawca po otrzymaniu pisma informującego o nie zakwalifikowaniu operacji do dofinansowania ma prawo w terminie 7 dni kalendarzowych złożyć pisemny wniosek o ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie operacji. W tym samym terminie wnioskodawcy przysługuje prawo wglądu do protokołu oceny w siedzibie Biura LGD.
5. Wniosek o ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie operacji musi zostać szczegółowo uzasadniony.
6. Wniosek o ponowne rozpatrzenie operacji pozostaje bez rozpatrzenia w przypadku gdy:
 - został wniesiony po upływie terminu określonego w pkt 4,
 - został wniesiony przez nieuprawniony podmiot, tzn. nie będący wnioskodawcą, którego wniosek o dofinansowanie operacji podlegał ocenie,
 - nie zawierał pisemnego uzasadnienia lub innych danych wymaganych we wniosku o ponowne rozpatrzenie.
7. W momencie ponownego rozpatrywania wniosku o dofinansowanie operacji członkowie Rady rozpatrują wniosek na podstawie kryteriów obowiązujących w danym konkursie i tylko w tych jego elementach, których dotyczy uzasadnienie podane przez wnioskodawcę.
8. Rada podejmuje uchwałę o pozytywnym lub negatywnym rozpatrzeniu wniosku zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków uprawnionych do głosowania.
9. Wniosek o dofinansowanie operacji, który w wyniku ponownego rozpatrzenia uzyskał liczbę punktów, która kwalifikowałaby go do objęcia dofinansowaniem w danym naborze zyskuje prawo dofinansowania w ramach dostępnych środków.
10. Wniosek o ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie konkretnej operacji może zostać złożony tylko jeden raz.

O wynikach ponownego rozpatrzenia wniosku wnioskodawca zostaje poinformowany przez Zarząd LGD w terminie 7 dni od dnia posiedzenia Rady, na którym wniosek był rozpatrywany.

Wersja graficzna Procedury odwołania się wnioskodawców od rozstrzygnięć Rady Decyzyjnej w sprawie wyboru operacji

Wersja tabelaryczna procedury odwołania się wnioskodawców od rozstrzygnięć Rady Decyzyjnej w sprawie wyboru operacji:

Stanowisko	Proces	Zakres czynności	Stosowane wzory dokumentów
Zarząd LGD	PROCEDURA ODWOŁANIA SIĘ WNISKODAWCÓW OD ROZSTRZYGNIĘĆ RADY DECYZYJNEJ W SPRAWIE WYBORU OPERACJI	Przekazanie Wnioskodawcy informacji o negatywnym rozpatrzeniu wniosku	Wzór pisma o odrzuceniu operacji
Wnioskodawca		Złożenie przez Wnioskodawcę wniosku do Zarządu LGD o ponowne rozpatrzenie wniosku	Wniosek o ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie operacji
Rada Decyzyjna		Ocena formalna wniosku pod kątem terminu złożenia, złożenia przez uprawniony podmiot, uwzględnienie uzasadnienia	-
Biuro LGD		W przypadku braków formalnych pozostawienie wniosku bez rozpatrzenia i zawiadomienie wnioskodawcy o odrzuceniu wniosku o ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie operacji	-
Rada Decyzyjna		W przypadku spełnienia wymogów formalnych ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie operacji	Wniosek o ponowne rozpatrzenie wniosku
Rada Decyzyjna		Rozpatrzenie NEGATYWNE – zawiadomienie Wnioskodawcy o decyzji RD	-
Rada Decyzyjna		Rozpatrzenie POZYTYWNE – Czy operacja zakwalifikowała się do objęcia dofinansowaniem	-
Rada Decyzyjna		TAK Umieszczenie operacji na liście rankingowej	-
Biuro LGD		NIE Zawiadomienie Wnioskodawcy o niezakwalifikowaniu się do objęcia dofinansowaniem	-

Wzór wniosku o ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie operacji:

WNIOSEK O PONOWNE ROZPATRZENIE WNIOSKU o dofinansowanie operacji					
NUMER WNIOSKU:		IMIĘ i NAZWISKO lub NAZWA WNIOSKODAWCY:			
NAZWA/TYTUŁ WNOSKOWANEJ OPERACJI:					
DZIAŁANIE PROW 2007-2013 W RAMACH WDRAŻANIA LSR		☐ Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej ☐ Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw ☐ Odnowa i rozwój wsi ☐ Małe projekty			
DECYZJA RADY O NIEWYBRANIU PROJEKTU ZAPADŁA NA ETAPIE:		☐ Oceny zgodności operacji z Lokalną Strategią Rozwoju ☐ Oceny zgodności operacji z kryteriami wyboru operacji			
SZCZEGÓŁOWE UZASADNIENIE DLA WSZCZĘCIA PROCEDURY ODWOŁAWCZEJ:					
IMIĘ i NAZWISKO/NAZWA WNIOSKODAWCY:					
ADRES ZAMIESZKANIA/SIEDZIBY WNOSKODAWCY					
ADRES KORESPONDENCYJNY (jeżeli inny niż wskazany powyżej)					
TELEFON KONTAKTOWY WNIOSKODAWCY:					
ADRES E-MAIL WNIOSKODAWCY:					
WNOSZĘ O PONOWNE ROZPATRZENIE WNIOSKU O DOFINANSOWANIE OPERACJI PRZEZ RADĘ DECYZYJNĄ LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA „BORY TUCHOLSKIE”					
MIEJSCE:		DATA:		CZYTELNY PODPIS:	
POTWIERDZENIE ZŁOŻENIA WNIOSKU W BIURZE LGD PRZEZ PERSONEL LGD		<i>nr z książki korespondencji i data przyjęcia</i>		CZYTELNY PODPIS:	

- Pola zaciemnione wypełnia biuro LGD oraz członek Rady
- Pola białe wypełnia wnioskodawca
- Wniosek będzie uznany za poprawnie złożony, tylko w sytuacji wypełnienia wszystkich białych pól, w tym w szczególności uzasadnienia dla wszczęcia procedury odwoławczej

ROZPATRZENIE PRZEZ RADĘ WNIOSKU O PONOWNE ROZPATRZENIE WNIOSKU

IMIĘ I NAZWISKO OCENIAJĄCEGO:	DECYZJA OCENIAJĄCEGO W SPRAWIE WNIOSKU: <i>(wpisać UZNAJĘ ODWOŁANIE lub NIE UZNAJĘ ODWOŁANIA)</i>		
UZASADNIENIE PODJĘTEJ DECYZJI:	<div style="text-align: right; padding-right: 20px;"> <i>(wpisać)</i> ZGODNY Z LSR lub NIEZGODNY Z LSR </div>		
NAZWA ELEMENTU ODWOŁANIA:			
OCENA PUNKTOWA ELEMENTU ODWOŁANIA: <i>(wpisać poniżej rodzaj elementów odwołania)</i>	PRZYZNANA ILOŚĆ PUNKTÓW NA PODSTAWIE KRYTERIÓW OCENY PO UZNANIU ODWOŁANIA		
DATA:		CZYTELNY PODPIS OCENIAJĄCEGO:	

ZAŁĄCZNIK NR 5

Wzory pism stosowanych podczas dokonywania oceny zgodności operacji z LSR i wyboru operacji

10. Określenie budżetu LSR dla każdego roku jej realizacji

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 maja 2008 r. w sprawie szczegółowych kryteriów i sposobu wyboru lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 (Dz. U. Nr 103, poz. 659) wysokość środków przewidzianych na realizację Lokalnej Strategii Rozwoju uzależniona jest od liczby mieszkańców zameldowanych na pobyt stały na obszarze objętym LSR wg stanu na 31.12.2006 r.- dla LGD „Bory Tucholskie”, wg danych GUS jest to **60207 osób**.

Wysokość środków na poszczególne działania, zgodnie z ww. Rozporządzeniem wynosi:

Działanie	Kwota bazowa w zł (zgodnie z Rozp. MRiRW)	Liczba mieszkańców LGD „Bory Tucholskie”	Budżet w zł
1	2	3	(2 x 3)
Wdrażanie LSR	116	60207	6.984.012
Wdrażanie projektów współpracy	3	60207	180.621
Funkcjonowanie LGD, nabywanie umiejętności i aktywizacja	29	60207	1.746.003
RAZEM:			8.910.636

Uwzględniając wymaganą minimalną alokację 10% środków na poszczególne rodzaje operacji („Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, „Odnowa i rozwój wsi”, „Małe projekty”), ustala się następujący podział środków w działaniu „Wdrażanie LSR”:

Rodzaj operacji	Kwota w zł	%
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	698.402	10
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	698.402	10
Odnowa i rozwój wsi	2.793.604	40
Małe projekty	2.793.604	40

Koszty bieżące (administracyjne) funkcjonowania LGD mogą wynosić maksymalnie 15% kwoty 8.910.636 zł, czyli 1.336.595 zł, z czego wynika, że na nabywanie umiejętności aktywizację przeznaczyć można kwotę 409.408 zł.

Koszty całkowite to suma kosztów refundowanych i wkładu własnego (przyjęto, że wszystkie koszty są kosztami kwalifikowalnymi). Wkład własny przyjęto na poziomie minimalnym, określonym w PROW 2007-2013 dla poszczególnych rodzajów operacji:

Rodzaj operacji	Minimalny wkład własny w %
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	50
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	50
Odnowa i rozwój wsi	25
Małe projekty	30

Budżet LGD „Bory Tucholskie” w każdym roku realizacji LSR

rok	Kategoria kosztu/wydatku		Działania osi 4 przeprowadzane przez LGD w zł														
			4.1/413 – Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju					4.21 – Wdrażanie projektów współpracy			4.31 - Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja			razem oś 4			
			Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	Odnowa i rozwój wsi	Małe projekty	Razem 4.1/413	Przygotowanie projektów współpracy	Realizacja projektów współpracy	Razem 4.21	Funkcjonowanie LGD (koszty bieżące)	Nabywanie umiejętności i aktywizacja	Razem 4.31				
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12			
2009	całkowite	1	0,00	0,00	0,00	1 000 000,00	1 000 000,00	0,00	0,00	0,00	136 595,00	44 408,00	181 003,00	1 181 003,00			
	kwalifikowalne	2	0,00	0,00	0,00	1 000 000,00	1 000 000,00	0,00	0,00	0,00	136 595,00	44 408,00	181 003,00	1 181 003,00			
	do refundacji	3	0,00	0,00	0,00	700 000,00	700 000,00	0,00	0,00	0,00	136 595,00	44 408,00	181 003,00	881 003,00			
2010	całkowite	4	720 000,00	700 000,00	3 724 806,00	857 143,00	6 001 949,00	0,00	0,00	0,00	200 000,00	65 000,00	265 000,00	6 266 949,00			
	kwalifikowalne	5	720 000,00	700 000,00	3 724 806,00	857 143,00	6 001 949,00	0,00	0,00	0,00	200 000,00	65 000,00	265 000,00	6 266 949,00			
	do refundacji	6	360 000,00	350 000,00	2 793 604,00	600 000,00	4 103 604,00	0,00	0,00	0,00	200 000,00	65 000,00	265 000,00	4 368 604,00			
2011	całkowite	7	0,00	500 000,00	0,00	714 286,00	1 214 286,00	20 069,00	0,00	20 069,00	200 000,00	65 000,00	265 000,00	1 499 355,00			
	kwalifikowalne	8	0,00	500 000,00	0,00	714 286,00	1 214 286,00	20 069,00	0,00	20 069,00	200 000,00	65 000,00	265 000,00	1 499 355,00			
	do refundacji	9	0,00	250 000,00	0,00	500 000,00	750 000,00	20 069,00	0,00	20 069,00	200 000,00	65 000,00	265 000,00	1 035 069,00			
2012	całkowite	10	400 000,00	0,00	0,00	571 429,00	971 429,00	20 069,00	60 207,00	80 276,00	200 000,00	65 000,00	265 000,00	1 316 705,00			
	kwalifikowalne	11	400 000,00	0,00	0,00	571 429,00	971 429,00	20 069,00	60 207,00	80 276,00	200 000,00	65 000,00	265 000,00	1 316 705,00			
	do refundacji	12	200 000,00	0,00	0,00	400 000,00	600 000,00	20 069,00	60 207,00	80 276,00	200 000,00	65 000,00	265 000,00	945 276,00			
2013	całkowite	13	0,00	196 804,00	0,00	571 429,00	768 233,00	20 069,00	60 207,00	80 276,00	200 000,00	65 000,00	265 000,00	1 113 509,00			
	kwalifikowalne	14	0,00	196 804,00	0,00	571 429,00	768 233,00	20 069,00	60 207,00	80 276,00	200 000,00	65 000,00	265 000,00	1 113 509,00			
	do refundacji	15	0,00	98 402,00	0,00	400 000,00	498 402,00	20 069,00	60 207,00	80 276,00	200 000,00	65 000,00	265 000,00	843 678,00			
2014	całkowite	16	276 804,00	0,00	0,00	276 578,00	553 382,00				200 000,00	65 000,00	265 000,00	818 382,00			
	kwalifikowalne	17	276 804,00	0,00	0,00	276 578,00	553 382,00				200 000,00	65 000,00	265 000,00	818 382,00			
	do refundacji	18	138 402,00	0,00	0,00	193 604,00	332 006,00				200 000,00	65 000,00	265 000,00	597 006,00			
2015	całkowite	19												200 000,00	40 000,00	240 000,00	240 000,00
	kwalifikowalne	20												200 000,00	40 000,00	240 000,00	240 000,00
	do refundacji	21												200 000,00	40 000,00	240 000,00	240 000,00
2009 - 2015	całkowite	22	1 396 804,00	1 396 804,00	3 724 806,00	3 990 865,00	10 509 279,00	60 207,00	120 414,00	180 621,00	1 336 595,00	409 408,00	1 746 003,00	12 435 903,00			
	kwalifikowalne	23	1 396 804,00	1 396 804,00	3 724 806,00	3 990 865,00	10 509 279,00	60 207,00	120 414,00	180 621,00	1 336 595,00	409 408,00	1 746 003,00	12 435 903,00			
	do refundacji	24	698 402,00	698 402,00	2 793 604,00	2 793 604,00	6 984 012,00	60 207,00	120 414,00	180 621,00	1 336 595,00	409 408,00	1 746 003,00	8 910 636,00			

Tabela pomocnicza do budżetu

Cele ogólne	Przedsięwzięcia	Dane dotyczące operacji realizowanych w ramach kolejnych przedsięwzięć	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	Odnowa i rozwój wsi	Małe projekty	RAZEM wdrażanie LSR	Nabywanie umiejętności i aktywizacja	RAZEM wdrażanie LSR oraz operacje w ramach nabywania umiejętności ci i aktywizacji	Projekty* współpracy	Koszty bieżące
Podniesienie atrakcyjności turystycznej Borów Tucholskich w oparciu o lokalne zasoby przyrodniczo – kulturowe.	I. WANDRYCHY Z RUBZAKIEM	Minimalna Oliczba	6	5	3	16	30	6	36	1	
		Wartość (w zł)	560.000	500.000	958.000	400.000	2.418.000	96.000	2.514.000		
	II . RAJBY ZE SPADKOWIZNĄ	Minimalna liczba	2	2	2	35	41	6	47		
		Wartość (w zł)	138. 402	148. 402	297.000	880.000	1. 463.804	96.000	1.559.804		
Budowanie kapitału społecznego poprzez aktywizację mieszkańców Borów Tucholskich	III. LUFCIK NA ŚWIAT	Minimalna liczba	0	1	2	8	11	2	13		
		Wartość (w zł)	0	50.000	419.000	180.000	649.000	32.000	681.000		
	IV. NASZ FYRTEL	Minimalna liczba	0	0	4	53	57	13	70		
		Wartość (w zł)	0	0	1.119.604	1.333.604	2. 453.208	185.408	2.638.616		
Minimalna Liczba operacji w ramach LSR			8	8	11	112	139	27	166	1	
Wartość operacji w ramach LSR ogółem w zł			698.402	698.402	2.793.604	2.793.604	6.984.012	409.408	7.393.420	180.621	1.336.595

*Projekt współpracy „Współpraca LGD w zakresie rozwoju turystyki i dziedzictwa kulturowego”

Harmonogram realizacji przedsięwzięć

Przedsięwzięcie	2009	2010		2011		2012		2013		2014		2015	
	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
WANDRYCHY Z RUBZAKIEM													
RAJBY ZE SPDAKOWIZNĄ													
LUFCIK NA ŚWIAT													
NASZ FYRTEL													
Projekt współpracy													
Funkcjonowanie LGD, nabywanie umiejętności i aktywizacja													

11. Opis procesu przygotowywania i konsultowania LSR

Proces przygotowania LSR rozpoczęto od organizacji szkolenia „Rozwój działalności LGD i tworzenie LSR”, które odbyło się 18 stycznia 2008r. w Gostycynie. W szkoleniu udział wzięli mieszkańcy obszaru na którym ma być realizowana LSR, będący już w dużej części członkami LGD. W kwietniu 2008r. na Zebraniu Zarządu podjęta została decyzja dotycząca przygotowania przez LGD Lokalnej Strategii Rozwoju. Zarząd zdecydował, że LSR przygotowana będzie przez grupę inicjatywną złożoną z Członków LGD, a organem koordynującym ten proces będzie Zarząd. Proces uspołeczniania LSR rozpoczęto od identyfikacji podmiotów i osób, które należy zaprosić do udziału w pracach nad strategią. Przeprowadzono konsultacje z liderami lokalnych społeczności, organizacjami pozarządowymi, samorządami i członkami LGD. Konsultacje dotyczyły propozycji celów ogólnych, szczegółowych i przedsięwzięć, które mają zostać ujęte w LSR oraz założeń budżetowych. Odbył się cykl spotkań dla poszczególnych grup społecznych:

1. Konsultacje z liderami lokalnymi odbyły się na terenie każdej z gmin wchodzących w skład LGD w następujących terminach:
 - 21 maja 2008r. w Tucholi
 - 16 czerwca 2008r. w Gostycynie
 - 18 czerwca 2008r. w Lubiewie
 - 19 czerwca 2008 r. w Tucholi
 - 20 czerwca 2008r. w Śliwicach
 - 23 czerwca 2008r. w Cekcynie
 - 7 lipca 2008r. w Świekatowie
 - 8 lipca 2008r. w Osiu
 - 9 lipca 2008r. w Lnianie
2. Konsultacje z członkami LGD przeprowadzone zostały na spotkaniu w dniu 19 sierpnia w Tucholi.
3. Konsultacje z samorządami odbyły się na spotkaniu w dniu 2 lipca 2008r. w Tucholi. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele wszystkich samorządów z terenu działania LGD. Bieżące konsultacje prowadzone były przez członków Zarządu LGD na sesjach Rad Gmin.

W trakcie prac nad strategią poszerzono skład grupy inicjatywnej o przedstawicieli rolników, gospodarstw agroturystycznych i przedsiębiorców. Wynikało to z uszczegółowienia zakresu działań ujętych w strategii.

W celu zwiększenia liczby osób, które mogą mieć wpływ na ostateczny kształt strategii, jej projekty zamieszczone zostały na stronie internetowej LGD. Poza tym informacje o LSR znalazły się także w lokalnej prasie. W biurze LGD działał punkt konsultacyjno- informacyjny w którym mieszkańcy i przedsiębiorcy mogli zgłaszać swoje pomysły i propozycje.

12. Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR

Proces informowania o wdrażaniu LSR będzie zapewniał lokalnej społeczności powszechną dostępność do informacji w tym zakresie, systematyczny sposób rozpowszechniania informacji oraz ich aktualność. Z tego też względu podjęte zostaną następujące działania informacyjno – promocyjne:

- Utworzenie punktu informacyjno – doradczego w Biurze LGD
Punkt ten dostępny będzie przez cały czas otwarcia Biura, pracownicy udzielać będą bezpłatnych porad w zakresie przygotowania wniosków o dofinansowanie operacji w ramach LSR oraz udostępniać materiały dotyczące LSR.
- Dyżury konsultacyjne w poszczególnych gminach LGD
Dyżury te będą odbywały się co najmniej raz na kwartał, w stałych miejscach. W czasie konsultacji dostępna będzie pełna dokumentacja konkursowa.
- Strona internetowa LGD www.lgdborytucholskie.pl
Na stronie internetowej będą znajdowały się wszystkie dokumenty związane z realizacją LSR: pełna wersja strategii, pełna dokumentacja konkursowa. Na stronie zamieszczane będą terminy ogłaszania poszczególnych konkursów, terminy posiedzeń Rady Decyzyjnej, wyniki konkursów oraz wszelkie bieżące informacje dotyczące wdrażania LSR. Będzie możliwość otrzymywania newslettera z informacjami ze strony LGD. Strona aktualizowana będzie na bieżąco przez administratora.
- Strony internetowe członków LGD, w tym samorządów
Na wybranych stronach internetowych członków LGD, w tym w szczególności na stronach samorządów znajdą się linki do strony LGD oraz ogłoszenia o konkursach.
- Informacje w prasie lokalnej
Informacje na temat wdrażania LSR znajdą się w prasie lokalnej tj. „Tygodnik Tucholski”, „Gazeta Pomorska”, „Czas Świecia”, a także w biuletynach wydawanych przez samorządy.
- Spotkania informacyjne, szkolenia
W gminach leżących na obszarze realizacji LSR będą odbywały się spotkania informacyjne z lokalnymi liderami, radnymi, organizacjami pozarządowymi, rolnikami i przedsiębiorcami. Szczególnie istotna będzie organizacja spotkań w czasie ogłaszania konkursów na wybór operacji do finansowania w ramach LSR, aby przekazać jak najwięcej informacji dotyczących przygotowania wniosku konkursowego.

Efektywne wdrażanie LSR wymaga od LGD monitorowania i oceny prowadzonych działań. Monitorowanie odbywać się będzie w sposób ciągły i na bieżąco, natomiast ocena raz na dwa lata. W wyniku przeprowadzonej oceny może zostać dokonana aktualizacja strategii. Warunkiem koniecznym przy wprowadzaniu zmian jest szerokie zaangażowanie tego procesu. Przez cały czas wdrażania LSR zbierane będą uwagi i wnioski mieszkańców i partnerów lokalnych, które następnie wykorzystane będą w procesie aktualizacji LSR. Uwagi te mogą być zgłaszane za pośrednictwem Internetu, w biurze LGD, lub w czasie spotkań i konsultacji w gminach. Okresowo przeprowadzane będą sondaże i badania ankietowe. Do procesu aktualizacji LSR włączeni zostaną reprezentanci różnych środowisk lokalnych. W zależności od wyników monitoringu, aktualizacja LSR może dotyczyć np. przedsięwzięć, preferowanych typów operacji itp. Istotne jest, aby zakres aktualizacji był adekwatny do przeprowadzonych konsultacji. Wyniki monitorowania będą podlegały dokładnej analizie przez Zarząd LGD, który na jej podstawie przygotuje propozycje aktualizacji LSR.

13. Zasady i sposób dokonywania oceny (ewaluacji) własnej

Ewaluacja gwarantuje prawidłową realizację LSR oraz funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania. Ocena będzie przeprowadzana nie częściej niż co 2 lata, przez zespół, powołany przez Zarząd LGD. Przynależność do organu decyzyjnego, zarządu, czy komisji rewizyjnej, nie wyklucza możliwości pracy w zespole. Część zadań związanych z ewaluacją, zespół może zlecić do wykonania ekspertom zewnętrznym.

Przeprowadzona ocena dotyczyć będzie:

- przedsięwzięć zrealizowanych w minionym okresie, z krótkim opisem merytorycznym i informacją finansową o każdym z nich,
- bezpośrednich efektów przedsięwzięć i porównania ich z efektami, które były zakładane w fazie projektowania,
- wpływu zrealizowanych przedsięwzięć na osiągnięcie celów określonych w LSR,
- jakości partnerstwa oraz sprawności funkcjonowania LGD (np. funkcjonowanie biura, jakość stosowanych procedur)

Wyniki ewaluacji przedstawiane będą na Walnym Zebraniu Delegatów. Wnioski wynikające z ewaluacji zostaną wykorzystane w celu usprawnienia działalności LGD (np. w procesie aktualizacji LSR, zmiany stosowanych procedur, zmiany podziału obowiązków na poszczególnych stanowiskach pracy). Raport zostanie podany do publicznej wiadomości.

14. Określenie powiązań LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR.

Spójność celu ogólnego 1: *Rozwój turystyki w oparciu o zasoby przyrodniczo – kulturowe Borów Tucholskich* z dokumentami planistycznymi:

Rodzaj dokumentu	Zakres komplementarności
Strategia Rozwoju Powiatu Tucholskiego oraz gmin Cekcyn, Gostycyn, Kęsowo, Lubiewo, Śliwice, Tuchola	<p>4. Rozwój funkcji turystycznej</p> <p>Cel Ogólny LSR jest zbieżny z celami rozwoju w gminach i w Powiecie Tucholskim dotyczącymi rozwoju funkcji turystycznej poszczególnych jst.</p> <p>Zarówno w gminach jak i w powiecie zakłada się między innymi: rozwój bazy noclegowej, rozwój ogólnodostępnego zagospodarowania turystycznego, restrukturyzację, dywersyfikację i podnoszenie standardu oferty turystycznej, rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej, rozwój funkcji organizacji imprez, rozwój edukacji ekologicznej, rozwój i promocję turystycznych produktów markowych, utworzenie centrum obsługi ruchu turystycznego.</p>
Strategia Rozwoju Powiatu Świeckiego na lata 2007-2013	<p>4.3. Wizja Rozwoju Powiatu Świeckiego</p> <p>Pole rozwojowe: Budowa i modernizacja infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej</p>
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Osie na lata 2005-2014	<p>Cel strategiczny: Wzrost aktywności gospodarczej na terenie gminy</p> <p>Cel operacyjny: Rozwój infrastruktury gminnej w zakresie turystyki, sportu i rekreacji</p> <p>Cel strategiczny: Poprawa stanu środowiska przyrodniczego, ochrona jej zasobów</p> <p>Cel operacyjny: Racjonalne gospodarowanie środowiskiem, przeciwdziałanie degradacji środowiska</p>
Strategia Rozwoju Gminy Lniano	Kierunek działań 1.3 Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej oraz stwarzanie warunków rozwoju turystyki i agroturystyki
Strategia Rozwoju Gminy Świekatowo	Grupa działań związanych z aktywizacją gospodarczą obejmuje: rozwój przedsiębiorczości, tworzenie miejsc pracy, rozwój turystyki i agroturystyki.
Strategia Rozwoju Turystyki Powiatu Tucholskiego	<p>Produkty turystyczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Tucholski Wodny Raj - Bezkresny Bór - Sięgając do Korzeni – Wioska Borowiacka - Po Grzyby do Boru! - Hej, Sokoły! - Zapomniana Stacja
Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Kujawsko-Pomorskim	<p>Cele strategiczne:</p> <p>Zwiększenie ruchu turystycznego</p> <p>Rozwój instytucjonalnej obsługi turystyki</p> <p>Zapewnienie dostępności walorów i produktów turystycznych</p>

Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020	Działanie 1.3 Promocja rozwoju turystyki 1.3.1 Promocja walorów i produktów turystycznych 1.3.2 Rozwój sektora usług turystycznych Działanie 2.5 Promocja dziedzictwa kulturowego 2.5.1 Zachowanie dziedzictwa kulturowego 2.5.2 Adaptacja dziedzictwa kulturowego do współczesnych potrzeb społecznych
Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka	Działanie 6.3. Promocja turystycznych walorów Polski Działanie 6.4. Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym
Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013	Poddziałanie 8.1.1 Wspieranie rozwoju kwalifikacji zawodowych i doradztwo dla przedsiębiorstw Działanie 9.5 Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich
Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013	Oś 3 Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej Oś 4 LEADER
Regionalny Program Operacyjny 2007-2013	Działanie 2.6 Ochrona i promocja zasobów przyrodniczych Działanie 5.5 Promocja i rozwój markowych produktów Oś 6. Wsparcie rozwoju turystyki Działanie 6.1. Rozwój usług turystycznych w oparciu o zasoby przyrodnicze Działanie 6.2. Rozwój usług turystycznych i uzdrowiskowych
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	Działanie: 11.1 Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym

Spójność celu ogólnego 2: *Budowanie kapitału społecznego poprzez aktywizację mieszkańców Borów Tucholskich* z dokumentami planistycznymi:

Rodzaj dokumentu	Zakres komplementarności
Strategia Rozwoju Powiatu Tucholskiego oraz gmin Cekcyn, Gostycyn, Kęsowo, Lubiewo, Śliwice, Tuchola	Cel Ogólny LSR jest zbieżny z celami rozwoju w gminach i w powiecie tucholskim dotyczącymi rozwoju społecznego poszczególnych jst. Zarówno w gminach jak i w powiecie zakłada się między innymi: rozwój kultury, rozwój sportu, zapewnienie powszechnego dostępu do internetu
Strategia Rozwoju Powiatu Świeckiego na lata 2007-2013	Program S.17. Rozwój życia społecznego
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Osie na lata 2005-2014	1. Cel strategiczny A Wzrost aktywności gospodarczej na terenie gminy - rozwijanie funkcji turystycznych, rekreacyjnych i sportowych gminy (przemiany struktury agrarnej, nowe miejsca pracy w turystyce, rekreacji, rehabilitacji, sporcie). Działanie 3. Rozwój infrastruktury gminnej w zakresie turystyki, sportu i rekreacji, wraz z rozwojem instytucji wspierających przemiany i tworzenie rynku usług około turystycznych Działanie 5: Wspieranie działań na rzecz rozwoju funkcji sportowych

Strategia Rozwoju Gminy Lniano	Kierunki działań: 2. w zakresie poprawy poziomu wykształcenia i kwalifikacji mieszkańców 2.1. Upowszechnienie nauki informatyki w szkołach podstawowych i gimnazjum 2.3. Rozwój bazy sportowo- rekreacyjnej
Strategia Rozwoju Gminy Świekatowo	<p>Podstawowym celem rozwoju gminy powinno być zapewnienie mieszkańcom wysokiej jakości życia, poprzez tworzenie nowych miejsc pracy, restrukturyzację rolnictwa oraz właściwą realizację zadań własnych gminy, zwłaszcza w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej i zapewnienia właściwego poziomu edukacji.</p> <p>Kierunki działań: objęcie wszystkich uczniów w szkołach podstawowych (od klasy 5) i gimnazjum nauką informatyki.</p>
Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020	Działanie 2.3 Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego Działanie 3.2 Budowa kapitału społecznego Wspieranie rozwoju sektora organizacji pozarządowych Działanie 3.4 Promocja i profilaktyka zdrowia 3.4.2 promocja aktywności społeczno - rekreacyjnej
Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013	Działanie 5.4 Rozwój potencjału trzeciego sektora Działanie 5.5 Rozwój dialogu społecznego
Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka	Cel szczegółowy: wzrost wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych w gospodarce
Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013	Oś 3 Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej Oś 4 LEADER
Regionalny Program Operacyjny 2007-2013	Działanie 3.3 Rozwój infrastruktury kultury Działanie 4.2 Rozwój usług i aplikacji dla ludności Działanie 4.3 Rozwój komercyjnych e-usług
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	Priorytet 11. Kultura i dziedzictwo kulturowe
Program Rozwoju „Społeczeństwa Informacyjnego” w Województwie Kujawsko-Pomorskim (e-Region)	Infrastruktura techniczna obejmująca między innymi modernizację i rozwój sieci telekomunikacyjnych, edukacja społeczeństwa i rozwój zasobów ludzkich

Cele i przedsięwzięcia LSR wykazują dużą spójność z projektem „Bory Tucholskie – w labiryntach natury”, realizowany przez Powiat Tucholski jako projekt kluczowy w ramach RPO Województwa Kuj. – Pom., a dotyczącym rozwoju infrastruktury turystycznej.

Do osiągnięcia celu szczegółowego 1.1 przyczyni się realizacja modułów: 1 (budowa sieci stanic wodnych), 2 (zagospodarowanie jezior, oznakowanie szlaków) i 3 (zagospodarowanie turystyczne budynków OSP, budowa centrum turystyczno - kulturalnego). Natomiast do osiągnięcia celu szczegółowego 1.3 LSR przyczyni się realizacja modułu 4 (promocja regionu, szkolenia w branży turystycznej).

Ponad to realizacja zadań z modułu 3 wpłynie na osiągnięcie celu szczegółowego 2.2 LSR.

15. Wskazanie planowanych działań, przedsięwzięć lub operacji realizowanych przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze objętym LSR

Oprócz środków z Osi 4 Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013, LGD „Bory Tucholskie” planuje w latach 2007-2013 pozyskiwać inne środki na realizację działań, które będą uzupełniały przedsięwzięcia opisane w Lokalnej Strategii Rozwoju i przyczynią się do realizacji celów LSR :

Cel ogólny 1:

Podniesienie atrakcyjności turystycznej Borów Tucholskich w oparciu o lokalne zasoby przyrodniczo – kulturowe

Cel ogólny 2:

Budowanie kapitału społecznego poprzez aktywizację mieszkańców Borów Tucholskich

Planuje się pozyskiwanie środków m.in. z następujących źródeł:

- Program Operacyjny Kapitał Ludzki w zakresie oddolnych inicjatyw edukacyjnych oraz rozwoju potencjału trzeciego sektora,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego w zakresie promocji i rozwoju markowych produktów
- krajowe fundusze publiczne (środki własne ministerstw, Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego)

W celu prawidłowego zabezpieczenia przed nakładaniem się pomocy w ramach PROW i innych programów podjęte zostaną następujące działania:

- środki zlokalizowane zostaną na odrębnych rachunkach bankowych;
- obsługa administracyjna uzależniona będzie od wielkości projektu. Każdy projekt będzie miał wyznaczonego koordynatora odpowiedzialnego za prawidłowe wydatkowanie środków projektu. Małe projekty obsługiwane będą przez pracowników LGD na podstawie odrębnych umów - zleceń wykonywanych poza godzinami pracy. Przy dużych projektach przewiduje się zatrudnienie pracownika do obsługi projektu;
- każda faktura opisana zostanie w sposób trwały, czego dotyczy wydatek i z jakiego programu należność została pokryta. W przypadku, gdy dany koszt współfinansowany będzie z więcej niż jednego programu, podana zostanie informacja o tym, jaką część tego kosztu finansują poszczególne programy;
- wynagrodzenia pracowników, na które składają się ułamkowo różne projekty, zrealizowane zostaną z głównego rachunku bankowego, a następnie refundowane we właściwych proporcjach z rachunków wydzielonych dla poszczególnych projektów na rachunek główny;
- za nadzór nad prawidłową realizacją programów i zabezpieczenie przed nakładaniem się pomocy odpowiedzialny jest Dyrektor Biura LGD „Bory Tucholskie”.

16. Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich

Dzięki realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju dokona się znaczny rozwój regionu nie tylko pod względem wzrostu atrakcyjności turystycznej, ale również poprawi się standard życia mieszkańców. Zakładane przemiany przedstawia poniższa tabela.

Dziedzina	Przykłady wskaźników
<p><i>Jakość życia mieszkańców</i></p> <p>- w tej sferze podejście Leader stwarza możliwości poprawy infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, stanu i wyposażenia świetlic wiejskich, dostępu do Internetu, a także wzbogacenia oferty dla mieszkańców w zakresie spędzania czasu wolnego i rozwijania zainteresowań artystycznych, kulturalnych i sportowych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - powstanie nowych lub przebudowanie istniejących obiektów sportowych, placów zabaw, miejsc rekreacji przeznaczonych do użytku publicznego - powstanie nowo wybudowanych, zmodernizowanych lub wyposażonych obiektów pełniących funkcje społeczno- kulturalne - powstanie i poprawa jakości funkcjonowania zespołów artystycznych i sportowych - wzrost ilości organizowanych wydarzeń kulturalnych i sportowych - powstanie lub zmodernizowanie istniejących punktów publicznego dostępu do Internetu - wzrost ilości przedsięwzięć o charakterze szkoleniowym, warsztatowym i edukacyjnym z zakresu umiejętności posługiwania się sprzętem informatycznym, technikami multimedialnymi
<p><i>Waloryzacja dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego</i></p> <p>- w ramach osi 4. Leader będzie możliwe odnawianie i urządzanie miejsc i obiektów stanowiących dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze, oznaczanie i promocja tych miejsc i obiektów, a także kształtowanie poczucia odpowiedzialności mieszkańców za dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze obszaru</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie liczby zagospodarowanych turystycznie miejsc związanych z dziedzictwem kulturowym - wzrost ilości przedsięwzięć promujących produkty lokalne - poprawa jakości funkcjonowania zespołów i grup podtrzymujących tradycje kulturowe
<p><i>Rozwój aktywności gospodarczej</i></p> <p>- w tej sferze podejście Leader daje szansę rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej w gospodarstwach rolnych oraz rozwój mikroprzedsiębiorczości</p>	<ul style="list-style-type: none"> - powstanie nowych lub zmodernizowanie istniejących przedsiębiorstw branży turystycznej - zwiększenie ilości gospodarstw rolnych pozyskujących dochody z działalności pozarolniczej - powstanie nowych lub zmodernizowanych przedsięwzięć z branży turystycznej, wykorzystujących zasoby dziedzictwa kulturowego - zwiększenie ilości gospodarstw rolnych

	<p>pozyskujących dochody z działalności pozarolniczej, wykorzystujących zasoby dziedzictwa kulturowego</p> <ul style="list-style-type: none"> - powstanie nowych lub zmodernizowanych przedsiębiorstw z branży informatycznej
<p><i>Wzrost atrakcyjności turystycznej obszaru</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - w tym zakresie podejście Leader umożliwia poprawę w zakresie usług turystycznych, rozwój bazy gastronomiczno - noclegowej, wytyczanie tras turystycznych, odnowę miejsc i obiektów, stanowiących atrakcję turystyczną, a także promocję obszaru 	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost ilości zagospodarowanych turystycznie zbiorników wodnych - powstanie nowych i zmodernizowanie istniejących szlaków turystycznych - powstanie nowych lub rozbudowanie istniejących wiosek tematycznych - powstanie nowych lub zmodernizowanie istniejących punktów informacji turystycznej - powstanie nowych lub zmodernizowanie istniejących punktów gastronomicznych serwujących dania regionalne
<p><i>Wzrost integracji społecznej i wzrost aktywności mieszkańców</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - przejawiający się między innym tworzeniem sieci współpracy podejmowaniem wspólnych przedsięwzięć oraz większą aktywnością obywatelską 	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost ilości przedsięwzięć o charakterze szkoleniowym, warsztatowym i edukacyjnym z zakresu umiejętności do samoorganizacji, działalności kulturalno-sportowej, dziedzictwa kulturowego, turystyki - wzrost ilości wydarzeń kulturalnych i sportowych

17. Informacja o załącznikach

1. **Załącznik nr 1:** Opis stanowisk dla pracowników LGD „Bory Tucholskie”
2. **Załącznik nr 2:** Regulamin Organizacyjny Rady Decyzyjnej Lokalnej Grupy Działania „Bory Tucholskie”.
3. **Załącznik nr 3:** Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład Rady Decyzyjnej.
4. **Załącznik nr 4:** Doświadczenie LGD i członków LGD w realizacji operacji.
5. **Załącznik nr 5:** Wzory pism stosowanych podczas dokonywania oceny zgodności operacji z LSR i wyboru operacji